

Republika e Kosovës
Republika Kosova- Republic of Kosovo
Qeveria- Vlada- Government

Ministia e Financave
Ministarstvo za Finansije
Ministry of Finance

Korniza Afatmesme e Shpenzimeve 2016-2018

Prill, 2015

Lista e shkurtesave

AKP	Agjencia Kosovare e Privatizimit
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
ATK	Administrata Tatimore e Kosovës
BAKD	Bruto të Ardhurat Kombëtare të Disponueshme
BNRZH	Banka Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim
BP	Bilanci i pagesave
BPV	Bruto Produkti Vendor
BQK	Banka Qendrore e Kosovës
BRE	Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë
DPEP	Departamenti i Politikave Ekonomike dhe Publike
EU	Unioni Evropian
EULEX	Misioni i Unionit Evropian për Sundimin e Ligjit
FAK	Forcat e Armatosura të Kosovës
FIFA	Federata Ndërkombëtare e Asociacionit të Futbollit
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
FSK	Forca e Sigurisë së Kosovës
IÇK	Indeksi i Çmimeve të Konsumit
IFN	Institucionet Financiare Ndërkombëtare
IHD	Investimet e Huaja Direkte
IPA	Koordinimi i Programit të Asistencës
IT	Teknologjia Informative
KASH	Korniza Afatmesme e Shpenzimeve
KEK	Korporata Energjetike e Kosovës
KTD	Korporatat Tjera Depozituese
LFPL	Ligji i Financave të Pushtetit Lokal
LMFPP	Ligji i Menaxhimit të Financave Publike dhe Përgjegjësisë
MASHT	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë
MF	Ministria e Financave
MPMS	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
MSA	Marrëveshja për Stabilizim Asociim
NVM	Ndërmarrjet e Vogla dhe të Mesme
OKB	Organizata e Kombeve të Bashkuara
RTK	Radio Televizioni i Kosovës
SDR	Special Draëing Rights
SHBA	Shtetet e Bashkuara të Amerikës
SHSKUK	Shërbimi Spitalor dhe Klinik Universitar i Kosovës
TVSH	Tatimi mbi Vlerën e Shtuar
UEFA	Unioni i Asociacioneve Evropiane të Futbollit
USAID	United States Agency for International Development
WEO	World Economic Outlook

Përmbajtja

PJESA E PARË.....	2
1. DEKLARATA E PRIORITETEVE AFATMESME TË QEVERISË 2016 – 2018.....	2
1.1. Zhvillimi Ekonomik, Punësimi dhe Mirëqenia Sociale.....	3
1.2. Sundimi i ligjit dhe shtetit ligjor	5
1.3. Agjenda Evropiane dhe Politika e Jashtme.....	7
1.4. Arsimi, Shkenca, Kultura, Rinia dhe Sporti	8
1.5. Shëndetësi Moderne.....	9
PJESA E DYTË.....	9
2. KORNIZA MAKRO-FISKALE 2016-2018.....	10
2.1. Ambienti i jashtëm ekonomik.....	10
2.2. Zhvillimet e fundit dhe skenari afat-mesëm makroekonomik	12
2.2.1. Sektori real	13
2.2.1.1. Lëvizja e çmimeve dhe parashikimi për periudhën 2016-2018.....	15
2.2.2. Zhvillimet dhe parashikimet në sektorin e jashtëm.....	15
2.2.3. Sektori financiar	17
2.2.4. Sektori fiskal	19
2.2.4.1. Parashikimi i të hyrave buxhetore 2016-2018.....	22
2.2.4.1.1. Të hyrat sipas burimit të arkëtimit	23
2.2.4.2. Korniza dhe struktura e shpenzimeve buxhetore 2016-2018	24
2.2.4.3. Deficiti buxhetor dhe financimi i tij	27
2.2.4.3.1. Huamarrjet përgjatë periudhës 2016-2018.....	28
2.3. Potencialet zhvillimore dhe Rreziqet fiskale për periudhën 2016-2018.....	29
2.3.1. Potencialet zhvillimore.....	29
2.3.2. Rreziqet fiskale.....	30
PJESA E TRETË	33
3. KORNIZA E SHPENZIMEVE BUXHETORE 2016-2018	33
3.1. Korniza dhe struktura e shpenzimeve buxhetore 2016-2018 – Qeveria Qendrore.....	34
3.1.1. Shpenzimet buxhetore për vitet 2016-2018 për Nivelin qendror	34
3.2. Korniza afatmesme e shpenzimeve komunale 2016-2018.....	40
3.2.1. Propozimi i buxhetit komunal për vitin 2016-2018	41
3.2.2. Granti i Përgjithshëm për vitin 2016.....	42
3.2.3. Granti specifik për Arsim para universitar për vitin 2016	45
3.2.4. Granti specifik për shëndetësi primare për vitin 2016	48
3.2.5. Financimi për shëndetësinë sekondare për vitin 2016	50
3.2.6. Financimi për shërbimet rezidenciale	50
3.2.7. Të hyrat Vetanake Komunale për vitin 2016 dhe parashikimet 2017-2018	50
Shtojcat	52

Hyrje

Korniza Afatmesme e Shpenzimeve 2016-2018 (KASH 2016-2018) paraqet dokumentin kryesor mbi bazën e të cilit hartohet buxheti vjetor. Qëllimi kryesor i KASH-it është që të ofrojë një analizë të bazuar të mjedisit makroekonomik në vend, për të vendosur kështu bazën për planifikimet buxhetore për vitet që vijnë në përputhje me prioritetet strategjike të Qeverisë.

Qëllimi parësor i Qeverisë së Kosovës është zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik, i cili do të mundësojë gjenerimin e vendeve të reja të punës dhe do të ngrisë mirëqenien e popullsisë. Megjithë përparësitë që Kosova ka në aspektin e popullsisë së re dhe resurseve të mëdha natyrore, zhvillimi ekonomik dhe ulja e normës së papunësisë mbetet sfidë me të cilën do të ballafaqohet Qeveria e Kosovës.

Në fillim të vitit 2015, Qeveria e Republikës së Kosovës ka aprovuar Programin e Qeverisë 2016-2018 në të cilin janë paraqitur prioritetet e politikave për periudhën afatmesme. Shtylla kryesore e programit qeverisës është zhvillimi ekonomik, punësimi dhe ngritja e mirëqenies së popullsisë, e përcjellur me prioritetet tjera jo më pak të rëndësishme, siç janë sundimi i ligjit, arsimi dhe shëndetësisë, dhe integrimet evropiane. Mbi bazën e kësaj, KASH 2016-2018 paraqet një mjet të rëndësishëm për Qeverinë për të vendosur hapat e parë drejt arritjes së këtyre objektivave.

KASH 2016-2018 është e strukturuar në tri pjesë kryesore. Pjesa e parë ofron një përmbledhje të gjerë të prioriteteve të Qeverisë në përputhje me programin qeverisës. Projeksionet makro-fiskale bazuar në parametrat e përgjithshëm të zhvillimit ekonomik janë shtjelluar në pjesën e dytë të dokumentit. Parashikimet fiskale të arritura në këtë pjesë përcaktojnë kufijtë e gjerë të shpenzimeve mbi bazën e të cilave përgatitet më vonë Buxheti Qendror dhe ai Komunal.

PJESA E PARË

1. DEKLARATA E PRIORITETEVE AFATMESME TË QEVERISË 2016 – 2018

Korniza Afatmesme e Shpenzimeve (KASH) paraqet prioritetet e Qeverisë me një qasje koherente, të koordinuar dhe të ndërlidhur funksionalisht me dokumentet strategjike dhe programore të Qeverisë. KASH-i mundëson buxhetimin e këtyre prioriteteve për periudhën afatmesme.

Qeveria e Republikës së Kosovës ka synim parësor ndërtimin e një qeverisje efektive, kompetente dhe të përgjegjshme, drejt një rritje të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse ekonomike dhe fuqizimit të mirëqenies sociale.

Këto prioritete për periudhën afatmesme 2016-2018 bazohen në Programin e Qeverisë 2015-2018, Programin Kombëtar për Reforma në Ekonomi 2015, dhe kërkesat në kuadër të procesit të integritimit Evropian, përkatësisht Marrëveshjes për Stabilizim dhe Asocim. Deklarata e prioriteteve afatmesme është e orientuar drejt zhvillimit ekonomik, social dhe institucional të vendit.

Rrjedhimisht, përmes kësaj Deklarate, Qeveria e Kosovës drejton procesin e zhvillimit të buxhetit për periudhën 2016-2018. Në këtë kontekst, KASH-i është hartuar në pajtueshmëri me zotimet e Qeverisë në raport me institucionet ndërkombëtare, brenda parametrave të lejueshëm me Ligjin për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësi (LMFPP).

Në kuadër të prioriteteve të Qeverisë për të siguruar rritje ekonomike dhe krijim të vendeve të punës, gjatë periudhës afatmesme 2016-2018, Qeveria do të vazhdoj zbatimin e reformave fiskale, luftimin e ekonomisë jo-formale duke siguruar një ambient më të favorshëm biznesor. Në anën tjetër, Qeveria synon vazhdimin e zbatimit të kontratës kolektive, duke paguar për përvojën e punës për nëpunësit që marrin paga nga buxheti i Kosovës, pagesën e sigurimeve shëndetësore, forcimin e rendit dhe sigurisë, mbështetjen e sektorit të bujqësisë, vazhdimin e financimit të skemave sociale dhe pensioneve, duke përfshirë skemat për ish të përndjekurit dhe të burgosurit politik, veteranët e luftës. Qeveria do të vazhdojë me investimet në infrastrukturën rrugore, duke përfshirë ndërtimin e Rrugës 6 (rruga Prishtinë- Hani i Elezit). Gjithashtu, do të thellohen reformat në sektorë të caktuar, siç janë reforma strukturore në arsim, si dhe modernizimi dhe reformimi i administratës publike.

Në këtë kuadër, duke u bazuar në Programin e Qeverisë, prioritetet për periudhën afatmesme janë përmbledhur në pesë shtyllat e mëposhtme:

- Zhvillimi Ekonomik, Punësimi dhe Mirëqenia Sociale;
- Sundimi i ligjit dhe shteti ligjor;
- Arsimi, shkenca, kultura dhe zhvillimi rinor;
- Agjenda evropiane dhe politika e jashtme.
- Shëndetësia moderne.

Të gjitha prioritetet e lartpërmendura do të financohen duke ruajtur qëndrueshmërinë makro-fiskale. Qeveria do të vazhdoj të zhvilloj sistem tatimor të thjeshtë dhe modern që do të fokusohet në zgjerimin e bazës tatimore. Në funksion të realizimit të këtij qëllimi Qeveria e Kosovës, mbetet e përkushtuar në avancimin e mëturshëm të luftës ndaj ekonomisë joformale dhe pastrimit të parasë, përmes implementimit të Planit të Veprimit të Strategjisë për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë joformale, pastrimin e parave, financimin e terrorizmit dhe krimeve financiare 2014-2018. Parandalimi dhe luftimi i suksesshëm i ekonomisë jo-formale në të njëjtën kohë do të siguroj ruajtjen e ekuilibrit fiskal në mes të nevojave për financim të sektorit publik dhe nevojës të zhvillimit të sektorit privat, duke krijuar kushte të barabarta për zhvillim të sektorit privat.

1.1. Zhvillimi Ekonomik, Punësimi dhe Mirëqenia Sociale

Qeveria e Republikës së Kosovës gjatë periudhës së ardhshme afatmesme do të ketë fokus të veçantë zhvillimin ekonomik, punësimin dhe mirëqenien sociale. Zbatimi i këtyre prioritetëve do të përbëjë pjesën më të madhe të kornizës buxhetore që qeveria do të ndërmerr me qëllim të sigurimit të rritjes ekonomike dhe krijimit të vendeve të reja të punës. Për të arritur këto qeveria do të fokusohet në krijimin e një mjedisi sa më të favorshëm fiskal, përmirësimin e politikave tregtare dhe integrimin në ekonominë globale, duke përfshirë përmirësimin e mjedisit biznesor, vazhdimin e projekteve ekzistuese për modernizimin e infrastrukturës, si dhe politikat qeveritare në sektorin e energjisë dhe përkrahjen e vazhdueshme të bujqësisë dhe zhvillimit rural.

Sistemi i përshtatshëm tatimor dhe mjedisi i favorshëm biznesor janë shtyllat më të rëndësishme për zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit privat në vend. Prandaj, përmirësimi i vazhdueshëm i sistemit tatimor dhe përputhshmërisë tatimore janë prioritetet themelore të Qeverisë së Kosovës. Përmes kësaj Qeveria synon të arrij zgjerimin e bazës së resurseve për të financuar zhvillimin ekonomik të Kosovës dhe agjendën e kohezionit social, si dhe në të njëjtën kohë ruajtjen e përparësisë konkurruese të mjedisit biznesor të vendit. Në këtë drejtim, reformat e politikave fiskale përfshijnë përshkallëzimin e TVSH-së, uljen e pragut të TVSH-së, lirimi nga TVSH-ja i linjave të prodhimit dhe makinerive, lirimi nga TVSH-ja dhe detyrimi doganor i inputeve bazë të sektorëve me përparësi konkurruese, dhe funksionalizimi i parqeve industriale dhe teknologjike në kuadër të së cilave parashihet ofrimi i stimuljve të ndryshëm tatimor.

Hapja e tregut dhe integrimi në tregjet globale dhe rajonale përbënë një prioritet tjetër të Qeverisë së Kosovës për tu adresuar gjatë kësaj periudhe afatmesme. Krahas objektivit të vazhdueshëm për anëtarësimin e Kosovës në institucione dhe mekanizma rajonal dhe botërorë, Qeveria do të fokusohet në arritjen e marrëveshjeve strategjike për bashkëpunim ekonomik dhe tregtarë me vendet e rajonit dhe më gjerë. Në këtë kontekst, një aspekt i patjetërsueshëm që i përket politikave tregtare të Republikës së Kosovës është zbatimi i Marrëveshjes për Stabilizim dhe Asociim, që do të ketë ndikim në një pjesë të madhe të politikave qeveritare. Si rrjedhojë, në kuadër të *politikave tregtare konkurruese dhe përmirësimin e mjedisit biznesor*, Qeveria do të punojë në arritjen e marrëveshjeve me vende të ndryshme për eliminimin e tatimit të dyfishtë, promovimin e tregtimit të shërbimeve, modernizimin e shërbimeve të doganave, zhvillimin e sistemit kadastral dhe përmirësimin e mëturshëm të sistemit të prokurimit publik.

Me qëllim të *përkrahjes së ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme dhe tërheqjes së investimeve* Qeveria do të punoj në eliminimin e barrierave ligjore dhe zvogëlimin e burokracisë, stimulimin e ndërmarrjeve që kanë potencial për eksport, funksionalizimin e zonave të tregtisë së lirë, si dhe luftimin e ekonomisë jo-formale. Synimi është të zhvillohen politika që mundësojnë rritjen e investimeve të bizneseve, sidomos në prodhimtari dhe shërbime që kanë vlerë të shtuar. Me qëllim të fuqizimit të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, Qeveria krahas skemave aktuale, si programi i granteve dhe skema Voucher, me përkrahjen e partnerëve zhvillimor do të vendos një Mekanizëm për Garantimin e Kredive. Krijimi i një *Fondi për Punësim dhe Zhvillim* është prioritet i Qeverisë së Kosovës, i cili sikurse politikat e tjera, synon të kontribuojë në rritjen ekonomike, krijimin e vendeve të reja të punës, përmirësimin e qasjes në financa me kushte të volitshme për sipërmarrësit e rinj dhe femra, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, si dhe korporatat.

Qeveria do të punojë në *zhvillimin sektorit të energjisë dhe minierave*, duke zbatuar standardet ndërkombëtare për mbrojtje të mjedisit, si bazë për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik të vendit dhe investimeve të huaja. Furnizimi me energji elektrike kualitative, është një ndër prioritet e Qeverisë. Zhvillimi dhe eksploatimi i minierave ekzistuese si dhe hapja e minierave të reja duhet të jetë në linjë me objektivat zhvillimore të vendit, ku gjatë periudhës së ardhshme afatmesme, Qeveria do të vendosë një qasje strategjike për shfrytëzimin e pasurive minerale të Kosovës, e cila do të reflektojë interesat ekonomike dhe shtetërore të Kosovës, rezultat i të cilave do të jetë rritja e investimeve dhe krijimi i vendeve të reja të punës.

Zhvillimi i infrastrukturës së energjisë për të siguruar furnizim të qëndrueshëm të energjisë do të trajtohet me prioritet të lartë në kuadër të Politikave të Qeverisë për këtë sektorë. Në veçanti politikat qeveritare do të fokusohen në ndërtimin e kapaciteteve të reja për prodhimin e energjisë. Gjithashtu, në kuadër të synimeve për krijimin e një tregu funksional të energjisë në Evropën Juglindore do të ndërmerren masa rregullative dhe administrative, si dhe do të punohet në finalizimin e projekteve ekzistuese për forcimin e infrastrukturës së rrjetit të transmisionit. Me ndërtimin e linjës së ndërlidhjes së lartë ndërmjet Kosovës dhe Shqipërisë mund të filloj zhvillimi i një tregu të përbashkët të energjisë ndërmjet dy vendeve që paraqesin komplementaritet nga aspekti i burimeve të energjisë. Një opsion tjetër për të siguruar kapacitete të mjaftueshme të gjenerimit të energjisë elektrike është intensifikimi i shfrytëzimit të burimeve të ripërtëritshme të energjisë, energji diellore, erë, hidro dhe biomasë. Në këtë kuadër është përgatitur korniza ligjore lidhur me caqet e Burimeve të ripërtëritshme të energjisë (BRE) deri në vitin 2020, të cilat janë në përputhshmëri me kërkesat e Komunitetit të Energjisë. Zbatimi i masave dhe arritja e caqeve për eficiencë të energjisë po ashtu përbënë një politikë me rëndësi për qeverinë, që vazhdon të fitojë përkrahjen e partnerëve zhvillimor.

Duke synuar *vazhdimin e reformave dhe përkrahjes së sektorit të bujqësisë*, Qeveria e Kosovës, në bashkëpunim me partnerët e ndryshëm zhvillimor, do të angazhohet fuqishëm për promovimin e zinxhirit prodhues, nga prodhimi primar bujqësor, te përpunimi, ruajtja dhe tregtimi me produkte bujqësore si dhe masa nxitëse kreditore dhe subvencionuese dhe përmirësimin e infrastrukturës publike. Qeveria do të vazhdojë përkrahjen e sektorit të bujqësisë dhe blegtorinë, me prioritet në ato produkte me përparësi krahasuese konkurruese. Ndër politikat e tjera, do të punohet në zbatimin e Planit për Bujqësi dhe Zhvillim Rural 2014-20, ku parashihet rritje graduale e fondit për subvencione dhe grante; bashkëpunimi me partnerët zhvillimor për zhvillimin e sektorit të bujqësisë

(përfitimi përmes IPA II 2014-20, ku parashihen 79.7 milionë euro asistencë financiare për këtë sektorë; si dhe zbatimi i AGRO – projektit të financuar nga USAID 12 milionë dollarë).

Qeveria e Kosovës do të vazhdojë *modernizimin e infrastrukturës rrugore dhe hekurudhore* në mënyrë që të lehtësojë tregtinë në rajon dhe të tërheq investimet e huaja direkte. Në veçanti do të punohet në finalizimin e Autostradës Prishtinë – Hani i Elezit (Rruga 6) dhe politikat për përmirësimin e rrjetit hekurudhor të Kosovës. Krahas kësaj do të punohet në finalizimin e projekteve ekzistuese të modernizimit të transportit rrugor duke përfshirë: Zgjerimi i rrugës N2 Prishtinë – Mitrovicë; zgjerimi i rrugës N9 Prishtinë – Pejë, dhe rrugë të tjera nacionale.

Qeveria do të promovojë turizmin si sektor me potencial të lartë zhvillimi. Zhvillimi i turizmit do të ketë ndikim të drejtpërdrejtë në disa fusha si: në prodhim, në rritjen e të ardhurave, në zhvillimin e veprimtarive ekonomike, hoteleri, transport, tregti, institucionet kulturore etj., në rritjen e punësimit, ngritjen e nivelit të standardit jetësor, në rritjen e investimeve, në përmirësimin e bilancit të pagesave, në zhvillimin e viseve të pazhvilluara etj. Në këtë kuadër do të punohet në jetësimin e Projektit për Zhvillimin e Qendrës Turistike të Brezovicës, i cili tashmë ka filluar, i klasifikuar si projekt me rëndësi kombëtare.

Sa i përket politikave mjedisore dhe menaxhimit të ujërave, në bashkëpunim edhe me donatorët të cilët janë duke e mbështetur këtë sektor, Qeveria do të vazhdojë në ngritjen e kapaciteteve për rehabilitim dhe zgjerim të kapaciteteve të ujit të pijes dhe ujit për ujitje të tokave bujqësore, grumbullimi dhe trajtimin e ujërave të zeza, përmirësimi i menaxhimit të mbeturinave etj. Me këtë Qeveria synon që të kapitalizoj resurset që Kosova ka në sektorin e ujërave, duke përmirësuar planifikimin dhe shfrytëzimin e ujit si resurs ekonomik dhe social.

Në kuadër të *politikave sociale, mirëqenies sociale dhe solidaritetit ndërshoqëror*, Qeveria angazhohet për forcimin e ekonomisë së tregut dhe zhvillimin ekonomik, si mjet kryesor për zbutjen e varfërisë dhe të papunësisë, gjithashtu duke siguruar një solidaritet ndërshoqëror, nëpërmjet politikave ekonomike rishpërndarëse të të ardhurave. Politikat sociale do të sigurojnë stabilitetin financiar dhe qëndrueshmërinë e skemës së kontributeve të obligueshme pensionale si dhe do të promovohen skemat e kursimeve vullnetare. Në mbështetje të politikave të punësimit do të vazhdohet në reformimin dhe modernizimin e shërbimeve publike të punësimit duke u përqendruar në ngritjen e kapaciteteve të mekanizmave shtetërorë, rritjen e masave aktive të tregut të punës, nxitjen e punësimit të të rinjve, personave me aftësi të kufizuara, femrave, të papunëve afatgjatë dhe komuniteteve. Qeveria do të angazhohet gjithashtu në decentralizimin e shërbimeve sociale, si dhe krijimin e mundësive për zhvillimin e konceptit të ndërmarrësisë sociale.

1.2. Sundimi i ligjit dhe shtetit ligjor

Forcimi i rendit, sigurisë dhe funksionimi i shtetit ligjor janë jetike për Kosovën. Qeverisja e mirë dhe sundimi i ligjit do të jenë shtyllë kryesore për rritjen ekonomike. Për arritur këtë duhet të sigurojmë sistem efikas të drejtësisë, administratën e përmirësuar publike, zbatimin e politikave kundër-korrupsion; luftimin e krimit të organizuar, terrorizmit dhe aktiviteteve të lidhura me dukurinë e terrorizmit, krimit ekonomik, trafikimit të qenieve njerëzore dhe llojeve të tjera të kriminalitetit. Qeveria e Kosovës do të angazhohet që të mbështesë institucionet e pavarura gjyqësore

në trajtimin e numrit të madh të rasteve të grumbulluara dhe përmirësimin dhe përpunimin e të dhënave dhe menaxhimit të rasteve. Gjithashtu, përkushtim i veçantë do t'i kushtohet sundimi i ligjit ndërlidhur me zbatimin e kontratave, kryesisht për shkak se procesi i zgjidhjes së çështjeve komerciale në gjykata është shumë i rëndë.

Me qëllim të përmirësimit të gjendjes në sistemin e drejtësisë në përgjithësi, Qeveria do të angazhohet të zbatojë reformat e nevojshme për zhvillimin e një sistemi gjyqësor që do të jetë transparent, duke siguruar funksionalizim të plotë të reformës gjyqësore në pajtim me ligjet e aplikueshme, krijimin dhe përmirësimin e infrastrukturës fizike të gjykatave me qëllim të plotësisht të nevojave që dalin nga reforma. Qeveria e Kosovës do të angazhohet që të mbështes institucionet e pavarura gjyqësore në trajtimin e numrit të madh të rasteve të grumbulluara dhe përmirësimin dhe përpunimin e të dhënave dhe menaxhimit të rasteve. Qeveria do të bashkëpunoj me institucionet ndërkombëtare në veçanti me misionin për sundimin e ligjit të Bashkimit Evropian, EULEX, dhe krahas kësaj do të punoj në miratimin e legjislacionit karshi obligimeve ndërkombëtare për krijimin e Gjykatës Speciale. Në kontekstin e funksionalizimit të plotë të sistemit të drejtësisë në tërë territorin e Republikës së Kosovës, prioritet i rëndësishëm mbetet zbatimi i marrëveshjes për Drejtësinë me qëllim të integritetit të plotë të komunave veriore në sistemin e drejtësisë dhe funksionalizimin e institucioneve të drejtësisë në pjesën veriore.

Luftimi i korrupsionit përbën një fushë me rëndësi strategjike për Qeverinë e Kosovës, prandaj fokusi do të jetë në përmirësimin dhe forcimin e kornizës legjislative dhe institucionale për luftimin e korrupsionit. Duke synuar adresimin e sfidave në këtë drejtim Qeveria do të shtojë përpjekjet për hetimin, përndjekjen dhe dënimin e rasteve që lidhen me korrupsion, duke e vënë theksin gjithashtu edhe në fuqizimin e bashkëpunimit ndërinstitucional.

Sa i përket mbrojtjes dhe sigurisë, Qeveria do të zbatoj rekomandimet e rishikimit strategjik të Sektorit të Sigurisë duke synuar krijimin e Forcave të Armatosura të Kosovës (FAK) dhe përkrahjen në ngritjen e kapaciteteve të institucioneve të sigurisë. Në këtë do të punohet në ndryshimin sipas nevojës, zhvillimin dhe kompletimin e bazës ligjore, kornizës së politikave dhe strategjisë për Forcat e Armatosura të Kosovës, si dhe ngritjen e programeve të reja trajnuese për zhvillimin e mëtutjeshëm të këtij institucioni. Gjatë periudhës afatmesme dhe më tutje në këtë fushë do të bëhen përpjekje për rekrutimin e pjesëtarëve dhe ngritjen e njësive të FAK-ut me qëllim të arritjes së kapaciteteve fillestare operacionale, si dhe adresimin e nevojave për infrastrukturë.

Brenda kornizës fiskale Qeveria do të adresoj nevojat për ngritjen e kapaciteteve të institucioneve të *rendit dhe sigurisë*, duke përfshirë avancimin e kushteve të Policisë së Kosovës, dhe agjencive të tjera për fuqizimin e ligjit. Qeveria do të punojë në ngritjen e kapaciteteve të saj që të parandalojë radikalizmin, përfshirë zhvillimin e masave adekuate për të adresuar fenomenin e luftëtarëve të huaj. Në këtë kuadër Qeveria do të vazhdoj përkushtimin në luftën kundër terrorizmit përmes bashkëpunimit me partnerët strategjik dhe përmirësimin e politikave dhe legjislacionit vendor. Gjithashtu do të punohet në drejtim të ngritjes së nivelit të bashkëpunimit bilateral dhe integrimi në organizata relevante rajonale dhe ndërkombëtare në fushën e çështjeve kufitare dhe Menaxhimit të Integruar të Kufirit, fushën e migracionit, mbrojtjes së të dhënave personale, luftimit të krimit të organizuar etj. Po ashtu, në kuadër Dialogut të Brukselit, Qeveria do të punoj në zbatimin e marrëveshjeve për Menaxhimin e Integruar të Kufirit dhe atë për lirinë e lëvizjes.

Modernizimi dhe reformimi i Administratës Publike, i ndërtuar mbi parimet evropiane, si një faktor kyç për ofrimin e shërbimeve për qytetarin dhe ngritjen e efikasitetit, është synimi kryesor i Qeverisë. Në këtë kuadër Qeveria do të përgatisë kornizën strategjike për të adresuar sfidat në fushën e zhvillimit dhe koordinimit të politikave, menaxhimin e financave publike, si dhe menaxhimin e zhvillimit të burimeve njerëzore dhe shërbimit civil, procedurat administrative, ofrimi i shërbimeve administrative si dhe sistemi i llogaridhënies në shërbimin civil. Me qëllim të adresimit të sfidave në këtë drejtim do të punohet në zbatimin e legjislacionit për të siguruar një shërbim publik të strukturuar dhe të bazuar në standarde, një shërbim jopolitik, të bazuar në rekrutim të drejtë dhe transparent, promovim në bazë të meritës dhe ngritje profesionale. Po ashtu, synohet ndërtimi i një sistemi unik të pagave në Administratën Publike, klasifikimi i vendeve të punës sipas standardeve ndërkombëtare si dhe digjitalizimi i procesit të menaxhimit të burimeve njerëzore. Qeveria do të punojë në rritjen e transparencës dhe pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje dhe fuqizimin e bashkëpunimit me sektorin privat dhe organizatat e shoqërisë civile.

Me qëllim të avancimit të vazhdueshëm të qeverisjes lokale si dhe ofrimit të shërbimeve kualitative, qeveria do të vazhdojë në zbatimin e kornizës legjislative dhe strategjike në fushën e qeverisjes lokale. Periudha afatmesme do të përfshijë një angazhim të shtuar të Qeverisë lidhur me unifikimin e sistemit të vetëqeverisjes lokale në vend, përkatësisht krijimin e kushteve politike, administrative dhe institucionale për integrimin e komunave të veriut të vendit në sistemin e vetëqeverisjes lokale të Republikës së Kosovës.

1.3. Agjenda Evropiane dhe Politika e Jashtme

Realizimi i agjendës evropiane të Kosovës është prioritet parësor i institucioneve të Kosovës. Në këtë drejtim, si prioritet i posaçëm gjatë periudhës afatmesme do të jetë zbatimi i MSA-së përmes koordinimit të dialogut me të gjitha palët e përfshira. Në veçanti do të intensifikohen përpjekjet në kuadër të procesit të liberalizimit të vizave. Qeveria gjithashtu njeh nevojën se për arritjen e këtyre prioritetëve nevojitet një qasje e integruar në realizimin e agjendës evropiane, në veçanti në ngritjen e kapaciteteve administrative për të përballuar obligimet që dalin nga marrëveshja e MSA-së, respektivisht në përafrim dhe harmonizim të kornizës ligjore me atë të BE-së, si dhe në ngritje të kapaciteteve për implementim të kornizës ligjore. Për arsye të kapaciteteve të limituara financiare dhe njerëzore, qeveria synon prioritetizimin e objektivave për një periudhë afat-mesme duke harmonizuar objektivat e saj me kërkesat që dalin nga agjenda evropiane dhe njëkohësisht duke siguruar një qasje të planifikimit të integruar e cila siguron që burimet financiare dhe njerëzore të Qeverisë orientohen kundrejt arritjes së obligimeve të dala nga marrëveshja dhe reformat e deklaruara nga programi i Qeverisë dhe në përputhje me planet për zhvillimin e kornizës strategjike për zhvillim kombëtar. Me një qasje të tillë, Qeveria do të sigurojë realizimin e vazhdueshëm të reformave në fusha të ndryshme që do të mundësojë zbatim të mirëfilltë të MSA-së, realizimi i të cilit do të mbështetet fuqimisht nga Qeveria. Në funksion të realizimit të agjendës evropiane, Qeveria do të maksimizojë shfrytëzimin e fondeve të dhëna nga BE-ja si pjesë e Instrumentit të Para-Anëtarësimit dhe Kornizës Investuese të Ballkanit

Perëndimor, si dhe nga donatorët e tjerë. Qeveria e Kosovës do të kryejë reformat e domosdoshme për të siguruar që të mundësohet qasje e Kosovës në fondet e BE-së në formë të përkrahjes së drejtpërdrejtë buxhetore.

Sa i përket politikës së jashtme, Qeveria e Republikës së Kosovës gjatë kësaj periudhe do të shtojë përpjekjet për anëtarësimin e Kosovës në organizmat ndërkombëtar, duke synuar agjencitë e specializuara në kuadër të OKB-së. Do të punohet intensivisht në rritjen e performancës si dhe rezultateve në diplomacinë ekonomike, kulturore, publike dhe parlamentare (së bashku me Kuvendin). Përveç kësaj, duke synuar vendosjen e kontakteve me shtetet që nuk e kanë njohur Kosovën, Qeveria e Republikës së Kosovës do të vazhdojë forcimin dhe zgjerimin e pranisë në sistemet shumëpalëshe. Gjithashtu, do të shihen mundësitë për forcimin e pranisë në rajone të ndryshme të botës për të qenë më afër shteteve që nuk e kanë njohur Kosovën. Për të arritur një gjë të tillë, nevojitet një zhvillim i hovshëm i kapaciteteve në shërbimin diplomatik dhe konsular në përfaqësitë diplomatike të Republikës së Kosovës.

1.4. Arsimi, Shkenca, Kultura, Rinia dhe Sporti

Arsimi konsiderohet si një ndër përcaktuesit kryesor të zhvillimit dhe qëndrueshmërisë afatgjate ekonomike dhe sociale në Kosovë. Në këtë drejtim, gjatë periudhës së ardhshme do të punohet në zhvillimin e vizionit të ri për arsimin, ku në vitin 2016 do të përgatitet Strategjia e Arsimit për periudhën e ardhshme. Në të njëjtën kohë do të punohet në përmirësimin e cilësisë së arsimit siç është vazhdimi i përmirësimit të infrastrukturës, me theks të posaçëm në zonat me shkolla të mbingarkuara, intensifikimin e aktiviteteve në zhvillimin e mëtejshëm të mësimdhënësve dhe gjithashtu do të funksionalizohet sistemi i e-Edukimit që do të ndikojë në masë të madhe në menaxhim më efektiv të këtij sektori me qëllim të rritjes së cilësisë.

Qeveria e Kosovës është e përkushtuar që të nxisë rritjen dhe zgjerimin e aktiviteteve shkencore dhe hulumtuese. Në këtë drejtim, gjatë periudhës afatmesme do të punoj në përmirësimin e financimit për këtë nënsektor e njëkohësisht edhe në konsolidimin e mekanizmave për menaxhim efektiv të sektorit.

Gjatë periudhës afatmesme do të punohet në plotësimin e infrastrukturës ligjore në fushën e kulturës, ku si prioritet do të jetë hartimi i Strategjisë për Kulturë dhe Ligji për Sponsorizime dhe Donacione. Gjithashtu do të bëhet rishqyrtimi i ligjeve ekzistuese si dhe përpilimi i Ligjit për Kinematografinë në mënyrë që të jenë sa më të zbatueshme dhe në dobi të zhvillimit të jetës kulturore në vend. Një vëmendje do t'i kushtohet gjetjes së mundësive për zgjerimin e financimit për praninë e Republikës së Kosovës në ngjarje të rëndësishme kulturore në botë. Gjithashtu, është me rëndësi që të punohet në Zbatimin e Kalendarit të Përbashkët të Aktiviteteve Kulturore me Republikën e Shqipërisë. Ruajtja e trashëgimisë kulturore do të ketë një vëmendje të posaçme përmes përkrahjes së institucioneve të specializuara në këtë fushë.

Sa i përket Rinisë, do të vazhdojnë aktivitetet për fuqizimin dhe rritjen e pjesëmarrjes së saj në vendimmarrje. Mbështetja e organizatave rinore dhe krijimi i një fondi të veçantë për

ndërmarrësi në radhët e të rinjve do të jetë prioriteti kryesor. Gjithashtu do të punohet në krijimin e infrastrukturës së mirëfilltë për aktivitete kulturore.

Gjithashtu, do të vazhdojë intensifikimi i punës në përkrahjen e sportit në Kosovë me qëllim të zhvillimit të tij duke filluar nga moshat e reja përmes promovimit të sportit në shkolla dhe në institucione arsimore dhe masivizimin e tij. Njëkohësisht do të punohet në hartimin dhe miratimin e ligjeve të reja për Sportin, pastaj Ligjin kundër Huliganizmit të ndërlidhur me ngjarjet sportive. Në aspektin e ndërkombëtarizimit, pranimi në Komitetin Olimpik Ndërkombëtarë ka qenë thelbësor për hapjen e rrugës drejt anëtarësimit në federata të ndryshme, ku ndër më kompleksja është anëtarësimi në Federatën UEFA dhe FIFA ku do të përmbullej procesi i gjatë i ndërkombëtarizimit. Në të njëjtën kohë, do të vazhdohet me përmirësimin e infrastrukturës sportive në Kosovë, dhe sjellja e palestrave sportive në harmoni me kërkesat për mbajtjen e ndeshjeve ndërkombëtare.

1.5. Shëndetësi Moderne

Reformimi i sistemit shëndetësor paraqet një sfidë të rëndësishme për Kosovën. Krahas krijimit të kushteve për zbatimin e ligjit për shëndetësi, dhe funksionalizimit të fondit për sigurime shëndetësore, synimi i kësaj reforme është sigurimi i qasjes universale në shërbime cilësore shëndetësore për të gjithë qytetarët dhe banorët e Kosovës. Ngritja e cilësisë së shërbimeve është shndërruar në një domosdoshmëri, prandaj reformimi i këtij sistemi do të ketë qëllim parësor rritjen e performancës së sektorit në ofrimin e shërbimeve. Kjo synohet të arrihet edhe përmes ngritjes së një sistemi të qëndrueshëm të financimit të sektorit të shëndetësisë që do të rezultojë me një Fond Publik të Sigurimeve Shëndetësore. Si prioritet më emergjent paraqitet furnizimi me barna, për çka do të punohet në përpilimin e një liste që është në harmoni me standardet përkatëse ndërkombëtare dhe në bazë të nevojave reale të Kosovës, dhe në kuadër të resurseve në dispozicion. Ndër prioritetet specifike do të jetë edhe ngritja e kapaciteteve përmes programeve për specializim, dhe ngritja e vetëdijes së qytetarëve me qëllim të parandalimit të sëmundjeve të ndryshme.

Sidoqoftë, për të arritur një sistem modern të shëndetësisë, nevojiten institucione të fuqishme të cilat janë në gjendje të përballen me sfidat, dhe në zgjidhjen e çështjeve që mund të dalin, prandaj reformimi i Ministrisë së Shëndetësisë, në kuptimin e fuqizimit të rolit politik-bërës, rregullator, vlerësues dhe monitorues, si dhe vendosja e një qasje mbarë sektoriale në politik-bërje duke përfshirë edhe institucionet tjera siç janë Odat e Profesionistëve, Fondi i Sigurimeve Shëndetësore dhe SHSKUK, do të jetë çështje që do të ketë vëmendje të posaçme gjatë periudhës së ardhshme.

PJESA E DYTË

2. KORNIZA MAKRO-FISKALE 2016-2018

2.1. Ambienti i jashtëm ekonomik

Ekonomia **botërore** gjatë vitit 2014 u karakterizua me rimëkëmbje të ngadaltë, veçanërisht tek ekonomitë e avancuara të cilat po vazhdojnë të vuajnë nga nivele të larta të borxhit publik dhe atij privat. Edhe pse tregjet financiare ishin optimiste, investimet nuk kanë arritur nivelet e pritura, veçanërisht në ekonomitë e avancuara. Vlerësimet dhe pritjet ekonomike u mbështetën në supozimin se rritja botërore do të nxitet nga ekonomitë e avancuara si rezultat i masave të ndërmarra për konsolidim fiskal dhe politikës monetare të përshtatshme. Pavarësisht aktivitetit të dobësuar, fluksi i kapitalit për në tregjet në zhvillim vazhdon të jetë stabil, ku normat e këmbimit kanë luajtur rol stabilizues në disa raste.

Ndër ekonomitë e avancuara, EU-ja dhe Japonia presin rritje më të ngadaltë në krahasim me SHBA-të. Ndërkaq ndër ekonomitë në zhvillim pritjet një rritje më të ngadaltë e Kinës dhe Brazilit. Për më tepër, është pritur që tensionet gjeopolitike (situata mes Rusisë-Ukrainës dhe konflikti në Lindjen e Mesme), edhe pse aktive ende në kuadër të regjioneve të tyre respektive, të ulen deri në këtë periudhë. Mirëpo ato vazhdojnë të jenë gjithnjë e më kërcënuese për sigurinë e gjithmbarshme dhe posaçërisht për ngritje të pasigurisë ekonomike.

Zhvillimet ekonomike në perfundim të vitit 2014 dhe në pjesën e parë të vitit 2015 ndikuan që agjentët ekonomikë të ndryshojnë pritjet për ekonominë globale, zhvillime këto që ndikuan në rishikimin e parashikimeve të tyre zyrtare mbi nivelet e rritjes ekonomike. Rënia e çmimit të naftës (e nxitur nga ana e ofertës) pritjet të shtyjë rritjen globale përgjatë dy viteve të ardhshme duke rritur fuqinë blerëse dhe kërkesën private tek vendet importuese të naftës. Kjo pritjet të manifestohet më fuqishëm tek ekonomitë e avancuara, për shkak të transmetimit më të shpejtë të efektit të uljes së këtyre çmimeve tek konsumatorët/përdoruesit final, përderisa tek ekonomitë në zhvillim efektet pozitive në rritje ekonomike pritjet të manifestohet më tepër përmes investimeve publike¹. Në anën tjetër, ballafaqimi me norma më të ulëta të rritjes ekonomike në krahasim me pritjet në shumë shtete (përveç SHBA-ve) mendohet që do të pritjet me përshtatje të sjelljes nga ana e agjentëve ekonomikë, që do të manifestohej përmes rënies së investimeve. Një sjellje e tillë do të kundërvepronte me efektin e uljes së çmimit të derivateve. Kjo do të ndikonte që rënia e çmimit të naftës të mos shfrytëzohet në potencialin e plotë që paraqet, prandaj rritja ekonomike

¹ Mendohet se konsumi dhe prodhimi tek shtetet në zhvillim janë më të varura nga përdorimi i energjisë. FMN vëren se tek shtetet në zhvillim një rënie në çmimin e naftës rezulton në të hyra shtesë të papritura për qeveritë (p.sh.; më pak subvencione për energji) duke krijuar kështu mundësi për të mbështetur financat publike. Pra, efekti arrin tek përdoruesit final në mënyrë indirekte

në shumë shtete për vitet në vijim është ulur në rishikimin e janar 2015, përveç në rastin e SHBA-ve.

Në tabelën e mëposhtme janë paraqitur normat e ri-shkuara të rritjes ekonomike sipas Fondit Monetar Ndërkombëtar Nga tabela shohim rishikim të normës globale të rritjes ekonomike në 3.5% (nga 3.8%) për vitin 2015 dhe në 3.8% (nga 4%) për vitin 2016.

Tabela 2.1. Vlerësimet për rritjen ekonomike (në %)

Përshkrimi	Parashikimi Tetor 2014				Rishikimi 2015		
	2013	2014	2015	2016	2014	2015	2016
BPV botërore	3.3	3.3	3.8	4.0	3.4	3.5	3.8
Ekonomitë e avancuara	1.4	1.8	2.3	2.4	1.8	2.4	2.4
Eurozona	-0.4	0.8	1.3	1.7	0.9	1.5	1.7
Gjermania	0.5	1.4	1.5	1.8	1.6	1.6	1.7
Ekonomitë në zhvillim	4.7	4.4	5.0	5.2	4.6	4.3	4.7
Ekonomitë evropiane në zhvillim	2.8	2.7	2.9	3.3	2.8	2.9	3.2
Regjioni i Ballkanit							
Shqipëria	0.4	2.1	3.3	4.2	2.1	3.0	4.0
Maqedonia	2.9	3.4	3.6	3.9	3.8	3.8	3.9
Mali i Zi	3.5	2.3	3.4	3.3	1.1	4.7	3.5
Serbia	2.5	-0.5	1.0	1.5	-1.8	-0.5	1.5

Burimi: IMF WEO, publikuar më 14 prill 2015

Sa i përket **Eurozonës**², vlerësimet e Direktoratit për çështje ekonomike dhe financiare (DGECEFIN) e nxjerrin rritjen evropiane të ngadaltë, por me potencial rritjeje në dy vitet në vijim si rrjedhojë e zhvillimeve të fundit botërore. Rënia e çmimit të naftës dhe produkteve tjera paraqet mundësi të mirë për rimëkëmbjen e rritjes ekonomike në vendet që janë importuese të derivateve, siç janë shtetet e EU-së.

Sipas vlerësimeve të Komisionit Evropian, rritja në EU u mbështet kryesisht nga konsumi privat, ndërkohë që investimet mbetën në nivele të dobëta përgjatë 2014-ës. Përveç rënies së çmimeve të naftës, Euro-ja është zhvlerësuar dhe Banka Qendrore Evropiane planifikon të zgjerojë blerjen e aseteve. BPV-ja e EU-së vlerësohet të rritet me 1.7% gjatë këtij viti dhe 2.1% gjatë vitit të ardhshëm. Në Eurozonë, rritja e BPV-së është vlerësuar (ndryshe nga FMN-ja) në normë prej 1.3% në 2015 dhe 1.9% në 2016. Inflacioni në Eurozonë vlerësohet të jetë -0.1% këtë vit, ndërsa 1.3% në vitin tjetër. Në përgjithësi, shtetet si Gjermania, eksporti i të cilave është më tepër i orientuar drejt vendeve eksportuese të mallrave (krahasuar me eksportin e shërbimeve), do të ballafaqohen me rënie në kërkesën e jashtme (në rastin e Gjermanisë, eksporti neto parashikohet të arrijë vlera negative në vitin 2016).

Regjioni i Ballkanit u karakterizua me rimëkëmbje pak a shumë të ngadalësuar, ku Shqipëria po jep përshtypjen e shtetit me më së shumti potencial për rritje gjatë dy viteve të ardhshme, ndërsa Serbia ka shumë punë para vetes për të rikthyer rritjen në vlera pozitive.

² Tabela 1 përmban të dhënat e databazës më të fundit të FMN-së për të gjitha shtetet (për konsistencë). Ndërsa, diskutimi mbi parashikimet ekonomike për Evropën dhe regjionin e Ballkanit është bazuar në 'European Economic Forecast 2015', publikim i Komisionit Evropian, ngaqë ky publikim ofron informacion më të detajuar rreth zhvillimeve në Evropë

Ekonomia në **Shqipëri** u karakterizua me inflacion më të ulët se ai i pritur, gjë që forcoi konsumin privat, si rezultat i rënies në çmimin ndërkombëtar të naftës. Në përgjithësi, ka shenja të një rimëkëmbjeje që po përcillet me bilanc fiskal të përmirësuar.

Kontribuesi më i madh në rritjen e BPV-së në **Maqedoni** ishin investimet, kjo si rezultat i investimeve të mëdha në projekte infrastrukturore gjatë vitit 2014. Ndërkaq, pritet që rritja për vitet 2015 dhe 2016 të vije kryesisht nga rritja e IHD-së që reflektohet përmes rritjes së kërkesës së brendshme. Bilanci i jashtëm vazhdon të ndikojë negativisht rritjen në Maqedoni sepse pavarësisht përmirësimit të dukshëm të eksportit të mallrave, ulja e ngadaltë e importit mbetet sfidë.

Mali i Zi shënoi rritje të ngadalësuar gjatë vitit 2014, si pasojë e rënies së prodhimit industrial dhe eksportit. Viti 2015 pritet të shënojë fillimin e ndërtimit të një autostrade të madhe, e cila pritet të ndikojë në rritjen ekonomike gjatë viteve në vijim. Kjo nismë po vjen pas një periudhe disa vjeçare shkurtimesh në investime kapitale.

Serbia pati një vit të vështirë, ku si pasojë edhe e vërshimeve të mëdha gjatë vitit 2014 dhe ambientit të jashtëm të dobët, rritja ekonomike shënoi rënie të dukshme, duke rënë në rreth -2% në vitin 2014. Rimëkëmbja pritet të jetë e ngadaltë, ku në veçanti investimet, të cilat kanë qenë duke performuar dobët, pritet që në vitin 2015 të arrijnë pikën e tyre më të ulët.

2.2. Zhvillimet e fundit dhe skenari afat-mesëm makroekonomik

Viti 2014 ishte vit veçanërisht sfidues për Kosovën ngaqë u karakterizua me mungesë të dukshme të aktivitetit si pasojë e mos-konstituimit të institucioneve qeverisëse pas zgjedhjeve të Qershorit të 2014-tës. Është e kuptueshme që një situatë e tillë do të ndikonte tek sjellja e agjentëve ekonomik, të cilët duket se priten formimin e institucioneve qeverisëse në mënyrë që të shmangin pasiguritë.

Ruajtja e stabilitetit makro-fiskal paraqet sfidë në periudha të nevojës urgjente për zhvillim ekonomik. Hapësirat për shkurtime shpenzimesh janë të pakta, ndërsa për një shtet në tranzicion si Kosova, nevoja për investime mbetet e konsiderueshme.

Ekonomia e Kosovës vazhdon të tregojë qëndrueshmëri ndaj trazirave në ekonominë e vendeve evropiane, megjithatë, zhvillimet në rajon duhet të percillen me kujdes. Kjo qëndrueshmëri vjen kryesisht si pasojë e shkallës së ulët të integritit të Kosovës në tregjet kapitale botërore; tregu financiar në Kosovë pasqyron fare pak zhvillimet (luhatjet) financiare evropiane apo botërore. Arsye tjetër janë nivelet e larta të shpenzimeve kapitale, një karakteristikë e vendeve në tranzicion që zakonisht kanë mungesë të infrastrukturës. Ndikimi i investimeve infrastrukturore në rritjen ekonomike me kalimin e kohës synohet të zëvendësohet me rritjen e investimeve private dhe rritje të eksportit. Në këtë kontekst konkurrueshmëria (në veçanti ajo rajonale) vazhdon të jetë prioritet zhvillimor për Kosovën, e shprehur përmes përpjekjeve të vazhdueshme të Qeverisë në drejtim të

investimeve të vazhdueshme kapitale, përmirësimit të klimës biznesore dhe përkrahjes së prodhimit vendor në forma të ndryshme.

2.2.1. Sektori real

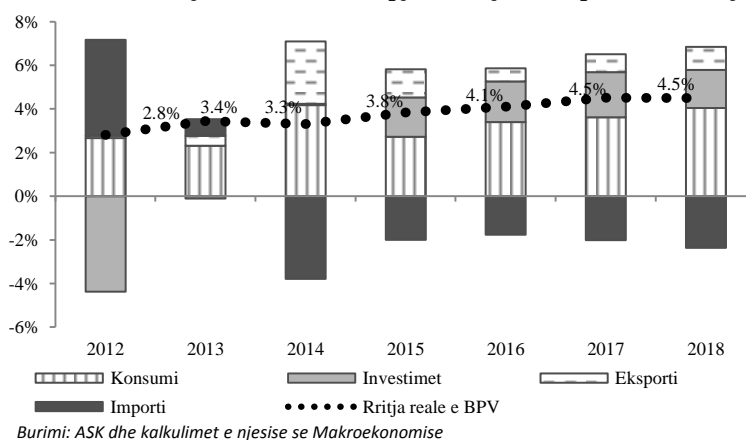
Në periudhën afatmesme 2016 – 2018, kategoritë që pritet të shtyjnë rritjen ekonomike në Kosovë janë konsumi dhe investimet private dhe në masë më të vogël eksporti. Konform Programit të Qeverisë (i miratuar së fundmi), në sistemin tatimor të Kosovës janë bërë ndryshime³ të cilat pritet të stimulojnë rritjen e investimeve (veçanërisht në prodhim) dhe konsumit privat. Edhe pse në afat të shkurtër, këto masa mund të mos kenë efekt të madh, në afat më të gjatë kohor ato pritet të kontribuojnë në zëvendësimin e mallrave të importit me prodhime vendore dhe rritjen e eksportit dhe diversifikimit të tij. Andaj, këto ndryshime tatimore (që parashihet të hyjnë në fuqi në korrik të 2015-ës) paraqesin mundësi për përmirësimin e bilancit të jashtëm tregtar, i cili vazhdon të jetë sfidë për ekonominë kosovare. Kjo ngaqë eksportet kosovare mbizotërohen nga eksporti i shërbimeve ndërsa sa i përket atij të mallrave, rol dominues ka eksporti i produkteve të metalit. Pra, ka hapësirë të konsiderueshme për përmirësim në këtë aspekt; në diversifikimin e më tutjeshëm të eksporteve. Nevoja për këtë të fundit ka nxitur Qeverinë e Kosovës që të ndërmarr masa që kanë për qëllim mbështetjen e prodhuesit vendor, në mënyrë që produktet kosovare të zëvendësojnë një pjesë të konsiderueshme të importit, për t'u qasur në të ardhmen edhe në tregjet rajonale dhe botërore.

Rritja ekonomike për vitin 2014 u vlerësua të jetë 3.3%, ndërsa duke konsideruar zhvillimet ekonomike globale e në veçanti ato të eurozonës, rritja për vitin 2015 parashikohet të jetë 3.8%, për t'u stabilizuar në 4.4% në mesatare përgjatë periudhës afatmesme 2016-2018 (grafiku 2.1).

Nga grafiku shihet se gjatë vitit 2014 kontribut-dhënësi më i madh në rritjen ekonomike është konsumi. Megjithëse

efekti i plotë i rritjes së pagave në sektorin publik dhe pensioneve do të manifestohet pas pranverës së vitit 2015 (sepse rritja filloi të aplikohet nga muaji prill i vitit 2014), ky ndryshim vlerësohet se rritë të ardhurat reale të disponueshme të një pjese të konsiderueshme të qytetarëve duke kontribuar kështu në rritjen e konsumit privat. Duhet theksuar se një pjesë e madhe e konsumit vjen nga importi, gjë që shpjegon edhe pjesëmarrjen e konsiderueshme të kësaj kategorie në rritjen ekonomike në 2014-ën.

Grafiku 2.1: Rritja reale e BPV dhe pjesëmarrja e komponenteve të tij

³ Shihni Kutinë 1 për më shumë detaje lidhur me ndryshimet e fundit në sistemin tatimor

Krahasuar me vitet 2012 dhe 2013, në vitin 2014 shihet një rritje e kontributit të eksportit në rritjen ekonomike. Kjo i atribuohet kryesisht faktit se eksportet kosovare kanë filluar të sinjalizojnë për diversifikim. Një dukuri e tillë është vërejtur përgjatë viteve të kaluara, ku edhe përkundër rritjes së vlerës së eksportit të mallrave, eksporti i metaleve ka zvogëluar pjesëmarrjen duke u zëvendësuar me prodhime të drurit, plastikës dhe produkteve ushqimore. Megjithatë, kontributi i eksportit në rritjen ekonomike është më pak i përfillshëm për shkak të bazës së ulët që eksporti total vazhdon të ketë. Si pasojë e situatës politike në vend gjatë vitit 2014, pati ngadalësime në ekonomi dhe shumë pritje nuk u materializuan gjë që në masë të madhe shpjegon mungesën e investimeve të përgjithshme përgjatë pjesës më të madhe të vitit 2014.

Skenari i parashikimeve për periudhën 2016-2018 vlerëson se ekonomia do të fillojë rimëkëmbjen nga sfidat që karakterizuan vitin 2014. Viti 2015 do të jetë periudhë stabilizimi, për t'i paraprirë një periudhë afat-mesme me klimë më të qëndrueshme makroekonomike dhe ambient më të favorshëm të bërjes së biznesit, të cilës pritet t'i kontribuoj edhe hyrja në fuqi e ndryshimeve tatimore. Programi i Qeverisë është bazuar në sfidat e së kaluarës dhe ato aktuale dhe ka vënë theks të veçantë në zhvillimin ekonomik përmes stimulimit të prodhimit vendor. Këto ndryshime fiskale përkrahin në veçanti linjën prodhuese në sektorë të ndryshëm, përfshirë këtu sektorin e prodhimeve bujqësore, sektor ky që tashmë ka kohë që po mbështetet përmes subvencioneve shtetërore.

Edhe përkundër faktit që konsumi parashihet të zvogëlohet në raport me BPV-në, nga grafiku 1 shohim se edhe gjatë periudhës afatmesme 2016-2018, rritja e konsumit do të vazhdojë të jetë kontribut-dhënësi më i madh në rritjen e BPV-së kosovare, e mbështetur ndër të tjera, edhe nga remitancat. Për më tepër, shohim se kjo periudhë pritet të karakterizohet me përmirësim të dukshëm të investimeve. Megjithëse rimëkëmbja evropiane mbetet e ngadaltë (pasiguria në eurozonë u zvogëluua më pak se sa që ishte pritur), perspektiva e përgjithshme është pozitive prandaj nuk priten rënie drastike në transferet e emigrantëve nga eurozona, qoftë në formë të remitancave apo të investimeve në patundshmëri.

Megjithëse janë vërejtur shenja të përmirësimit në kategorinë e eksportit, niveli i eksporteve kosovare vazhdon të mbetet i ulët. Për këtë arsye, Qeveria e Kosovës ka parë eksportin si kategori me potencial për të kontribuar në rritjen e BPV-së. Andaj, duke marrë për bazë sfidat me të cilat përballen prodhuesit kosovar, Qeveria e Kosovës ka ndërmarrë ndryshime tatimore të cilat lehtësojnë barrën ekzistuese të bizneseve kosovare në prodhim. Në këtë mënyrë, produktet kosovare do të fillojnë që gradualisht të zëvendësojnë ato të importuara dhe do ta kenë më të lehtë qasjen në tregje ndërkombëtare. Aplikimi i këtyre ndryshimeve që nga muaji korrik i këtij viti do të lejojë që efektet e këtyre ndryshimeve të manifestohen që në fillim të periudhës afatmesme 2016-2018, gjë që pasqyrohet edhe në rritjen e pjesëmarrjes së kategorisë së eksportit në BPV përgjatë kësaj periudhe (grafiku 2.1). Për më tepër, Programi i Qeverisë fokusohet në sektorë të ndryshëm, duke synuar kështu të mbështesë diversifikimin e eksporteve kosovare, karakteristikë kjo që shton qëndrueshmërinë e kontributit të kësaj kategorie në rritjen e BPV-së.

Në përgjithësi, periudha 2016-2018 nuk do të sjellë ndryshime drastike në strukturën e kontribut-dhënësve në rritjen e BPV-së kosovare; pritet anojnë më tepër kah përmirësimi gradual i secilës

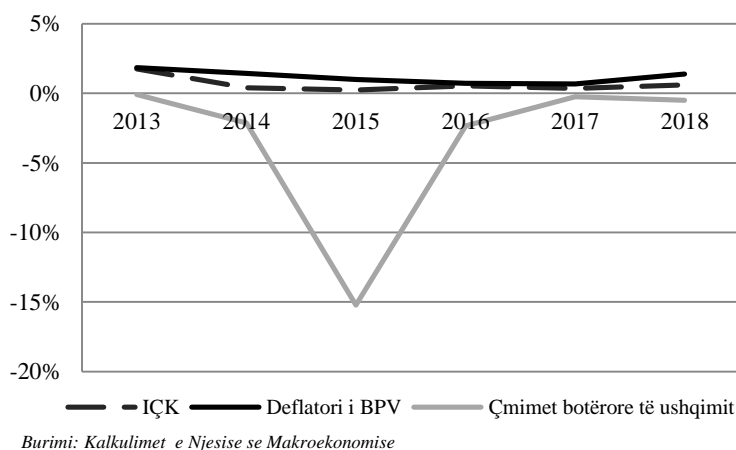
kategori. Duhet pasur parasysh se fillimi i periudhës do të jetë një i ‘kthjelljes’ dhe stabilizimit të përgjithshëm ekonomik pas frenimit që karakterizuan vitin 2014.

2.2.1.1. Lëvizja e çmimeve dhe parashikimi për periudhën 2016-2018

Trendi i rritjes së ngadalësuar të nivelit të çmimeve, të matur me ndryshimet vjetore në indeksin e çmimeve të konsumit (IÇK), ka vazhduar edhe në vitin 2014. Ngjashëm me vitin e kaluar, çmimet e ushqimit dhe transportit kanë shënuar ulje të lehtë, duke reflektuar rënien e çmimeve botërore të ushqimit dhe naftës, ndërsa komponentët tjera si duhani dhe alkooli dhe shërbimet kanë shënuar ngritje. Siç është parashikuar, rritja e pagave në sektorin publik nuk duket të ketë ndikuar në rritjen e çmimeve.

Çmimet e konsumit pritet të mbesin të ulëta në periudhën afatmesme, 0.2% në 2015 dhe mesatarisht 0.5% në periudhën 2016-2017. Normat e ulëta të inflacionit parashikohen si rezultat i stabilizimit/uljes së çmimeve të dy komponentëve me peshë më të madhe në IÇK, ushqimit dhe transportit, si rezultat i trendit të uljes së mëtejme të çmimeve të produkteve ushqimore dhe naftës në tregjet botërore, ndërsa grupet tjera të produkteve dhe shërbimeve parashikohet të vazhdojnë të kompensojnë një pjesë të kësaj rënie.

Grafiku 2.2: Parashikimi i rritjes se çmimeve

Deflatori i BPV-së, si matës i përgjithshëm i çmimeve të produkteve dhe shërbimeve të reja në ekonominë vendore, në vitin 2014 vlerësohet të ishte 1.4%, dhe parashihet të mbesë mbi nivelin e IÇK-së; mesatarisht 0.9% në vitet e ardhshme.

2.2.2. Zhvillimet dhe parashikimet në sektorin e jashtëm

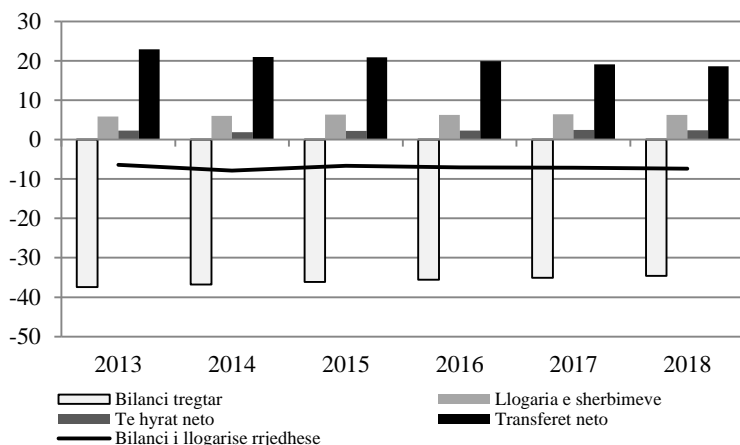
Pozicioni i jashtëm i ekonomisë së Kosovës vazhdon të mbetet i përcaktuar nga zhvillimet në ekonominë botërore, e në veçanti asaj të Bashkimit Evropian. Kjo për faktin që pjesa më e madhe e eksportit të Kosovës është e orientuar në vendet e Bashkimit Evropian, ndërkohë që Gjermania dhe Zvicra paraqesin burimin kryesor të dërgesave nga diaspora kosovare dhe investimeve të huaja direkte në Kosovë. Pritjet për rënie të çmimeve ndërkombëtare të produkteve ushqimore dhe naftës pritet të reflektohen në rënien e vlerës së importit përderisa rritja e parashikuar e çmimeve ndërkombëtare të metaleve e shoqëruar me masat e reja të ndërmarra nga Qeveria e Kosovës për stimulimin e prodhimit pritet të nxisin eksportin e mallrave. Deficiti i llogarisë rrjedhëse parashihet të

përmirësohet lehtësisht përgjatë periudhës së parashikimit duke arritur në 7.4% të BPV-së në fund të periudhës nga 7.9% sa ishte vlerësuar në vitin 2014.

Bilanci tregtar gjatë vitit 2014, krahasuar me vitin 2013, rezultoi me një rritje (përmirësim) prej 0.7 pika të përqindjes në raport me BPV-në duke arritur në -36.8%. Ky përmirësim është mbështetur kryesisht nga ritmi më i shpejtë i rritjes së eksportit të mallrave dhe ngadalësimi i rritjes së importit i shkaktuar nga presioni i rënies së çmimeve ndërkombëtare. Kjo dukuri pritet të vazhdojë edhe përgjatë periudhës së parashikimit, ku importet pritet të vazhdojnë të rrit me

një ritëm të ngadalësuar (mesatarisht 4.7% në terma nominale), të ndikuar pjesërisht nga rënia e çmimeve dhe në masë më të madhe nga zëvendësimi i importit të mallrave me prodhime vendore. Ndërsa, kontributin kryesor në përmirësimin e bilancit tregtar pritet ta japë eksporti i mallrave (i parashikuar të rritet me një mesatare prej 9.6% në vit) kryesisht i nxitur nga masat të cilat Qeveria e Kosovës ka ndërmarrë për nxitjen e prodhimit dhe investimeve në sektorin privat. Rrjedhimisht, e mbështetur kryesisht nga iniciativat e Qeverisë në drejtim të nxitjes së prodhimit, në fund të periudhës së parashikimit bilanci tregtar parashihet të përmirësohet për rreth 2 pika të përqindjes duke arritur në -34.6% të BPV-së.

Grafiku 2.3: Struktura e llogarise rrjedhese, në % të BPV-së

Llogaria e shërbimeve u mbyll me një bilanc pozitiv prej rreth 6% të BPV-së gjatë vitit 2014. Bazuar në historikun e ritmit të rritjes së këtij zëri, llogaria e shërbimeve pritet të vazhdojë të siguroj kontribut pozitiv në llogarinë rrjedhëse. Rrjedhimisht, pjesëmarrja e bilancit të shërbimeve pritet të rritet për 0.3 pika të përqindjes përgjatë periudhës së parashikimit duke arritur në 6.3% të BPV-së (shih grafikun 2.3). Kjo rritje parashihet të vazhdojë të mbështetet nga shërbimet e udhëtimit, ndonëse një rritje më e përshpejtuar pritet tek shërbimet e transportit dhe të shërbimeve të komunikimit dhe teknologjisë informative.

Llogaria e të hyrave neto parashihet të përkeqësohet nga 1.9% të BPV-së në vitin 2004 në 2.4% të BPV-së në vitin 2018. Edhe përkundër pritjeve për një rritje të ndjeshme në të ardhurat nga kompensimi i punëtorëve, rritja e daljeve në formë të dividendës dhe kthimit të fitimit nga investitorët e huaj në Kosovë parashihet të ngadalësojë rritjen e llogarisë së të hyrave. Këtu peshë të rëndësishme pritet të ketë edhe rënia e parashikuar e të hyrave nga interesi nga investimet jashtë vendit të institucioneve financiare vendore si rezultat i normave të ulëta dhe afër zero të interesit si dhe zvogëlimin e këtyre investimeve.

Përkundër pritjeve për rritje të dërgesave të emigrantëve, **llogaria e transfereve** parashihet të përkeqësohet për 2.3 pika të përqindjes përgjatë periudhës 2016-2018 për të arritur në 18.6% të BPV-së. Kjo rënie pritet të ndikohet nga rënia e parashikuar e transfereve zyrtare.

Në fund të periudhës së parashikimit, **llogaria kapitale dhe financiare** parashihet të përfaqësoj rreth 6.4% të BPV-së. Kjo rritje pritet të sigurohet nga rritja e fluksit të investimeve të huaja direkte, të cilat pritet të zënë rreth 3.1% të BPV-së nga 2.8% sa ishin në vitin 2014. Daljet në formë të investimeve portfolio pritet të ulen përgjatë viteve 2016-2018, nën supozimin e zvogëlimit të investimeve të institucioneve financiare vendore dhe kanalizimit të këtyre investimeve në ekonominë e vendit përmes kredihënies dhe investimit në letrat me vlerë të Qeverisë së Kosovës.

Gabimet dhe lëshimet parashihet të ulen në raport me BPV-në edhe pse vlera e tyre mbetet ende e lartë dhe pozitive. Supozohet që ky zë i bilancit të pagesave (BP) përbëhet nga të hyrat e paregjistruara në formë të remitancave, investimeve të huaja direkte apo edhe eksporti i paregjistruar i mallrave apo shërbimeve. Në vitin 2014, kjo kategori e BP-së ka përfaqësuar 5% të BPV-së (që korrespondon me 274.8 milionë euro) nga 3% e BPV-së sa ishte në vitin 2013. Banka Qendrore e Republikës së Kosovës si hartuese e këtyre statistikave, në vazhdimësi bën ndryshime në mënyrën e raportimit të të hyrave dhe të dalave me qëllim të identifikimit të të hyrave të paregjistruara. Ndryshimet reflektohen në rishikimin vjetor të të gjithë zërave të bilancit të pagesave të cilat pastaj reflektohen edhe në llogaritë kombëtare dhe në vlerën nominale të BPV-së.

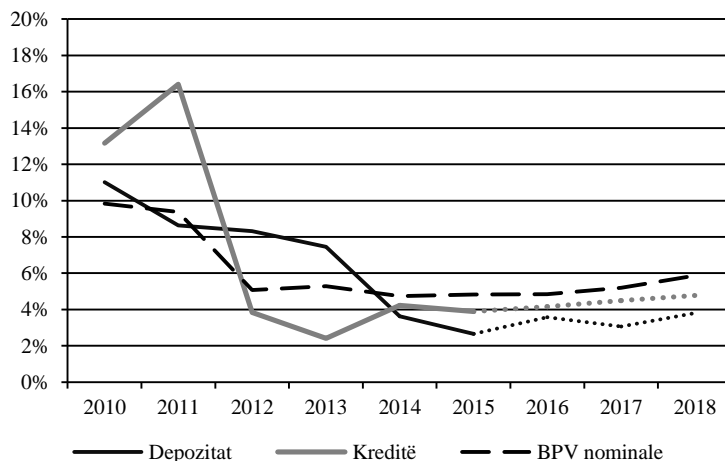
2.2.3. Sektori financiar

Sektori financiar i Kosovës vazhdon të jetë i mirë-kapitalizuar, likuid dhe profitabil dhe i karakterizuar me trende pozitive të rritjes së depozitave dhe kreditimit.

Sektori bankar vazhdon të ruaj rolin dominues në sistemin financiar si nga aspekti i huadhënies ashtu edhe nga aspekti i sistemit të pagesave. Sektori bankar ka vazhduar të jetë stabil dhe profitabil përkundër paqëndrueshmërive që përshkruan tregjet financiare ndërkombëtare gjatë viteve të fundit, ku ndër faktorët kyç që kontribuuan në stabilitetin bankar ishin integrimi i kufizuar me tregjet financiare ndërkombëtare.

Struktura e tregut bankar ka vazhduar të mbetet e njëjtë sa i përket pjesëmarrjes, ku bankat me kapital ndërkombëtar vazhdojnë të luajnë rol dominues. Megjithatë, gjatë dy viteve të fundit është vërejtur një shtim në aktivitetet konkurruese ndër-bankare, kryesisht në avancimin e shërbimeve për klientët si dhe në ofrimin e produkteve të

Grafiku 2.4: Rritja e kredive, depozitave dhe BPV-së nominale, në

Burimi: Banka Qendrore e Republikës së Kosovës dhe kalkulimet e DPFP

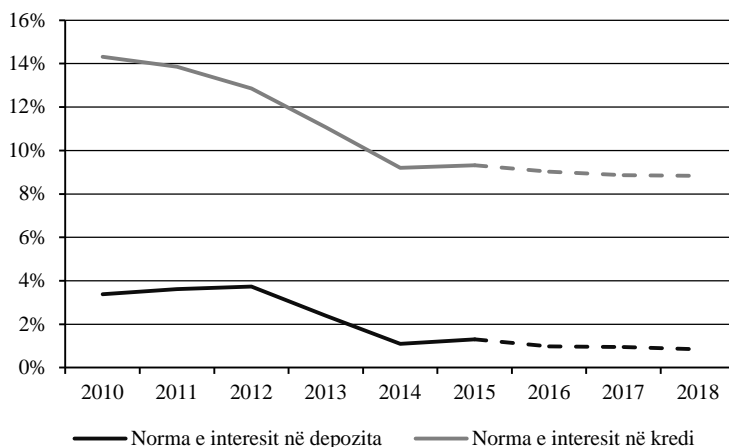
ndryshme për t'ju përgjigjur kërkesave të tregut.

Gjatë vitit 2014, kreditimi i ekonomisë kosovare ka vazhduar të ketë trend pozitiv të rritjes, ku kreditë arritën vlerën prej 1,882.3 milionë euro me një ngritje prej 4.2% në krahasim me vitin 2013. Në mënyrë të ngjashme depozitat shënuan një rritje prej 3.6% për të arritur vlerën prej 2,538 milionë euro.

Përgjatë periudhës 2010-2014 kreditë shënuan rritje mesatare prej 8% përderisa depozitat shënuan rritje mesatare 7.8%, rritje të cilat përkohë edhe me trendin e rritjes së BPV-së nominale. Grafiku 2.4 ilustron trendet e normave të rritjes së BPV-së nominale, kredive dhe depozitave. Vlerësimi i parametrave të ilustruara në tabelë është bërë me bazë të vitit 2010. Nga grafiku shihet se të tre indikatorët kanë korrelacion pozitive dhe parashikimet tregojnë për një lëvizje pozitive ndërmjet tyre edhe përgjatë viteve 2015-2018. Kreditë janë paraparë të rriten me një normë mesatare prej 4.3% përgjatë viteve 2015-2018, ndërsa depozitat me një normë mesatare prej 3.3%, gjë që pritet të mbështesë rritjen ekonomike afatmesme të parashikuar në normë nominale prej mesatarisht 5.2%.

Nga këndvështrimi i kostos së kreditimit, normat efektive të interesit në kredi kanë shënuar rënie të vazhdueshme përgjatë katër viteve të fundit⁴. Gjatë vitit 2014, norma mesatare efektive e interesit në kredi ishte 9.2% duke shënuar rënie për 1.8 pika të përqindjes nga niveli i vitit 2013. Në anën tjetër, norma mesatare e interesit në depozita ishte 1.1% gjatë vitit 2014 duke shënuar rënie prej 1.3 pika të përqindjes në krahasim me vitin 2013.

Grafiku 2.5: Normat efektive të interesit në depozita dhe kredi, në përqindje

Siç është paraqitur në grafikun 2.5, gjatë vitit 2015 norma mesatare e interesit në kredi parashihet të shënoj një rënie të lehtë përderisa në vitet në vijim ajo pritet të bie në një mesatare prej 8.5%. Kjo rënie në norma të interesit pritet të materializohet si rezultat i rënies së normave të interesit në tregjet financiare ndërkombëtare si dhe përmirësimit të vazhdueshmëm të sigurisë në vend. Gjithashtu, një rol të veçantë në këtë trend rënës pritet të vij nga iniciativa e fundit nga organizatat ndërkombëtare në Kosovë të përkrahura nga Qeveria e Kosovës për fillimin e procesit të themelimit të fondit për garantimin e kredive. Fillimisht, ky fond parashihet të përkrah sektorin e NVM-ve dhe bujqësisë me mundësi zgjerimi edhe për sektorët tjerë me aftësi konkurruese në Kosovë. Qëllimi i kësaj mase është që të zgjerojë kreditimin në sektorët tek të cilët financimi aktual vazhdon të mbetet barrierë në biznes dhe përmes garantimit të kredisë, të ndikoj në uljen e normave të interesit në kredi. Rrjedhimisht, bazuar në trendin historik dhe ndikimin e masave të lartë-përmendura, normat e interesit në kredi parashihet të bien përgjatë periudhës së vrojtuar.

⁴ Seritë kohore 'Normat efektive të interesit të KTD-ve', BQK

2.2.4. Sektori fiskal

Në mungesë të instrumenteve të politikës monetare, politika fiskale mbetet mjete i vetëm në dispozicion të Qeverisë së Republikës së Kosovës për nxitjen e investimeve në sektorin privat. Andaj, politika e shëndoshë dhe e matur fiskale ka rëndësi kyçe për mirëmbajtjen e stabilitetit makroekonomik, në veçanti kur merret parasysh se në Kosovë politika fiskale është instrumenti kryesor i politikave ekonomike.

Sistemi tatimor në Kosovë njihet si sistem relativisht i thjeshtë dhe me norma të ulëta tatimore. Në këtë kontekst, Qeveria e Republikës së Kosovës do të vazhdoj me zbatimin dhe ruajtjen e kësaj thjeshtësie tatimore duke u fokusuar në disenjimin e politikave fiskale të orientuara drejt nxitjes së investimeve dhe prodhimit të brendshëm dhe gjithashtu krijimit të një ambienti atraktiv për investimet e huaja (shih kutinë 1 për ndryshimet e fundit në politikën tatimore). Në të njëjtën kohë, Qeveria është e orientuar në ruajtjen e qëndrueshmërisë makro-fiskale dhe në rritjen e efikasitetit të shpenzimeve publike duke qenë e matur në planifikimin e kërkesave sociale, pagave të sektorit publik si dhe të shpenzimeve në mallra dhe shërbime.

Kutia 1. Ndryshimet kryesore në politikat tatimore

Në mungesë të politikave monetare si rezultat i përdorimit të euros si valutë zyrtare, politikat fiskale mbeten mjete i vetëm në dispozicion të politik-bërësve për krijimin e insentivave investuese në sektorin privat. Në këtë kontekst, në procesin e ndryshimeve tatimore në harmoni me programin qeverisës, Qeveria e Republikës së Kosovës do të vazhdojë me zbatimin dhe ruajtjen e kësaj thjeshtësie tatimore duke u fokusuar në disenjimin e politikave fiskale të orientuara drejt nxitjes së investimeve dhe prodhimit të brendshëm dhe gjithashtu drejt krijimit të një ambienti atraktiv për investimet e huaja.

Objektiv parësor i ndryshimeve në politikat fiskale është të garantoj stabilitet makro-fiskal dhe njëkohësisht përbrenda kësaj hapësire të krijojmë mbështetje dhe lehtësira për aktivitetin e sektorit privat. Gjithashtu, gjatë këtij procesi të hartimit të ndryshimeve në sistemin tatimor është siguruar që sistemi tatimor i Kosovës të jetë konkurrent me sistemet tatimore të vendeve regjionale dhe të tjera. Për më shumë dhe jo më pak e rëndësishme, duke marr parasysh gjendjen ekzistuese sociale në vend, ndryshimi i normave tatimore është bërë me një kujdes të veçantë në mënyrë që këto ndryshime të reflektojnë në ngritjen e të ardhurave të disponueshme dhe rrjedhimisht ngritjen e mirëqenies sociale.

Ndër reformat kryesore fiskale është ngritja e formalizimit të bizneseve vendore. Me këtë masë synohet të përmbillet procesi i fiskalizimit të të gjitha bizneseve gjë që do të mundësoj krijimin e një ambienti më të barabartë për të gjitha bizneset që operojnë në Republikën e Kosovës:

- Heqjen e barrierave për fiskalizim të të gjitha bizneseve përmes ndryshimit të udhëzimit administrativ Nr.15/2010 për pajisjet fiskale me qëllim të liberalizimit të tregut të këtyre pajisjeve. Kjo masë do të krijoj parakushte për hyrje të një numri më të madh të ofruesve të këtyre pajisjeve në treg, gjë që do të ndikoj në uljen e kostos si të pajisjeve ashtu edhe të mirëmbajtjes së këtyre pajisjeve për bizneset.
- Së bashku me procesin e liberalizimit të tregut për pajisjet fiskale, Ministria e Financave ka disenjuar masa shtesë për të stimuluar konsumatorët në mbledhje të kuponëve fiskal dhe ngritjen e vetëdijes për rëndësinë e formalizimit të bizneseve. Kjo masë është rregulluar përmes udhëzimit administrativ për pajisjet elektronike fiskale. Këto masa kanë për qëllim zvogëlimin e evazionit fiskal dhe parandalimin e konkurrencës jo të barabartë dhe në të njëjtën kohë të mbrojnë konsumatorin. Më specifikisht, masat stimuluese në mbledhjen e kuponëve fiskal parashohin që konsumatorët të cilët mbledhin:
 - Pliko me më shumë se 30 kupon dhe me vlerë nga 250€ deri në 500€ do të rimbursohen në vlerën 10 €;
 - Pliko me më shumë se 40 kupon dhe me vlerë nga 501€ deri në 800€ do të rimbursohen në vlerën 15€;
 - Pliko me më shumë se 50 kupon dhe me vlerë mbi 800 € do të rimbursohen në vlerën 20€.

Shtylla kyçe e programit qeverisës është promovimi i zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik përmes së cilës mundësohet krijimi i vendeve të reja të punës dhe materializimi i saj në ngritje të mirëqenies sociale. Ministria e Financave ka bërë ndryshime në legjislacionin tatimor, përkatësisht Ligjin mbi TVSH-në, Ligjin mbi të Ardhurat e Korporatave dhe Ligjin mbi të Ardhurat Personale. Më specifikisht, ndryshimi në ligjin mbi Tatimin mbi Vlerën e Shtuar si pjesa legjislative që reflekton reformën më të madhe fiskale në raport me legjislacionin tjetër rregullativ tatimor, përmban:

- Ulja e pragut për regjistrim në TVSH nga 50.000 euro në 30.000 euro. Kjo masë pritet të ndikoj në përfshirjen e një numri të konsiderueshëm të bizneseve të cilat tashmë operojnë me një qarkullim në mes të këtij intervali. Duke i përfshirë një numër të madh si deklarues të TVSH-së me këtë masë synohet krijimi i një tregu më konkurrent në vend, zgjerimi i zinxhirit të TVSH-së dhe ofrimi i mundësive që këto biznese të rimbursojnë TVSH-në në inputet e tyre. Gjithashtu, kjo masë do të ndihmojë në përafrimin e sistemit të TVSH-së në Kosovë me vendet e rajonit si dhe së fundmi, ulja e pragut do të ofrojë një nxitje për të përmirësuar standardet kontabël, e cila jo vetëm që është e dobishme për administratën tatimore, por edhe për qeverisjen e përgjithshme të korporatave dhe qasjen më të lehtë të tyre në financa.
- Reforma fiskale përmban edhe përshkallëzimin e TVSH-së. Përshkallëzimi i normës së TVSH-së duke vendosur një normë të reduktuar për produktet bazike, në masë prej 8%, është bërë me qëllim të shpërndarjes më të barabartë të të ardhurave. Duke marrë për bazë shkallën e lartë të papunësisë dhe faktin se shumica e popullsisë shpenzon rreth 45% të të

ardhurave të tyre në produkte ushqimore atëherë reduktimi i normës së TVSH-së në produkte bazike do të rrisë mirëqenien në vend, e në veçanti atë të qytetarëve me të ardhura më të ulëta. Lista e produkteve me normë të reduktuar të TVSH-së përfshinë bukën dhe produktet e bukës, drithërat dhe produktet e përbëra nga drithërat, qumështin, vajin, vezët, furnizimin me ujë të pijshëm, me energji dhe shërbimet tjera komunale etj. Në të njëjtën kohë, është mbajtur norma 0% e TVSH-së në produktet bujqësore me qëllim të forcimit të këtij sektori dhe përmbushjes më të madhe të tregut të brendshëm me prodhime bujqësore vendore.

- Me qëllim të zvogëlimit të barrierave administrative dhe si rezultat i pajisjeve me numër identik fiskal për të gjitha bizneset, janë shkurtuar procedurat administrative aty ku është vlerësuar e nevojshme dhe e mundshme. Masa për eliminimin e procedurave të caktuara administrative është ndërmarr me qëllim të uljes së kostove dhe kohës për hapjen dhe operimin e bizneseve në vend.

Ndër hapat më significant që reflektohet në ligjin e TVSH-së në reformën fiskale, përpos përshkallëzimit të TVSH-së, është lirimi nga TVSH-ja i linjave të prodhimit dhe makineritë që ndërlidhen me atë prodhim. Kjo masë pritet të përmirësoj likuiditetin e bizneseve prodhuese vendore, kjo e një rëndësie të veçantë duke marr parasysh vështirësitë dhe koston e lartë për ndërmarrjet në qasje në financa. Gjithashtu presim që këto masa, në periudhën afat-mesme, do të shërbejnë si një stimul shtesë në ngritje të investimeve private dhe rrjedhimisht prodhimit vendor dhe krijimin e vendeve të reja të punës. Për më shumë, këto masa në periudhën afat-gjatë pritet se do të mundësojnë rritjen graduale të aftësisë konkurruese të bizneseve kosovare edhe në tregjet ndërkombëtare.

Sektori i teknologjisë informative konsiderohet si sektori me potencial të lartë zhvillimor në Kosovë, ndryshimet e politikave fiskale kanë paraparë edhe lirimin nga detyrimi doganor të pajisjeve të teknologjisë informative me qëllim të stimulimit të këtij sektori dhe rrjedhimisht edhe sektorëve të tjerë përdorues të këtyre pajisjeve.

Së bashku me ndryshimet në ligjin e TVSH-së që mundësojnë lirimin nga TVSH-ja për linjat e prodhimit dhe makineritë që ndërlidhen me atë prodhim, faza e dytë e stimuljeve për prodhuesit vendor konsiston me lirime nga obligimet doganore për aktivitetet prodhuese e cila do të jetë në funksion të nxitjes së prodhimit vendor dhe si rrjedhojë në zëvendësim të importit. Edhe përkundër kufizimeve buxhetore (ndikimi i këtyre masave në uljen e të hyrave buxhetore) dhe si rezultat i orientimit të programit qeverisës në funksion të zhvillimit ekonomik, ndërmarrja e këtyre masave është konsideruar si vitale për zhbllokimin e potencialit ekonomik të sektorit privat.

2.2.4.1. Parashikimi i të hyrave buxhetore 2016-2018

Parashikimi i të hyrave për periudhën 2016-2018 është bërë mbi bazën e skenarit makroekonomik të bazuar në pritjet për rimëkëmbjen dhe rritjen e aktivitetit ekonomik. Ky parashikim gjithashtu merr për bazë edhe supozimin për përmirësimin e vazhdueshëm të efikasitetit të agjencive përgjegjëse për grumbullimin e të hyrave, implementimin e politikave të reja tatimore dhe implementimin e projekteve kapitale përfshirë këtu edhe projektin e autostradës Prishtinë–Shkup. Përveç kësaj, përgjatë periudhës së parashikimit, kontribut të rëndësishëm në ritmin e rritjes së grumbullimit të të hyrave do të ketë edhe implementimi i aktiviteteve të parapara me strategjinë për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë jo-formale me qëllim të ngushtimit të boshllëkut tatimor të bazës së tatimeve direkte dhe indirekte. Në anën tjetër, parashikimi ka marrë për bazë edhe efektin negativ në të hyrat buxhetore të hyrjes në fuqi të marrëveshjeve për tregti të lirë me EU-në⁵ dhe Turqinë i paraparë nga 1 janari i vitit 2016.

Si rrjedhojë e zhvillimeve të lartpërmendura, të hyrat e përgjithshme përgjatë periudhës 2016-2018 parashihet të rriten me një normë mesatare vjetore prej rreth 1%. Parashikimi më i ulët i të hyrave tatimore përgjatë viteve 2016-2018 krahasuar me vitin 2015 është si rezultat i mbivlerësimit për këto të hyra në vitin 2015. Kontributi më i madh në rritjen e të hyrave pritet të vije nga të hyrat tatimore, përkatësisht të hyrat e arkëtuara në vend, përderisa rritja e të hyrave të përgjithshme parashihet të frenohet nga të hyrat e njehershme të cilat, pritet të zvogëlohen gradualisht përgjatë periudhës së KASH 2016-2018 si dhe nga efekti i implementimit të marrëveshjeve për tregti të lirë.

Tabela 2.2: Të hyrat buxhetore dhe pjesëmarrja e tyre në BPV, në miliona euro

Pershkrimi	2013	2014	2015 Buxheti	2016 Proj.	2017 Proj.	2018 Proj.
Te hyrat e pergjithshme	1,329	1,345	1,587	1,588	1,607	1,625
si % e BPV-se	24.9	24.1	27.1	25.9	24.9	23.8
Te hyrat tatimore*	1,105	1,141	1,397	1,263	1,289	1,318
si % e BPV-se	20.7	20.5	23.8	20.6	20.0	19.4
Te hyrat jo-tatimore dhe vetanake	168.4	176.7	195.0	206.8	209.8	213.2
si % e BPV-se	3.2	3.2	3.3	3.4	3.3	3.1
Te hyrat e njehershme dhe mbeshetja nga donatoret	43.0	15.0	30.6	105.8	95.6	80.6
si % e BPV-se	0.8	0.3	0.5	1.7	1.5	1.2

Burimi: Thesari dhe parashikimet e DPEP; *Të hyrat tatimore

Përgjatë periudhës 2016-2018, arkëtimi kumulativ i të hyrave pritet të arrijë në 4.8 miliardë euro apo mesatarisht 1.6 miliardë euro për vit. Në raport me BPV-në, të hyrat pritet të arrijnë në rreth 25% nga të cilat të hyrat tatimore parashihet të përfaqësojnë rreth 20% të BPV-së. Parashikimi për një rënie graduale të të hyrave tatimore si përqindje e BPV-se vjen si rezultat i fillimit të implementimit të marrëveshjeve për tregti të lirë me Turqinë dhe vendet e EU-së.

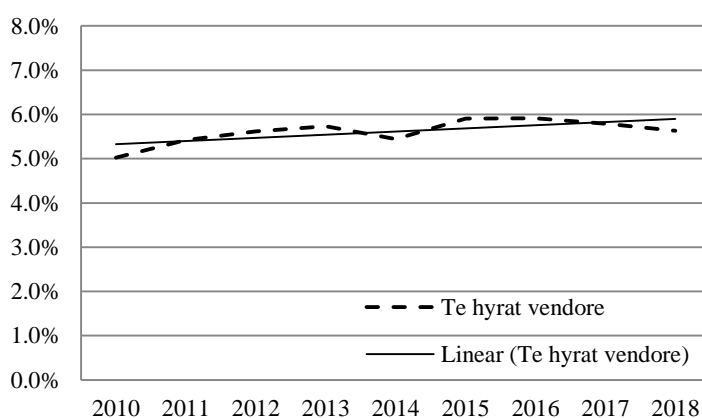
⁵ Marrëveshja për Stabilizim-Asociim (MSA)

2.2.4.1.1. Të hyrat sipas burimit të arkëtimit

Korniza afat-mesme makro-fiskale për periudhën 2016-2018 parasheh një ndryshim të lehtë të strukturës së të hyrave, megjithëse të hyrat e arkëtuara në kufi vazhdojnë të zënë peshën më të madhe. Të hyrat e arkëtuara në emër të TVSH-së pritet të përfaqësojnë pjesën më të madhe të të hyrave tatimore përderisa, të hyrat nga tatimi në korporata dhe tatimi i mbajtur në burim, parashihet të rriten me një normë të përshpejtuar. Ndryshimet e fundit në normën e taksës së akcizës pritet të sjellin të hyra më të larta nga ky lloj tatimi përderisa të hyrat nga detyrimi doganor pritet të ulen gradualisht. Rrjedhimisht, në fund të periudhës së parashikimit, të hyrat e mbledhura në kufi parashihet të ulen për 2 pika të përqindjes në raport me BPV-në në 14.4% të BPV-së ndërkohë që të hyrat e mbledhura në vend pritet të arrijnë në 5.7% të BPV-së në fund të vitit 2018.

Në fund të periudhës së parashikimit, **të hyrat vendore** pritet të arrijnë vlerën prej 384.6 milionë euro nga 345.6 milionë euro (përfshirë parashikimin për inkasimin e borxheve) sa është planifikuar për vitin 2015. Kjo rritje pritet të mbështetet kryesisht nga rritja e të hyrave nga TVSH-ja si rezultat i ndryshimeve të fundit në normën dhe pragun e TVSH-së si dhe parashikimi i rritjes së konsumit përgjatë kësaj periudhe. Të hyrat nga tatimi në korporata dhe tatimi i mbajtur në burim pritet të rriten me një rritëm më të përshpejtuar.

Grafiku 2.6: Të hyrat vendore si % e BPV-se

Shenim: të hyrat për vitin 2015 përjashtojnë të hyrat nga inkasimi i borxheve

Se fundi, Qeveria e Kosovës ka propozuar reformën fiskale, në kuadër të së cilës parashihen edhe stimuj të ndryshëm për sektorin privat, e në veçanti sektorin e prodhimitarisë. Kjo reformë, e shoqëruar me aktivitetin e shtuar kreditor, pritet të ndikoj pozitivisht në aktivitetin ekonomik dhe rrjedhimisht të manifestoj efektet e saja indirekte në të hyrat e rregullta tatimore. Për më shumë, të hyrat e mbledhura në vend parashihet të mbështeten edhe nga masat e ndërmarra për ngushtimin e hendekut tatimor përmes implementimit të veprimeve të parapara me strategjinë për parandalimin dhe luftimin e ekonomisë jo-formale. Këtu rol të rëndësishëm pritet të ketë edhe ndryshimi i udhëzimit administrativ për pajisjet elektronike fiskale me të cilin parimisht synohet përmbyllja e procesit të fiskalizimit përmes liberalizimit të tregut të pajisjeve fiskale dhe stimujve të ndryshëm të ofruar konsumatorëve të cilët mbledhin kuponët fiskal.

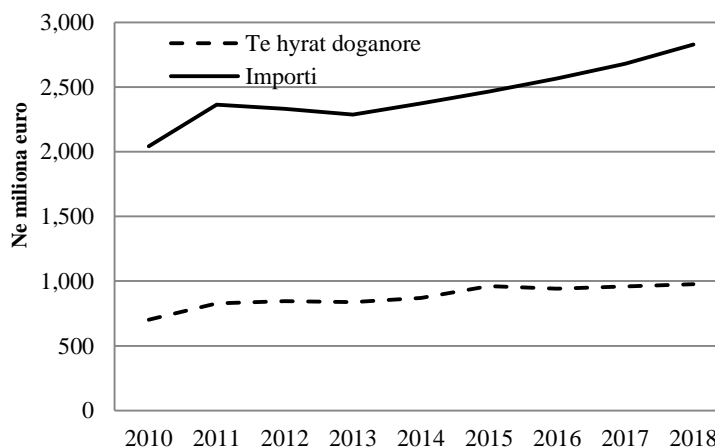
Në parashikimin për mbledhjen e të hyrave vendore, gjithashtu është marrë për bazë edhe inkasimi i borxheve nga viti 2009 deri më tani si rrjedhojë e vendimit 03/16 që Qeveria së fundi ka nxjerrë për aprovimin e propozimit të komisionit për faljen e borxheve që i përkasin periudhës deri në vitin 2009. Kjo masë parashihet të fillojë të implementohet pas aprovimit të ligjit për faljen e borxheve

ndërsa pjesa më e madhe e këtyre borxheve parashihet të inkasohet gjatë viteve 2015 dhe 2016, ndërsa në vitet tjera pritet një ulje graduale e këtyre të hyrave.

Të hyrat doganore pritet të arrijnë vlerën prej 976 milionë euro në fund të periudhës së parashikimit. Të hyrat doganore parashihet të mbështeten kryesisht nga kërkesa e shtuar për importe megjithëse fillimi i implementimit të marrëveshjeve për tregti të lirë pritet të zvogëloj efektin e rritjes së importit në të hyrat e mbledhura nga ky burim. Efekt negativ në të hyra parashihet të ketë edhe lirimi nga TVSH-ja i linjave të prodhimit dhe makinerive i paraparë me ndryshimin e fundit të ligjit mbi TVSH-në. Këto efekte direkte negative pritet që pjesërisht të kompensohen me të hyrat shtesë neto nga përshkallëzimi i TVSH-së.

Andaj, të hyrat nga dogana pritet të vazhdojnë të dominohen nga të hyrat nga TVSH-ja, përderisa të hyrat nga detyrimi doganor pritet që përgjatë periudhës së vrojtuar të ulen gradualisht. Burim i rëndësishëm i të hyrave doganore janë edhe të hyrat e mbledhura nga taksa e akcizës, të cilat parashihet të vazhdojnë të rriten si rezultat i rritjes së importit të mallrave që i nënshtrohen kësaj takse si dhe i normave të ngritura së fundmi për disa produkte për të cilat aplikohet taksa e akcizës.

Grafiku 2.7: Të hyrat e mbledhura ne kufi dhe importi i mallrave

Të hyrat jo-tatimore, vetanake, dhe të hyrat tjera ndonëse me potencial të gjërë për rritje, sidomos në nivelin komunal, janë parashikuar të mbesin konstante në raport me BPV-në. Këtu vlen të ceket se rritja në vlerë nominale e kësaj kategorie e të hyrave mbështetet nga të hyrat vetanake të nivelit komunal të cilat pritet të rriten me një normë më të lartë si rrjedhojë e fillimit të implementimit të tatimit në tokë. Si e hyrë shtesë në këtë kategori të hyrash është paraparë edhe mbështetja direkte buxhetore nga Komisioni Evropian, të hyrat nga grantet e donatorëve dhe të hyrat nga programi G2G (Government to Government) të mbështetur nga USAID. Të hyrat nga taniema reflektojnë parashikimet për eksplotimin e linjtit dhe minierave tjera nga bartësit e licencës dhe nuk reflekton ndryshim të normës së tantiemës. Po ashtu, si e hyrë shtesë është paraparë edhe dividenda nga ndërmarrjet publike në vlerë prej 30 milionë euro.

2.2.4.2. Korniza dhe struktura e shpenzimeve buxhetore 2016-2018

Shpenzimet e përgjithshme qeveritare si kategori përfaqëson shpenzimet publike për ofrimin e të mirave dhe shërbimeve për qytetarët. Sikurse të hyrat edhe shpenzimet janë mjaft të ndjeshme ndaj zhvillimeve të përgjithshme ekonomike në vend; dhe si të tilla, shërbejnë si mjet i politikës fiskale për të ndikuar në aktivitetin e përgjithshëm ekonomik. Historikisht, politikat fiskale të Qeverisë së Kosovës kanë qenë kryesisht të karakterit zgjerues.

Shpenzimet e përgjithshme si dhe korniza afatmesme e shpenzimeve janë përgatitur duke respektuar parametrat e lejuar sipas Ligjit për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë për deficitin e përgjithshëm buxhetor. Si rezultat i fillimit të implementimit të rregullës fiskale nga viti 2014 e tutje, shpenzimet e përgjithshme buxhetore gjatë periudhës afat-mesme do të shënojnë një ngritje më të ngadalësuar krahasuar me periudhat paraprake, kjo si rezultat i planifikimit të matur dhe respektimit të dispozitave ligjore. Andaj, bazuar në parashikimin për trendin e të hyrave të përgjithshme buxhetore, shpenzimet e përgjithshme janë planifikuar të rriten me një normë mesatare prej rreth 1.2% përgjatë periudhës afatmesme. Megjithatë, niveli si dhe struktura e shpenzimeve mund të ndryshoj varësisht nga aprovimi dhe implementimi i iniciativave të reja ligjore, projekteve kapitale si dhe realizimi i të hyrave të përgjithshme buxhetore përgjatë periudhës afat-mesme.

Tabela 2.3: Struktura e shpenzimeve si % e BPV-së

Përshkrimi	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2016-2018
	<i>si % e BPV-së</i>						<i>Mesatare</i>
Shpenzimet e përgjithshme	27.8	26.4	29.0	28.2	27.0	25.7	27.0
Rrjedhëse	17.8	18.9	20.9	20.4	19.4	18.5	19.4
Pagat dhe mëditjet	7.8	8.7	9.6	9.2	8.8	8.4	8.7
Mallrat dhe shërbimet	4.0	3.7	3.8	3.6	3.4	3.3	3.3
Subvencionet dhe transferet	5.9	6.5	7.5	7.7	7.4	7.0	7.4
Shpenzimet kapitale	9.9	7.4	7.8	7.6	7.3	7.0	7.3
Deficiti primar	-2.8	-2.3	-1.8	-2.3	-2.1	-1.9	-2.1
Deficiti i përgjithshëm (sipas rregullës fiskale)	-3.1	-2.2	-1.9	-2.0	-2.0	-2.0	-2.0

Burimi: MF, Thesari dhe parashikimet e njësisë së makroekonomisë

Siç mund të shihet nga tabela e mësipërme, të gjitha kategoritë e shpenzimeve rriten në terma nominal por bien si përqindje e BPV, kjo si rezultat i qasjes që ka Qeveria në zvogëlimin e pjesëmarrjes së sektorit publik në ekonominë e vendit dhe rritjes së e prezencës së sektorit privat.

Pagat dhe mëditjet – Siç është prezantuar në tabelën e mësipërme, kategoria e shpenzimeve për paga dhe mëditje përfaqëson pjesën më të madhe të shpenzimeve rrjedhëse përgjatë periudhës planifikuese. Megjithatë, ashtu siç është planifikuar në kornizën e shpenzimeve përgjatë tri viteve të ardhshme, kjo kategori si përqindje e BPV-së ka trend rënës ku në planifikimin për buxhetin e vitit 2018 kjo kategori planifikohet të bie me rreth 1.2 pika të përqindjes. Ngritja e theksuar në këtë kategori ka ndodhur në vitin 2014, si rezultat i vendimit të Qeverisë për ngritjen e pagave për shërbyesit civil në nivel prej 25%. Për më shumë, alokimi i mjeteve për implementimin e skemës së sigurimeve shëndetësore, si dhe implementimi i pjesës së kontratës kolektive që ndërlihet me përvojën e punës ka shkaktuar që kjo kategori e shpenzimeve të ngritet për rreth 15% në vitin 2015 në raport me shpenzimet në këtë kategori gjatë vitit 2014. Si rezultat i kufizimeve të larta buxhetore dhe ruajtjes së nivelit të shpenzimeve për kategoritë tjera ekonomike dhe projekteve zhvillimore që bartin në vete një kthim më lartë ekonomik, shpenzimet për këtë kategori janë planifikuar të kenë një ngritje vjetore prej jo më të lartë se 0.4% përgjatë periudhës afat-mesme. Qeveria është e përkushtuar të përcaktoj një kornizë ligjore (ligji për paga) e cila do të rregullojë nivelin e pagave, mëditjeve dhe

shtesave për te gjithë te punësuarit ne sektorin publik. Si rezultat, shpenzimet buxhetore për këtë kategori planifikohen të jenë në rreth 562.3 milionë euro në vitin 2016 (shih tabelën 2.4).

Mallra dhe shërbime – Me qëllim të implementimit të politikës së qeverisë për kursime dhe nevojës së përcaktimit të standardeve për shpenzime në mallra dhe shërbime, si dhe përfshirjes së iniciativave të reja të cilat në vete bartin kosto shtesë për buxhetin dhe me qëllim të orientimit të shpenzimeve qeveritare në projekte produktive, vendimi i Qeverisë së Kosovës për reduktimin e shpenzimeve në masë të konsiderueshme për kategorinë e mallrave dhe shërbimeve planifikohet të vazhdojë përgjatë periudhës planifikuese. Si rrjedhojë, shpenzimet për këtë kategori pritet të shënojnë rënie në pjesëmarrje në shpenzimet rrjedhëse, nga 23% sa ishin në vitin 2013 në 17% përgjatë viteve 2016 - 2018. Megjithatë, buxheti për këto kategori do të orientohet në mirëmbajtjen dhe rritjen e cilësisë së shërbimeve publike, duke reduktuar buxhetin për kategoritë e shpenzimeve jo produktive.

Subvencionet dhe transferet – Së bashku me vendimin për ngritjen e pagave për sektorin publik, gjatë vitit 2014 Qeveria e Republikës së Kosovës ka marrë vendim edhe për rritje të pensioneve dhe benefiteve tjera mbështetëse të kategorive tjera sociale, vendime të cilat ngritën shpenzimet për këtë kategori në masë prej rreth 21.5% në vitin 2015 në raport me vitin 2014. Veç kësaj, kjo kategori e shpenzimeve reflekton edhe rritjen natyrale të përfituesve e po ashtu, në këtë kategori është përfshirë edhe implementimi i Ligjit mbi Veteranët e Luftës si dhe Ligjit mbi Ish të Përndjekurit Politik. Për më shumë, kjo kategori e shpenzimeve përmban edhe subvencionet për sektorin e bujqësisë, si dhe reflekton koston e ndryshimit në ligjin e pensioneve. Rrjedhimisht, shpenzimet për këtë kategori planifikohen të arrijnë në 470.6 milionë në vitin 2016, shifër kjo e cila përfaqëson rritje në masë prej rreth 7.3% në raport me vitin 2015, ndërsa gjatë vitit 2017 dhe 2018 me rreth 0.8% dhe 1.1% respektivisht. Për më shumë, në harmoni me objektivat e Qeverisë për privatizim dhe stabilizimin e funksionimit të ndërmarrjeve publike, subvencionet për ndërmarrjet publike planifikohen të bien në vazhdimësi, dhe kështu gjatë vitit 2016 shpenzimet për subvencionet e ndërmarrjeve publike planifikohen të shkurtohen në më shumë se gjysma nga ato sa janë të buxhetuara gjatë vitit 2015. Duke filluar nga viti 2015 KEK-u do të filloj të kthej kreditë e marra më herët në përputhje me vendimin e Qeverisë të marë gjatë muajit mars 2015 për ristrukturimin e kredive të mëparshme. Nga viti i ardhshëm (2016) KASH parasheh që RTK do të siguroj financim tjetër, jo buxhetor, në përputhje me ligjin për RTK-në.

Shpenzimet Kapitale – planifikohen të paraqesin një pjesë të konsiderueshme të shpenzimeve të përgjithshme qeveritare edhe gjatë periudhës afatmesme. Pas përfundimit të autostradës Ibrahim Rugova në fillim të vitit 2014, në fund të atij viti kanë filluar punimet në autostradën e re Prishtinë-Hani i Elezit e cila është e buxhetuar për periudhën afat-mesme. Rrjedhimisht, shpenzimet kapitale përgjatë periudhës afatmesme pritet të përfaqësojnë rreth 27% të shpenzimeve totale apo rreth 7.3% të BPV-së në mesatare për periudhën 2016-2018. Gjithashtu, kjo kategori e shpenzimeve planifikohet të shënojë një rritje mesatare vjetore prej rreth 2% përgjatë periudhës afatmesme. Për aq sa krijohet hapësirë përbrenda kufizimeve buxhetor gjatë periudhës afatmesme, Qeveria do të implementoj projekte kapitale bazuar në një listë prioritare që merr parasysh efektin e këtyre investimeve në ekonomi dhe punësim, bazuar në një studim të fizibilitetit për ato projekte.

Tabela 2.4. Struktura e shpenzimeve 2016-2018, në miliona euro

Pershkrimi	2013	2014	2015 Buxheti	2016 Proj.	2017 Proj.	2018 Proj.
<i>Ne miliona euro</i>						
Shpenzimet totale	1,480	1,475	1,693	1,726	1,741	1,757
<i>nga te cilat AKP</i>	5.8	5.4	10.2	7.0	7.0	7.0
Rrjedhese	945.5	1,052	1,220	1,248	1,254	1,262
Pagat dhe medijtjet	417.1	485.2	560.1	562.3	566.7	570.7
Mallrat dhe sherbimet	215.5	205.8	221.6	219.3	219.2	223.8
Subvencionet dhe transferet	312.9	361.2	438.7	470.6	474.6	479.6
<i>Transferet sociale</i>	288.3	339.8	417.0	461.6	465.6	470.6
<i>Subvencionet per NP</i>	24.6	21.4	21.7	9.0	9.0	9.0
Shpenzimet kapitale	529.2	411.4	457.0	464.5	473.9	479.7
Rezerva	0.0	0.0	5.0	5.0	5.0	5.0
Bilanci primar	-151.1	-130.1	-106.5	-138.6	-134.9	-132.5
Pagesa e interest	-11.5	-12.5	-17.4	-21.6	-23.1	-23.1
Bilanci i pergjithshem (sipas rregulles fiskale)	-162.5	-122.5	-113.9	-138.1	-135.9	-133.5
Bilanci i pergjithshem		-142.5	-124.0	-160.2	-158.0	-155.6

Burimi: MF, Thesari dhe parashikimet e njësisë së makroekonomisë

2.2.4.3. Deficiti buxhetor dhe financimi i tij

Kuadri makro-fiskal 2016-2017 është ndërtuar mbi parimin e respektimit të rregullës fiskale e cila kufizon deficitin e përgjithshëm buxhetor në 2% të BPV-së dhe e cila për herë të parë ka filluar të implementohet në buxhetin e vitit 2014. Deficiti i përgjithshëm afatmesëm, siç parashihet në kornizën fiskale planifikohet të financohet nga huamarrja e brendshme dhe e jashtme, bilanci i akumuluar bankar dhe të hyrat nga mjetet e lira nga procesi i likuidimit.

Huamarrja e jashtme, kryesisht ndërlidhet me projektet të cilat tashmë janë të planifikuara brenda kornizës buxhetore. Ky zë parashihet të përfshijë edhe financimin e projekteve të përcaktuara me programin e Qeverisë 2015-2018, të aprovuar së fundi nga Qeveria e Kosovës. Këtu gjithashtu përfshihen projektet me nën-huazim për organizatat jo-buxhetore publike, për të cilat Qeveria vepron si garantues. Përgjatë periudhës 2016-2018, vlera kumulative e huamarrjes pritet të arrijë në 499 milionë euro përderisa pagesa e kryegjësë arrijnë vlerën prej 144.8 milionë euro. Shuma e lartë e shlyerjes së kryegjësë gjatë kësaj periudhe lidhet kryesisht me shlyerjen e borxhit të kredisë së tërhequr më parë nga FMN-ja.

Financimi i deficitit gjithashtu parashihet të bëhet nga të hyrat që pritet të inkasohen nga mjetet e lira të akumuluar nga procesi i likuidimit të ndërmarrjeve shoqërore. Qeveria e Kosovës është zotuar të ruaj rezervën për stabilitet fiskal në nivel që është konsideruar të jetë i mjaftueshëm për të menaxhuar riskun e likuiditetit dhe për të siguruar menaxhimin e duhur të parasë së gatshme të buxhetit. Rrjedhimisht, deri në fund të periudhës së planifikimit bilanci bankar vlerësohet të arrijë në 192 milionë euro apo 2.8% të BPV-së.

2.2.4.3.1. Huamarrjet përgjatë periudhës 2016-2018

Gjatë periudhës 2016-2017, pjesa më e madhe e financimit bruto do të jetë për shërbimin/ri-financimin e borxhit që maturon, si dhe për financimin e projekteve kapitale që do të parashihen me programin qeverisës. Nevoja për financimin e bilancit bankar do të jetë më e vogël krahasuar me dy të parat.

Tek pjesa e shërbimit/ri-financimit të borxhit që maturon, pjesa më e madhe përbëhet nga ri-financimi i bonove afat-shkurta që kryesisht maturojnë brenda një viti, kurse pjesa tjetër nga shërbimi/ri-financimi i kredive nga FMN-ja dhe BNRZh, përkatësisht.

Nëse përjashtojmë nga llogaritja pjesën e ri-financimit dhe konsiderojmë vetëm pjesën e financimeve të reja, Ministria e Financave do të jetë e përqendruar që nevojat e financimit, të cilat janë kryesisht për financim të projekteve kapitale, t'i plotësojë përmes borxhit ndërkombëtar – kredive nga IFN më saktësisht.

Në vijim janë të paraqitura burimet e mundshme të financimit në të cilat ka qasje Qeveria e Republikës së Kosovës:

- Borxhi i Brendshëm
 - Bono Thesari 3 muaj – 12 muaj, dhe
 - Obligacione Qeveritare 2 vjet – 10 vjet.

- Borxhi Ndërkombëtar
 - Fondi Monetar Ndërkombëtar (FMN),
 - Banka Botërore – Agjencia Ndërkombëtare për Zhvillim (ANZh),
 - Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZh),
 - Banka Evropiane Investuese (BEI),
 - Banka e Këshillit Evropian për Zhvillim (BKEZh),
 - Agjencia Gjermane për Rindërtim (KfW),
 - Republika Federale e Austrisë,
 - Banka Islamike për Zhvillim (IsDB),
 - Fondi Saudit për Zhvillim (SFD),
 - Fondi i OPEC për Zhvillim (OFID),
 - Dhe kreditues të tjerë me të cilët mund të hapim bashkëpunimin në të ardhmen.

Huamarrja gjatë periudhës 2016-2018 do të bëhet për qëllimet në vijim, të radhitura sipas prioritetit: (i) shërbimi/ri-financimi i borxhit ekzistues i cili maturon në këtë periudhë, (ii) financimi i projekteve zhvillimore të Qeverisë, dhe (iii) financimi i bilancit bankar. Në vijim është zbrëthyer strategjia e huamarrjes për secilin destinim.

- *Shërbimi/Ri-financimi i Borxhit Ekzistues*

Borxhi i Brendshëm - Shërbimi i borxhit të brendshëm që maturon planifikohet të bëhet përmes ri-financimit me instrumente me maturitet të ngjashëm ose më të gjatë – gjë që do të mundësonte zgjatjen edhe më tej të Kohës Mesatare deri në Maturim të portofolit dhe rrjedhimisht edhe uljen e rrezikut të ri-financimit.

Borxhi Ndërkombëtar - Tek pjesa e Borxhit Ndërkombëtar, pjesën më të madhe të shërbimit të borxhit e përbëjnë dy kredi, njëra nga BNRZh në emër të Kredisë së Konsoliduar C ('KKC'), e denominuar në valutën EUR, kurse tjetra nga FMN-ja në emër të Aranzhimit për Kredinë në Dispozicion (AKD⁶), e denominuar në valutën SDR. Ministria e Financave parasheh ri-financimin e borxhit ndërkombëtar që maturon, ku KKC do të ri-financohet nga emetimi i borxhit të brendshëm me maturitet më të gjatë se 2 vjet, kurse AKD do të tentohet të ri-financohet nga një program i ri me FMN.

- *Financimi i Projekteve Kapitale të Qeverisë*

Qeveria e Republikës së Kosovës, për periudhën 2016-2018 sipas programit qeverisës ka paraparë fillimin e implementimit të një numri projektesh kapitale në fusha të ndryshme, të cilat parashihen të financohen nga huamarrja. Meqenëse kthimi i investimit nga shumica e këtyre projekteve kërkon kohë relativisht të gjatë, Qeveria e Kosovës përmes Ministrisë së Financave do të jetë e përqendruar që financimin e këtyre projekteve ta bëjë me anë të Borxhit Ndërkombëtar, pra përmes kredive nga Institucionet Financiare Ndërkombëtare, të cilat ofrojnë periudha të gjata të amortizimit, si dhe kosto financiare të volitshme.

Në mënyrë që të evitohet rreziku valutor, gjatë përzgjedhjes së huadhënësit prioritet do tu ipet huadhënësve që financimin e bëjnë në valutën EUR. Kjo rrjedhimisht na kufizon në IFN Evropiane ku ndër tjera bëjnë pjesë BERZh, BIE, dhe BZhKE; si dhe në marrëveshje bilaterale me shtetet evropiane. Por, për të mos u kufizuar në vetëm këto mundësi, do të shqyrtohen edhe kreditorët që ofrojnë financim në valuta tjera përpos EUR nëse kostoja e financimit është e leverdishme dhe kushtet e kthimit të përshtatshme, me kusht që rreziku valutor të mbulohet nga mbajtja e mjeteve në shumë të njejtë si rezervë në bilanc bankar.

2.3. Potencialet zhvillimore dhe rreziqet fiskale për periudhën 2016-2018

2.3.1. Potencialet zhvillimore

Për qëllime të një planifikimi të matur fiskal, në këtë KASH nuk janë përfshirë shumë projekte dhe iniciativa me potencial të lartë zhvillimor, e që kanë ndikim edhe në hapësirën për grumbullimin e të hyrave dhe lejimin e shpenzimeve publike. Varësisht nga dinamika e realizimit, efekti i implementimit të këtyre iniciativave duhet të përfshihet përgjatë zhvillimit të buxheteve vjetore.

⁶ Programi me FMN-në: Stand-By-Arrangement ('SBA')

Zhvillimi i Kapaciteteve të Reja për Prodhim të Energjisë- Përgjatë periudhës së projektuar me këtë KASH pritet fillimi i implementimit të projekteve për ngritjen e kapaciteteve energjetike, si nga shfrytëzimi eficient i thëngjillit ashtu edhe nga burimet alternative. Këto investime pritet të kenë vlerë totale prej rreth 20%-25% të mesatares vjetore të BPV-së përgjatë 2016-2018. Varësisht nga përcaktimi i dinamikës së implementimit, vetëm efektet direkte në investime pritet të ngrijnë pjesëmarrjen e investimeve në BPV me rreth 5 deri në 10 pikë të përqindjes, dhe me përshpejtim të normës së rritjes së BPV-së me rreth 1 deri në 2 pikë të përqindjes, mbi projeksionet e tanishme. Për më shumë, përgjatë periudhës së këtij KASH-i efektet indirekte nga një investim i tillë pritet të jenë të larta, të përcjellura me ndikime të rëndësishme në tregun e punës dhe bilancin e pagesave. Kjo në të njëjtën kohë shton edhe potencialin për grumbullimin e të hyrave buxhetore, më së paku mbi nivelin e përshpejtuar të rritjes ekonomike. Efekti i kësaj iniciativë do të inkuadrohet brenda projeksioneve të të hyrave për buxhetet vjetore pas hyrjes efektive në marrëdhënie kontraktuale me investitorët.

Zhvillimi i Resorit Turistik të Brezovicës – Ndikimi fiskal i projektit të zhvillimit të resorit turistik Brezovica është abstrahuar në përpilimin e projeksioneve të të hyrave për periudhën e mbuluar nga kjo kornizë. Përgjatë viteve 2016-2018, ky projekt parasheh rritjen e investimeve private me rreth 3.5% mbi nivelin e projektuar me skenarin makroekonomik. Ndikimi i drejtpërdrejtë pritet të japë një impuls rritjeje prej 0.5% mbi projeksionet e tanishme të rritjes së BPV-së. Përveç efektit direkt që rrjedh nga implementimi i planeve investuese, efektet më afatgjata indirekte vijnë nga rritja e volumit të turistëve dhe përmirësimi i pritshmërive të investitorëve tjerë potencial, çka pritet të rezultojë me ndryshime substancialisht pozitive në tregun e punës, dhe në rritjen e bazës tatimore mbi të cilën projektohen të hyrat për periudhën afatmesme.

Masat për Ngritjen e Konkureshmërisë – Po ashtu, për arsye të planifikimit më të matur, nuk janë përfshirë në këtë KASH as efektet e mundshme të një sërë masash të planifikuara për rritjen e konkureshmërisë së sektorit bujqësor dhe blegtoral në zona me potencial të lartë, dhe për mbështetjen dhe lehtësimin e investimeve strategjike në përgjithësi. Këto masa, të udhëhequra nga Ministria e Tregtisë dhe Industrisë, pritet të kenë efekt gjithëpërfshirës në ekonomi, duke ngritur konkureshmërinë vendore, përmirësuar bilancin e pagesave, dhe rrjedhimisht edhe duke zgjeruar bazën tatimore.

2.3.2. Rreziqet fiskale

Programi fiskal mbi të cilin është ndërtuar dokumenti i Kornizës Afatmesme të Shpenzimeve 2016-2018 bazohet në një skenar makroekonomik që përcakton hapësirën për mbledhjen e të hyrave, dhe rrjedhimisht përcakton edhe kushtet e përgjithshme për realizimin e shpenzimeve buxhetore.

Skenari makroekonomik është ndërtuar mbi një balancë në mes të kujdesit që duhet treguar përball rreziqeve fiskale, në njërën anë, dhe nevojës për shpenzime si rezultat i boshllëkut zhvillimor të Kosovës, në anën tjetër. Megjithatë, duhet theksuar se përgjatë përpilimit të buxheteve vjetore të cilat skicohen nga kjo kornizë afatmesme, rreziqet fiskale duhet të jenë të mirë-identifikuara, dhe në rast

se gjasat e realizimit të këtyre rreziqeve rriten, politika fiskale duhet të adoptohet për menaxhimin e tyre.

-Rreziku sistematik (makroekonomik)

Varësia nga Remitancat: Skenari makroekonomik mbi të cilin mbështeten supozimet për grumbullimin e të hyrave tatimore bazohet në rritjen e mëtotjeshme të mbështetjes së ekonomisë kosovare nga remitancat. Tronditje sinjifikante makroekonomike në vendet ku është e përqendruar mërgata kosovare, kryesisht Gjermani dhe Zvicër, mund të përcillen në ekonominë kosovare përmes uljes së nivelit të remitancave, çka ndikon drejtpërdrejt në nivelin e konsumit dhe investimeve në Kosovë (rrjedhimisht edhe në nivelin e të hyrave tatimore të grumbulluara), e edhe në nivelin e eksporteve kosovare të mallrave dhe shërbimeve. Përgjatë viteve 2009-2014, është vërtetuar se një ngadalësim i ndjeshëm i ekonomive në të cilat është përqendruar mërgata nuk ka ndikim në trendin e remitancave.

Ndryshimet e Çmimeve – Skenari makroekonomik i KASH-it është ndërtuar mbi supozime të presioneve të ulëta inflacionare përgjatë periudhës së projektuar. Këto supozime bazohen kryesisht në parashikime të FMN-së për çmimet ndërkombëtare të mallrave (4.5% rënie për 2015) dhe derivateve (19.5% rënie për 2015)⁷. Megjithatë, në rast të rënies së mëtotjeshme të nivelit të inflacionit, apo në rast të një rrëshqitjeje në deflacion (si rezultat i rënies së çmimeve ndërkombëtare, apo si rezultat i tkurrjes së kërkesës agregate) politika fiskale do të duhet të përshtatet për arsye se kjo mund të ndikojë në rënie të të hyrave tatimore, dhe rrjedhimisht në potencialin për shpenzime buxhetore.

-Rreziku specifik (nga politikat)

Marrëveshjet e Tregtisë së Lirë – Hyrja në fuqi e Marrëveshjes për Stabilizim dhe Asociim, gjegjësisht lirimi nga taksat doganore i një game të gjerë mallrash të importuara, është marrë parasysh si element kyç në parashikimin e të hyrave buxhetore për periudhën e projektuar me këtë KASH. Megjithatë, si çdo parashikim, ndikimi i parashikuar i kësaj marrëveshjeje në të hyra mbart në vete supozime mbi pjesëmarrjen e mallrave nga EU në totalin e mallrave të importuara. Kjo sidomos vlen për tre vitet e para të implementimit të marrëveshjes. Në rast se ndryshimet në trendët e tregtisë janë më të mëdha nga se janë parashikuar, humbjet e përkohshme nga implementimi i marrëveshjes mund të jenë më të larta, për çka gjasat duhet të vlerësohen gjatë përpilimit të buxheteve vjetore.

Ngushtimi i Hendekut Tatimor – duke marrë për bazë nivelin zhvillimor të Kosovës, parashikimet e të hyrave bazohen jo vetëm në rritjen e të hyrave si rezultat i zhvillimeve makroekonomike, por edhe në ngushtimin e hendekut tatimor përmes Strategjisë për Luftimin e Ekonomisë Jo-formale. Megjithatë, implementimi i një strategjie të tillë nuk varet vetëm nga Qeveria e Kosovës, por nga një spektër i gjerë institucionesh.

⁷ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/update/01/pdf/0115.pdf>

Stimujt Tatimor – Qeveria e Republikës së Kosovës planifikon që brenda periudhës së parashikuar me këtë KASH të ofrojë stimuj tatimor në formë lirimesh tatimore për të mbështetur zhvillim më të hovshëm të sektorit privat. Elementi kryesor në këtë pako stimujsh do jetë në formën e lirit të obligimeve tatimore për inputet dhe makinerinë e prodhimit. Kjo politikë pritet të jetë neutrale në aspektin buxhetor, ku lirimet pritet të kompensohen nga të hyra të rregullta si rezultat i zgjerimit të bazës tatimore. Megjithatë, ekziston mundësia që shpejtësia e kompensimit nga zgjerimi i bazës mund të jetë më e ngadalshme seç janë parashikimet. Në rast të rritjes së gjasave për një zhvillim të tillë, buxhetet vjetore duhet të përshtaten për të përfshirë ndikimin buxhetor të kësaj mospërputhjeje kohore.

Administrimi i Politikave me Kosto Shtesë– Përgjatë periudhës së projektuar me këtë KASH, pritet implementimi i plotë i një numri politikash me kosto shtesë – si buxhetore ashtu edhe ekonomike. Ndonëse këto politika janë kostuar para përfshirjes në KASH, kostimi i elementeve variabile apo të panjohura në momentin e ndërmarrjes së këtyre politikave kërkon kujdes të shtuar në fazën e administrimit për të evituar rrezikun e tejkalimit të obligimeve shpenzuese mbi vlerën e paraparë me këtë KASH.

PJESA E TRETË

3. KORNIZA E SHPENZIMEVE BUXHETORE 2016-2018

Edhe pse procesi i KASH-it ka për qëllim trajtimin e prioriteteve gjithpërfshirëse të politikave, marrëdhëniet fiskale ndërqeveritare luajnë një rol të rëndësishëm në përmbushjen e objektivave të Qeverisë, në veçanti kur bëhet fjalë për sektorë të rëndësishëm siç është arsimi, shëndetësia dhe infrastruktura rrugore.

Andaj, pjesa e tretë e KASH 2016-2018 pasqyron një përmbledhje të shpenzimeve të përgjithshme buxhetore të ndarë për nivelin qendror dhe atë komunal. Qeveria e Republikës së Kosovës është e orientuar në krijimin e politikave që mbështesin rritjen e qëndrueshme ekonomike të udhëhequr nga sektori privat, përmirësimin e aftësisë konkurruese dhe rrjedhimisht krijimin e vendeve të reja të punës. Rrjedhimisht, fokusi i KASH 2016-2018 është i orientuar drejt nderlidhjes së planeve dhe politikave buxhetore të Qeverisë me nevojat e saj ekonomike dhe sociale. Me fjalë tjera, në këtë pjesë të dokumentit është bërë shpërndarja e kufinjëve të buxhetit në politikat e përcaktuara me programin e Qeverisë.

Faktorë kyç që do të ndikojë në strukturën e ardhshme të shpenzimeve buxhetore do të jetë kontrolli i ngushtë i shpenzimeve në paga dhe mëditje të sektorit publik. Qeveria planifikon të aprovoj Ligjin mbi Pagat, duke vendosur një kornizë rregullative mbi bazën e së cilës do të përcaktohen pagat për të gjithë të punësuarit në sektorin publik. Ndryshimet e parapara në strukturën e shpenzimeve, përgjatë periudhës së KASH 2016-2018, vijnë kryesisht si rezultat i politikave të reja të cilat janë shpjeguar në seksionet e mëposhtme dhe nuk reflektojnë rritje të shpenzimeve për politikat ekzistuese. Andaj, Qeveria është e orientuar drejt mbajtjes së një niveli adekuat të shpenzimeve kapitale për të financuar përmirësimin dhe ngritjen e infrastrukturës fizike në vend dhe për të financuar prioritetet tjera të përcaktuara me Programin e Qeverisë.

Si përfundim, Qeveria është e orientuar drejt reduktimit të shpenzimeve jo-produktive (në terma nominal) dhe orientimit të shpenzimeve drejt krijimit të parakushteve për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik dhe ngritje të mireqeniës së popullsisë.

Kjo pjesë e kornizës së shpenzimeve është e strukturuar në dy pjesë kryesore. Pjesa e parë ofron një pasqyrë të kufinjëve buxhetor për nivelin qendror të Qeverisë të ndarë nëpër kategori ekonomike ndërsa në pjesën e dytë bëhet përshkrimi i ndarjeve dhe kufinjëve buxhetor për nivelin komunal.

3.1. Korniza dhe struktura e shpenzimeve buxhetore 2016-2018 – Qeveria Qendrore

Shpenzimet për nivelin qendror (ashtu si edhe shpenzimet e përgjithshme) janë përgatitur duke respektuar parametrat e lejuar sipas Ligjit për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë për deficitin e përgjithshëm buxhetor. Si rezultat i fillimit të implementimit të rregullës fiskale nga viti 2014 e tutje, shpenzimet buxhetore gjatë periudhës afat-mesme do të shënojnë një ngritje më të ngadalësuar krahasuar me periudhat paraprake, kjo si rezultat i planifikimit më të matur dhe respektimit të dispozitave ligjore.

Bazuar në parashikimin për trendin e të hyrave të përgjithshme buxhetore, shpenzimet e përgjithshme janë planifikuar të rriten me një normë mesatare prej rreth 1.2% përgjatë periudhës afatmesme, përderisa për nivelin qendror ato janë rritur për rreth 2%. Megjithatë, niveli dhe struktura e shpenzimeve mund të ndryshojë varësisht nga aprovimi dhe implementimi i iniciativave të reja ligjore, projekteve kapitale si dhe realizimi i të hyrave të përgjithshme buxhetore përgjatë periudhës afat-mesme.

Të hyrat edhe shpenzimet janë mjaft të ndjeshme ndaj zhvillimeve të përgjithshme ekonomike në vend; ato shërbejnë si mjet i politikës fiskale për të ndikuar në aktivitetin e përgjithshëm ekonomik.

3.1.1. Shpenzimet buxhetore për vitet 2016-2018 për Nivelin qendror

Shpenzimet e nivelit qendror gjatë periudhës së projektuar 2016-2018 pritet të shënojnë ngritje të vazhdueshme me një mesatare vjetore prej rreth 1.7% krahasuar me vitin 2015 duke arritur vlerën prej 1,272 milionë euro në vitin 2016 (tabela 3.1). Prej tyre, shpenzimet rrjedhëse të projektuara për vitet 2016-2018, krahasuar me vitin 2015, pritet të rriten me një mesatare vjetore prej rreth 3.1%, ndërsa shpenzimet kapitale pritet të shënojnë një rënie të lehtë me një mesatare vjetore prej rreth 2.3%.

Rritja e lehtë e shpenzimeve të nivelit qendror përcjellë një rritje të moderuar të të hyrave të rregullta buxhetore, bazuar mbi parimin e mbajtjes së një buxheti të balancuar në mes të hyrave të rregullta dhe shpenzimeve buxhetore.

Karakteristikë e përgjithshme e shpenzimeve buxhetore për vitet 2016-2018 është se shumica e shpenzimeve buxhetore të planifikuara tani më janë zotuar për shpenzimet vijuese duke përfshirë jo vetëm shpenzimet rrjedhëse por edhe shpenzimet kapitale. Kjo për faktin se në dy vitet e fundit ka pasur rritje të konsiderueshme të shpenzimeve rrjedhëse dhe gjithashtu kanë filluar shumë projekte kapitale me buxhet fillestar shumë të vogël (shpeshë edhe pa një zotim zyrtar të mjeteve në Kornizën buxhetore).

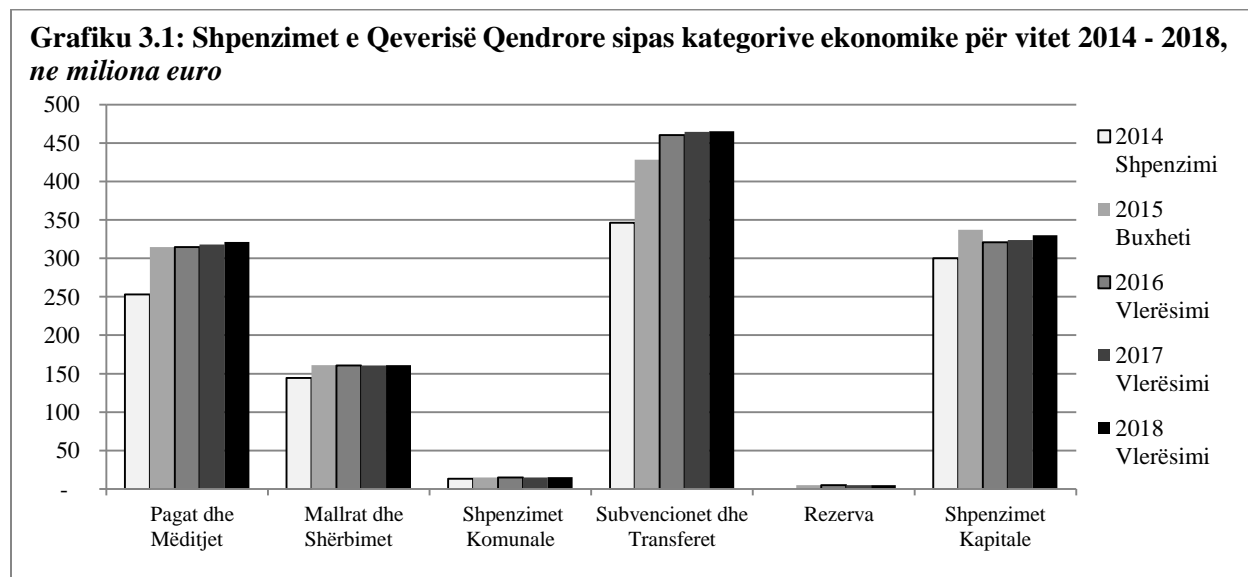
Në këto rrethana, shpenzimet buxhetore për vitet 2016-2018 kanë një fleksibilitet shumë të ulët sepse shumica e shpenzimeve do të mbulojnë vetëm shpenzimet e vazhdueshme dhe disa nga politikat e reja të proklamuar të Qeverisë e të cilat pritet të fillojnë të implementohen përgjatë vitit 2015 ose pritet të fillojnë së implementuari në kapacitete të plota në vitin 2016, siç janë:

- implementimi i Ligjit për Sigurime Shëndetësore,
- përvoja e punës për shërbyesit publik,
- reformat në sektorin e Sigurisë,
- zgjerimi i politikave pensionale etj.

Për të krijuar hapsirë buxhetore për të mbuluar shpenzimet shtesë dhe për të filluar disa projekte prioritare për Qeverinë, gjatë procesit të planifikimit të buxhetit do t'i kushtohet kujdes të shtuar menaxhimit të drejtë të punësimit, kontrollit të plotë të shpenzimeve rrjedhëse dhe do të bëhen analiza detale për çdo projekt kapital të filluar më parë dhe të atyre që do të fillojnë.

Tabela 3.1. Shpenzimet e Nivelit Qendror sipas kategorive ekonomike 2014-2018, në euro

Përshkrimi	2014 Shpenzimi	2015 Buxheti	2016 Vlerësimi	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi
Shpenzimet totale	1,057,009,351	1,261,220,507	1,272,019,912	1,282,229,912	1,292,879,912
Rrjedhëse	756,902,852	924,229,503	948,019,912	953,429,912	957,699,912
Pagat dhe Mëditjet	253,184,747	314,667,355	306,808,044	308,134,723	311,099,171
Mallrat dhe Shërbimet	144,288,892	161,168,605	160,759,233	160,787,964	161,040,376
Shpenzimet Komunale	13,295,441	14,949,486	15,152,635	15,207,225	15,260,365
Subvencionet dhe transferet	346,133,772	428,444,057	460,300,000	464,300,000	465,300,000
Rezerva	-	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000
Shpenzimet Kapitale	300,106,499	336,991,004	324,000,000	328,800,000	335,180,000

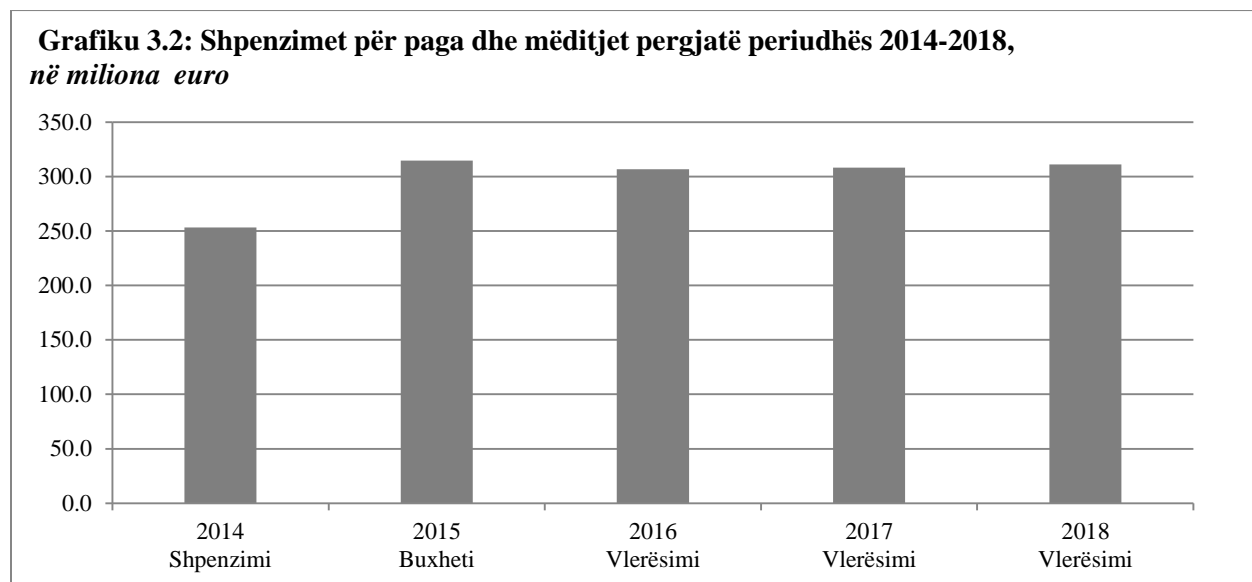

Paga dhe Mëditjet - Kategoria e pagave dhe mëditjeve për vitet 2016-2018 krahasuar me vitin 2015 pritet të ketë një rënie mesatare vjetore prej 1.9% kryesisht si rezultat i racionalizimit të shpenzimeve për mëditje dhe shtesa. Pjesëmarrja e kësaj kategorie në totalin e shpenzimeve të nivelit qendror për vitin 2016 pritet të arrijë në rreth 24.1% për të qëndruar e tillë përgjatë periudhës 2017-2018. Duke filluar nga ky vit, shpenzimet nga kjo kategori do të ekzekutohen në mënyrë më të matur dhe kjo

pritet të mbështetet edhe me hyrjen në fuqi të Ligjit mbi Pagat (për të gjithë punëtorët që marrin paga nga buxheti i Kosovës).

Për periudhën afatmesme 2016 – 2018, niveli i kategorisë së pagave përcaktohet kryesisht nga efekti i Vendimit të Qeverisë së Kosovës së vitit 2014 për rritje të pagave të të gjitha kategorive të shërbyesve civil. Në këtë kategori të shpenzimeve përfshihen edhe shpenzimet për implementimin e skemës së sigurimeve shëndetësore, implementimin e plotë të pjesës së kontratës kolektive që ndërlidhet me përvojën e punës, si dhe përkrahjen e sektorit të sigurisë si rezultat të shndërrimit të Ministrisë për Forcën e Sigurisë së Kosovës në Ministri të Mbrojtjes. Duke marrë për bazë kufizimet e larta buxhetore dhe nevojën për ruajtje të nivelit të shpenzimeve për kategoritë tjera ekonomike dhe në vecanti projekteve zhvillimore që bartin në vete një kthim më të lartë ekonomik, shpenzimet për këtë kategori janë planifikuar të kenë një ngritje vjetore modeste përgjatë periudhës afat-mesme.

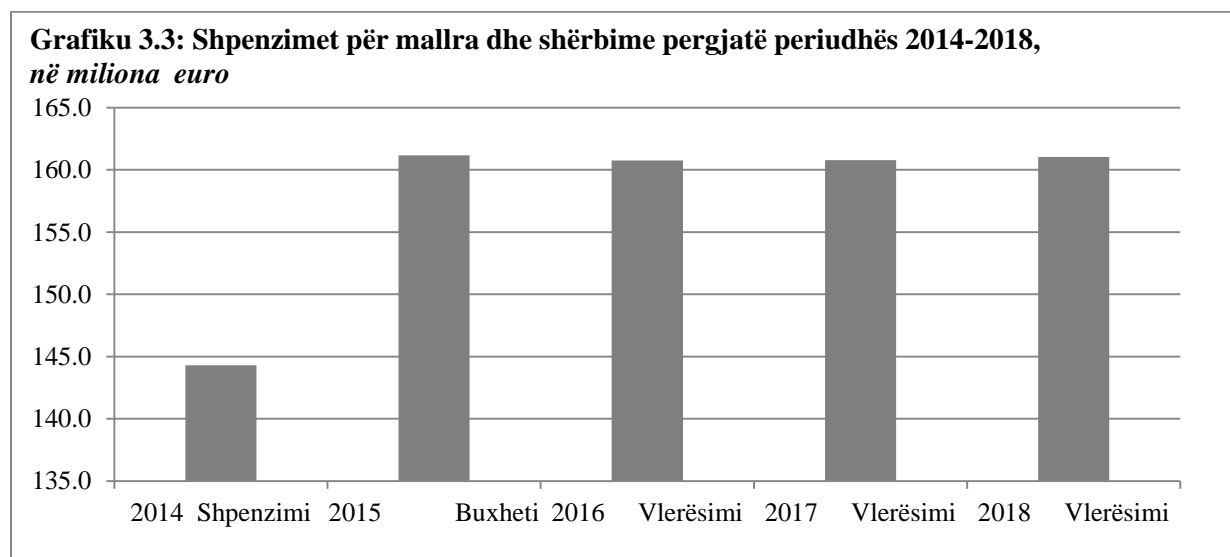
Në mbështetje të një politike të tillë të shpenzimeve të kësaj kategori, punësimet në sektorin publik do të kontrollohen për periudhën afatmesme 2016-2018 dhe parimisht punësimet e reja, do të lejohen vetëm me një arsyeshmëri të detajuar që aprovohet nga qeveria, me përjashtim të përkrahjes së shndërrimit të Forcave të Sigurisë së Kosovës në Forca Armatosura të Kosovës. Të gjitha Organizatat buxhetore punësimet e tyre do t'i planifikojnë vetëm në harmoni me ndarjet e planifikuara buxhetore për periudhën afatmesme buxhetore.

Mallra dhe Shërbime - Kategoria e mallrave dhe shërbimeve për vitet 2016-2018 krahasuar me vitin 2015 pritet të ketë një rënie të lehtë vjetore prej rreth 0.19%. Kontributin më të madh në këtë rënie pritet t'a jap përfundimi i disa politikave të vazhdueshme si dhe bartja e shkollave profesionale nga niveli qendrorë në atë komunal. Pjesëmarrja e kësaj kategorie në totalin e shpenzimeve të nivelit qendror për vitin 2016 pritet të jetë rreth 12.6%, dhe e njëjta pjesëmarrje pritet të vazhdojë edhe përgjatë periudhës 2017-2018.

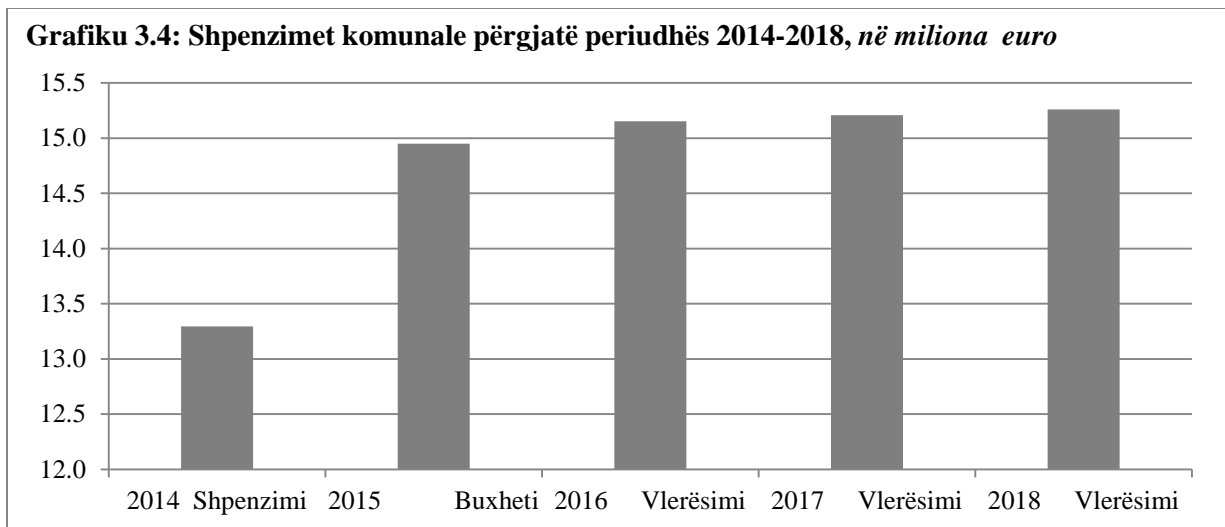
Me qëllim të implementimit të politikës së Qeverisë për kursime, nevojës së përcaktimit të standardeve për shpenzime në mallra dhe shërbime, përfshirjes së iniciativave të reja (të cilat në vete bartin kosto shtesë për buxhetin), si dhe me qëllim të orientimit të shpenzimeve qeveritare në projekte produktive, vendimi i Qeverisë së Kosovës për reduktimin e shpenzimeve në masë të konsiderueshme për kategorinë e mallrave dhe shërbimeve planifikohet të vazhdojë përgjatë periudhës planifikuese, vendim ky që do të reflektojë posaçërisht në Qeverinë qendrore.

Si rrjedhojë, shpenzimet për këtë kategori pritet të shënojnë rënie në pjesëmarrje në shpenzimet rrjedhëse (do të zvogëlohen edhe më tutje disa nënkategori të kësaj kategorie të shpenzimeve). Megjithatë, edhe brenda kësaj kategorie ekonomike do të ketë kujdes që disa nënkategori të mos zvogëlohen, të tilla si shpenzimet për mirëmbajtjen e rrjetit të rrugëve, furnizimi me barëra esenciale, përkrahja për transformimin e FSK-së në FAK dhe ato shpenzime që ndikojnë në cilësinë e shërbimeve publike, por të reduktohen nënkategoritë e shpenzimeve jo produktive.

Shpenzimet Komunale - Kategoria e shpenzimeve komunale për vitet 2016-2018 krahasuar me vitin 2015 pritet të ketë një rritje të lehtë vjetore prej rreth 1.7%. Pjesëmarrja e kësaj kategorie si përqindje në totalin e shpenzimeve të nivelit qendror për vitin 2016 pritet të jetë rreth 1.2%, për të qëndruar në nivel përafërsisht të njëjtë edhe gjatë 2017-2018. Kjo rritje vjen si rezultat i shtimit të shpenzimeve për objekte të reja qeveritare.

Grafiku 3.4: Shpenzimet komunale përgjatë periudhës 2014-2018, në miliona euro

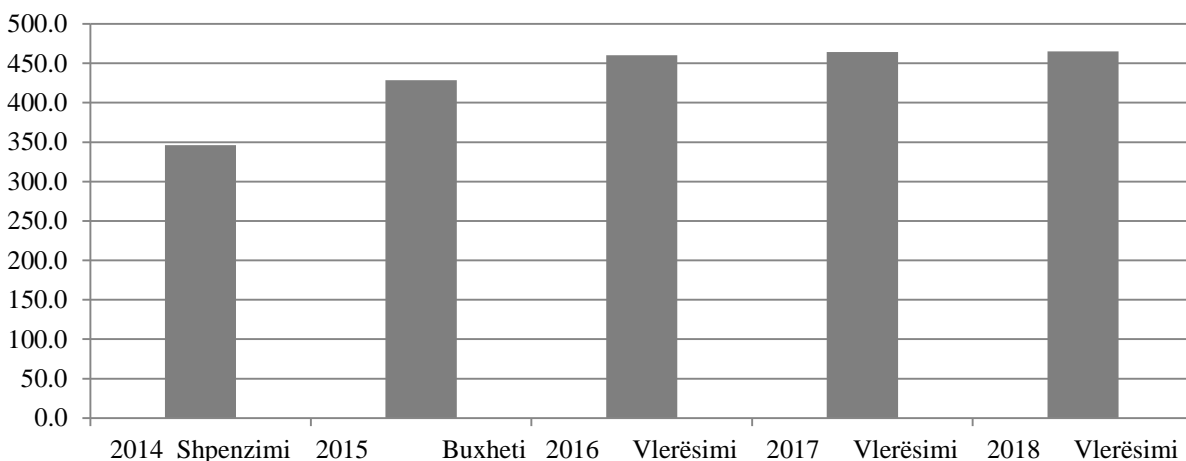
Subvencionet dhe Transferet - Kategoria e subvencioneve dhe transfereve për vitet 2016-2018 krahasuar me vitin 2015 pritet të kenë rritje mesatare në vit prej rreth 8.1%. Për periudhën afatmesme, kategoria e subvencioneve dhe transfereve, pritet të ketë pjesëmarrjen më të lartë në totalin e shpenzimeve të nivelit qendror, e cila për vitin 2016 pritet të jetë rreth 36.2%. Kjo pjesëmarrje edhe për vitet 2017-2018 pritet të jetë në nivel përafërsisht të njëjtë.

Një rritje e tillë vjen si rezultat i ndikimit të Vendimit të Qeverisë së Kosovës për rritje të pensioneve dhe benefiteve të kategorive tjera sociale, duke përfshirë kështu një rritje të buxhetit për pensionet e Trepçës dhe shpenzimeve tjera nga ligji i pensioneve. Për më tepër kjo kategori do të vazhdojë me zbatimin e Ligjit mbi Veteranët e Luftës si dhe Ligjit mbi Ish të Përndjekurit Politik, duke përfshirë kështu edhe rritjen natyrale të përfituesve së skemave pensionale.

Qeveria do të vazhdojë të mbështesë përmes kësaj kategorie edhe sektorin e bujqësisë me rreth 53 milionë euro në vit përmes subvencioneve për të treguar mbështetjen buxhetore për këtë sektor të rëndësishëm për zhvillimin ekonomik. Këto ndarje buxhetore do të mundësojnë që ky sektor të ketë mbështetje edhe më të madhe nga KE përmes Instrumentit të IPA-së dhe nga donatorët tjerë që mbështesin këtë sektor.

Në harmoni me objektivat e Qeverisë për privatizim dhe stabilizimin e funksionimit të ndërmarrjeve publike, subvencionet për ndërmarrjet publike planifikohen të bien në vazhdimësi, kështu që gjatë periudhës planifikuese në fjalë, shpenzimet për subvencionet e ndërmarrjeve publike planifikohen të shkurtohen në më shumë se gjysma nga sa janë të buxhetuara gjatë vitit 2015. Kjo edhe për shkak se nga viti 2016, nga kjo kategori pritet të largohet financimi i Radio Televizionit të Kosovës.

Grafiku 3.5: Shpenzimet per subvencione dhe transfere pergjatë periudhës 2014-2018, në miliona euro

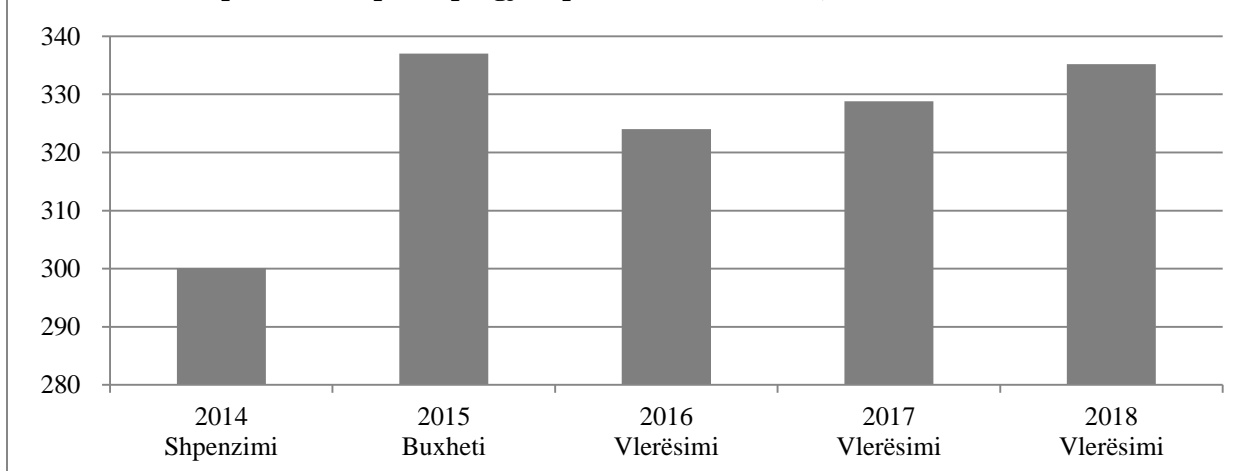

Shpenzimet Kapitale - Kategoria e shpenzimeve kapitale, për vitet 2016-2018 krahasuar me vitin 2015 pritet të ketë një rënie mesatare vjetore prej 2.3% të kësaj kategorie. Pjesëmarrja e kësaj kategorie si përqindje në totalin e shpenzimeve të nivelit qendror për vitin 2016 pritet të jetë rreth 25.5%. Kjo përqindje për vitet 2017-2018 pritet të ketë një rritje të lehtë.

Pjesa më e madhe e këtyre shpenzimeve do të duhet të mbuloj financimet për projektet e filluara në vitin 2015 (dhe më parë) siç janë: financimi i rrugëve Prishtinë – Mitrovicë dhe Prishtinë – Pejë, vazhdimi i projekteve në sektorin e shëndetësisë, vazhdimi i projekteve që ndikojnë në përmirësimin e sektorit të ambientit, vazhdimi i ndërtimit të shkollave, vazhdimi i ndërtimit të objekteve qeveritare, si dhe projekteve tjera të infrastrukturës. Qeveria për periudhën afatmesme planifikon që të rrisë financimin e Rrugës 6 (autostrada Prishtinë – Shkup).

Për aq sa krijohet hapësirë buxhetore gjatë periudhës afatmesme, Qeveria përmes zhvillimit të procesit buxhetor do të implementojë projekte të reja kapitale bazuar në prioritetet që ka, duke marrë parasysh një proces transparent dhe konkurrues midis projekteve që ofrohen si dhe duke marrë për bazë efektin e këtyre investimeve në ekonomi dhe punësim, bazuar në studime të fizibilitetit. Projektet e reja të parapara me Programin e Qeverisë siç janë: sistemet e ujitjes, pajisje për shëndetësi, pajisjet e IT-së për shkolla dhe laboratore etj, pritet të rrisin cilësinë e shërbimeve të ofruara nëpër këta sektorë të rëndësishëm.

Grafiku 3.6: Shpenzimet kapitale pergjatë periudhës 2014-2018, në miliona euro

3.2 Korniza afatmesme e shpenzimeve komunale 2016-2018

KASH komunale ofron qasjen strategjike të Qeverisë në fushën e marrëdhënieve fiskale ndërqeveritare dhe prezanton shumat agregate të granteve qeveritare për financimin e komunave për vitin fiskal 2016, si dhe parashikimin afatmesëm për 2017 dhe 2018.

Parimet, kriteret dhe formulat bazë të zbatuara për ndarjen e granteve qeveritare për financimin e komunave për vitin 2016, si dhe pjesëmarrja e buxhetit komunal në Buxhetin e Republikës së Kosovës përcaktohen me Ligjin për Financat e Pushtetit Lokal (LFPL) dhe projeksionet makro-fiskale, duke respektuar kalendarin buxhetor sipas Ligjit për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (LMFPP).

Në pajtim me LFPL dhe kalendarin buxhetor të përcaktuar në LMFPP, më datë 10 prill 2015 është zhvilluar takim i parë informues me Komisionin e Granteve, ku është diskutuar për:

- a) rolin dhe përgjegjësitë e Komisionit të Granteve,
- b) parimet, kriteret dhe formulat për ndarjen e granteve qeveritare për financimin e komunave për vitin 2016 dhe parashikimet 2017-2018,

Pas këtyre diskutimeve, në këtë takim Komisioni i Granteve ka aprovuar total grantin e përgjithshëm për komuna dhe projeksionet e të hyrave vetanake sipas komunave në periudhën afatmesme, të bazuar në tabelën makro-fiskale 2016-2018, si dhe total grantet specifike për arsim dhe shëndetësi për vitin 2016 duke marrë për bazë aspektet në vijim:

- Respektimi dhe zbatimi i parimeve të përgjithshme të përcaktuara në LFPL,
- Analizat sektoriale të ofruara nga ministrinë përgjegjëse për arsim dhe shëndetësi,
- Formulat shtetërore për arsimin parauniversitar dhe shëndetësinë primare, për alokimin e granteve specifike në arsim dhe shëndetësi sipas komunave,

- Kufijtë buxhetorë të dhënë në vlerësimin e partë të Tabelës 1 të KASH 2016-2018 si dhe prioriteteve qeveritare.

Në takimin tjetër të Komisionit të Granteve, të mbajtur me 23 prill 2015, u aprovuan grantet qeveritare dhe shpërndarjet përkatëse nëpër komuna në bazë të kritereve të përcaktuara në ligjet dhe udhëzimet administrative përkatëse që rregullojnë fushën e financimit komunal.

3.2.1 Propozimi i buxhetit komunal për vitin 2016-2018

Në linjë me parimet dhe kufizimet e cekura më lartë, struktura e financimit komunal përfshinë:

- grantin e përgjithshëm,
- grantin specifik për arsim
- grantin specifik për shëndetësi,
- financimin për shëndetësi sekondare,
- grantet për kompetencat e shtuara dhe të deleguara,
- projektionet e të hyrave vetanake nga komunat,
- grantet e jashtëzakonshme,
- ndihma financiare nga jashtë.

Ndërsa, aspekti i huamarrjes së komunave do të jetë si opcion i mundshëm i financimit që është paraparë me kuadrin ligjor dhe në kuadër të rregullës fiskale të përcaktuar në LMFPF.

Tabela 3.2: Korniza afat-mesme e financimit komunal 2014-2018, në miliona euro

Përshkrimi	2014	2015 Buxheti	2016 Parashikimi	2017 Parashikimi	2018 Parashikimi
1. Grantet qeveritare	319.52	339.17	338.32	340.90	343.97
Granti i përgjithshëm	137.57	145.76	134.91	137.49	140.56
Granti i përgjithshëm bazë	127.80				
Ndikimi nga regjistrimi i popullsisë 2011, sipas nenit 35 të LFPL	9.77				
Granti specifik për shëndetësi	39.39	42.08	42.08	42.08	42.08
Granti specifik për arsim	142.56	151.33	161.33	161.33	161.33
Financimi bazë	142.22	143.89	150.08	150.08	150.08
Politikat e reja dhe ne vazhdim:	0.34	0.34			
Qendrat e ekselencës	0.34	0.34			
Kontigjenca nga Buxheti Qendror për financimin e rritjes së pagave 25%		10.00			
Amendamenti nga KBF (transferi nga Komunat në MASHT-shkollat profesionale)		-2.90			
Përvoja e Punës			6.00	6.00	6.00
Sigurimet shëndetësore			5.25	5.25	5.25
2. Grantet për kompetencat e shtuara	1.85	2.60	2.60	2.60	2.60
Kujdesi shëndetësor dytësor	1.85	2.60	2.60	2.60	2.60
3. Transferi i Shërbimeve rezidenciale nga MPMS në Skenderaj dhe Graçanicë	0.24	0.24	0.24	0.24	0.24
Shërbimet rezidenciale	0.24	0.24	0.24	0.24	0.24
4. Të hyrat vetanake komunale	67.23	74.24	80.00	82.00	84.00
5. TOTAL FINANCIMI KOMUNAL	388.60	416.01	421.16	425.74	430.81

3.2.2 Granti i Përgjithshëm për vitin 2016

Komunat do të pranojnë grantin e përgjithshëm, i përcaktuar si grant me sistem të mbyllur dhe do ta shfrytëzojnë për ushtrimin e kompetencave të caktuara komunale në përputhje me kuadrin ligjor. Granti i përgjithshëm mundëson një shkallë të arsyeshme të qëndrueshmërisë buxhetore komunale, është mekanizëm për sigurimin e barazisë ndërmjet komunave si dhe mundëson alokimin adekuat të burimeve për komunitet pakicë në komunat përkatëse.

Bazuar në LFPL, shumta e grantit të përgjithshëm është e përcaktuar me dhjetë për qind (10%) e të hyrave totale të buxhetuara të Qeverisë qendrore, duke përjashtuar të hyrat nga shitja e aseteve, të hyrat e jashtëzakonshme, të hyrat e dedikuara vetanake të nivelit qendror dhe të hyrat nga huamarrja.

Granti i përgjithshëm për vitin 2016 është aprovuar në shumë prej 134,910,000 euro, bazuar në të hyrat reale nga tabela makro-fiskale 2016-2018 dhe duke aplikuar parimet, kriteret dhe formulat e përcaktuara në LFPL.

Nga kjo shumë, me qëllim të nivelizimit të buxhetit në mes të komunave, secila komunë pranon një shumë të përgjithshme fikse (paushalle) prej 140,000€ 1€ për kokë banori, ose 0€ për komunat me popullsi të barabartë ose më të madhe se 140,000 banorë.

Kriteret bazë të formulës për alokimin e grantit të përgjithshëm në komuna janë:

- Numri i popullsisë llogaritet me tetëdhjetë e nëntë për qind (89%);
- përmasat gjeografike të komunës me gjashtë për qind (6%);
- numri i popullsisë pakicë në komunë (3%);
- komunat ku shumica e popullsisë përbëhet nga pakicat kombëtare me dy për qind (2%).

Financimi i stafit komunal që ofrojnë shërbime sociale, si kompetencë e transferuar nga MPMS në komuna përmes memorandumeve të mirëkuptimit, është përfshirë në kuadër të grantit të përgjithshëm të komunës.

Të punësuarit në administratën e Drejtorive Komunale për Arsim parauniversitar, në pajtim me parimet dhe kriteret e përcaktuara në LFPL, financohen nga Granti i Përgjithshëm në komuna.

Të punësuarit në administratën e Drejtorive Komunale për Shëndetësi primare dhe Shëndetësi sekondare (Graçanicë, Shtërpcë dhe Mitrovicë veriore), po ashtu në pajtim me parimet dhe kriteret e përcaktuara në LFPL, financohen nga Granti i Përgjithshëm.

Për zbatimin e nenit 35 të Ligjit për Financat e Pushtetit Lokal Nr.03/L-049, bazuar në regjistrimin e popullsisë të vitit 2011 dhe të publikuara zyrtarisht nga ASK në muajin dhjetor 2012, përfshirë vlerësimet e Agjencionit Statistikor të Kosovës (ASK) për katër komunat minoritare të cilat nuk kanë marrë pjesë në procesin e regjistrimit të popullsisë, si: Leposaviq, Zubin Potok, Zveçan dhe Mitrovicë veriore, Qeveria e Republikës së Kosovës me Vendim Nr.09/121 të datës 27.03.2013 ka aprovuar ndryshimin e Shtojcës 1 të LFPL për numrin e ri të popullsisë.

Tabela 3.3: Struktura e Grantit të Përgjithshëm për periudhën 2014-2018, në miliona euro

Faktorët	2014	2015	2016	2017	2018
	Aktual	Buxheti	Vlerë.	Vlerë.	Vlerë.
Të hyrat buxhetore (mil euro)	1,278.0	1,457.6	1,349.1	1,374.9	1,405.6
10% e të hyrave buxhetore (mil euro)	127.80	145.76	134.91	137.49	140.56
Ndikimi nga regjistrimi i popullsisë 2011, sipas nenit 35 të LFPL					
Kosto shtese nga Niveli Qendror	9.77				
Shperndarja sipas kritereve					
Shuma Fikse (mil.)	3.63	3.63	3.63	3.63	3.63
Popullsia (banorë)	1,780,021	1,780,021	1,780,021	1,780,021	1,780,021
89% e shumës agregate (mil.)	110.5	118.06	116.83	119.13	121.86
Zona komunale (km ²)	10,901	10,901	10,901	10,901	10,901
6% e shumës agregate (mil.)	7.45	7.9	7.87	8.03	8.21
Komunitetet pakicë në komunë	107,926	107,926	107,926	107,926	107,926
3% e shumës agregate (mil.)	3.7	3.9	3.93	4.01	4.1
Popullsia e komunave pakicë (banorë)	62,031	62,031	62,031	62,031	62,031
2% e shumës agregate (mil)	2.4	2.6	2.62	2.67	2.74
Total granti i përgjithshëm	137.57	145.76	134.91	137.49	140.56

Formulat e ndarjës së Grantit të Përgjithshëm për vitin 2016-2018

(në mil. €)

Kriteret	Viti 2016	Viti 2017	Viti 2018
Të hyrat e Buxhetuara në Buxhetin e Kosovës (m€)	1,349.1	1,374.9	1,405.6
Granti i Përgjithshëm (10%)	134,910,000	137,490,000	140,560,000
Shuma Fikse	140,000	3,636,657	3,636,657
Gjithsej	131,273,343	133,853,343	136,923,343
Popullsia	89%	116,833,275	119,129,475
Madhësia gjeografike	6%	7,876,401	8,031,201
Popullsia Pakicë	3%	3,938,200	4,015,600
Komnatat me Popullsi Pakicë	2%	2,625,467	2,677,067
Gjithsej	131,273,343	133,853,343	136,923,343

Viti 2016 Viti 2017 Viti 2018

1,588.0	1,607.0	1,625.0	Të hyrat e përgjithshme (sipas Makros)
(121.0)	(124.0)	(126.0)	Të hyrat vetanake (nivelet Komunal dhe Qendror)
(20.8)	(20.6)	(20.6)	Mbështetja buxhetore nga donatorët
(55.0)	(45.0)	(30.0)	Të hyrat e njeheshme
(30.0)	(30.0)	(30.0)	Dividenda
(12.1)	(12.5)	(12.8)	Grantet e përgatitura të donatorve
1,349.1	1,374.9	1,405.6	

Komunat	Kriteret për ndarjen e Grantit të Përgjithshëm (sipas LFPL)								Granti i Përgjithshëm për vitin 2016						Granti i Përgjithshëm për vitin 2017						Granti i Përgjithshëm për vitin 2018					
	Popullsia		Madhësia gjeografike		Popullsia Pakicë		Komnatat me popullsi pakicë		Shuma Fikse (140,000-1€)	Shuma për Popullsi (89%)	Shuma për madhësi gjeografike (6%)	Shuma për popullsi pakicë në komuna (3%)	Shuma për Komnatat me popullsi pakicë (2%)	Totali Granti i përgjithshëm 2016	Shuma Fikse (140,000-1€)	Shuma për Popullsi (89%)	Shuma për madhësi gjeografike (6%)	Shuma për popullsi pakicë në komuna (3%)	Shuma për Komnatat me popullsi pakicë (2%)	Totali Granti i përgjithshëm 2017	Shuma Fikse (140,000-1€)	Shuma për Popullsi (89%)	Shuma për madhësi gjeografike (6%)	Shuma për popullsi pakicë në komuna (3%)	Shuma për Komnatat me popullsi pakicë (2%)	Totali Granti i përgjithshëm 2018
	Popullsia	89%	Madhësia gjeografike	6%	Popullsia Pakicë në Komuna	3%	Komnatat me popullsi pakicë	2%																		
1 Deçan	40,019	2.25%	297	2.73%	551	0.51%		0.00%	99,981	2,626,683	214,693	20,106	-	2,961,462	99,981	2,678,307	218,912	20,501	-	3,017,701	99,981	2,739,735	223,933	20,971	-	3,084,621
2 Dragash	33,997	1.91%	430	3.95%	13,559	12.56%		0.00%	106,003	2,231,424	310,834	494,765	-	3,143,027	106,003	2,275,279	316,943	504,489	-	3,202,715	106,003	2,327,464	324,213	516,060	-	3,273,740
3 Ferizaj	108,610	6.10%	345	3.17%	4,193	3.89%		0.00%	31,390	7,128,715	249,390	153,002	-	7,562,497	31,390	7,268,820	254,292	156,009	-	7,710,511	31,390	7,435,534	260,124	159,587	-	7,886,636
4 Fushë Kosovë	34,827	1.96%	83	0.76%	4,511	4.18%		0.00%	105,173	2,285,901	59,998	164,606	-	2,615,678	105,173	2,330,828	61,177	167,841	-	2,665,019	105,173	2,384,287	62,581	171,690	-	2,723,730
5 Gjakovë	94,556	5.31%	587	5.39%	6,679	6.19%		0.00%	45,444	6,206,268	424,325	243,716	-	6,919,753	45,444	6,328,244	432,665	248,505	-	7,054,858	45,444	6,473,385	442,588	254,205	-	7,215,623
6 Gjiçan	90,178	5.07%	392	3.60%	2,264	2.10%		0.00%	49,822	5,918,914	283,365	82,613	-	6,334,714	49,822	6,035,242	288,935	84,237	-	6,458,235	49,822	6,173,664	295,561	86,169	-	6,605,216
7 Glogoc	58,531	3.29%	276	2.53%	45	0.04%		0.00%	81,469	3,841,735	199,512	1,642	-	4,124,358	81,469	3,917,239	203,433	1,674	-	4,203,816	81,469	4,007,083	208,099	1,713	-	4,298,364
8 Hani i Elezit	9,403	0.53%	83	0.76%	44	0.04%		0.00%	130,597	617,174	59,998	1,606	-	809,375	130,597	629,304	61,177	1,637	-	822,716	130,597	643,738	62,581	1,675	-	838,590
9 Istog	39,289	2.21%	454	4.17%	3,085	2.86%		0.00%	100,711	2,578,769	328,183	112,571	-	3,120,234	100,711	2,629,451	334,633	114,784	-	3,179,579	100,711	2,689,759	342,308	117,416	-	3,250,194
10 Junik	6,084	0.34%	74	0.68%	4	0.00%		0.00%	133,916	399,329	53,492	146	-	386,883	133,916	407,177	54,544	149	-	595,786	133,916	416,516	55,795	152	-	606,379
11 Kaçanik	33,409	1.88%	211	1.94%	36	0.03%		0.00%	106,591	2,192,830	152,526	1,314	-	2,453,260	106,591	2,235,927	155,523	1,339	-	2,499,381	106,591	2,287,209	159,090	1,370	-	2,554,261
12 Kamenicë	36,085	2.03%	424	3.89%	1,864	1.73%		0.00%	103,915	2,368,471	306,497	68,017	-	2,846,901	103,915	2,415,020	312,521	69,354	-	2,900,810	103,915	2,470,410	319,689	70,944	-	2,964,959
13 Klinë	38,496	2.16%	309	2.84%	1,241	1.15%		0.00%	101,504	2,526,719	223,367	45,284	-	2,896,874	101,504	2,576,379	227,757	46,174	-	2,951,814	101,504	2,635,469	232,981	47,233	-	3,017,187
14 Leposaviq	13,773	0.77%	539	4.95%	323	0.30%	13,773	22.20%	126,227	904,003	389,627	11,786	582,943	2,014,587	126,227	921,770	397,285	12,018	594,400	2,051,700	126,227	942,911	406,397	12,293	608,033	2,095,862
15 Lipjan	57,605	3.24%	338	3.10%	3,107	2.88%		0.00%	82,395	3,780,956	244,330	113,374	-	4,221,055	82,395	3,855,265	249,132	115,602	-	4,302,395	82,395	3,943,688	254,846	118,253	-	4,399,183
16 Malishevë	54,613	3.07%	306	2.81%	54	0.05%		0.00%	85,387	3,584,573	221,198	1,970	-	3,893,129	85,387	3,655,023	225,546	2,009	-	3,967,965	85,387	3,738,534	230,719	2,055	-	4,057,014
17 Mamusha	5,507	0.31%	32	0.29%	379	0.35%	5,507	8.88%	134,493	361,457	23,132	13,830	233,084	765,996	134,493	368,561	23,586	14,101	237,665	778,407	134,493	377,014	24,127	14,425	243,116	793,175
18 Mitrovicë	71,909	4.04%	331	3.04%	2,199	2.04%		0.00%	68,091	4,719,812	239,270	80,241	-	5,107,414	68,091	4,812,573	243,973	81,818	-	5,206,455	68,091	4,922,952	249,568	83,695	-	5,324,306
19 Novo Bërdë	6,729	0.38%	204	1.87%	3,202	2.97%		0.00%	133,271	441,664	147,466	116,840	-	839,241	133,271	450,344	150,364	119,137	-	853,116	133,271	460,673	153,813	121,869	-	869,626
20 Obiliq	21,549	1.21%	105	0.96%	1,655	1.53%		0.00%	118,451	1,414,388	75,901	60,391	-	1,669,131	118,451	1,442,186	77,393	61,578	-	1,699,608	118,451	1,475,263	79,168	62,990	-	1,735,872
21 Pejë	96,450	5.42%	603	5.53%	8,334	7.72%		0.00%	43,550	6,330,582	435,891	304,106	-	7,114,130	43,550	6,455,001	444,458	310,083	-	7,253,092	43,550	6,603,050	454,652	317,195	-	7,418,447
22 Podujevë	88,499	4.97%	633	5.81%	849	0.79%		0.00%	51,501	5,808,711	457,577	30,980	-	6,348,769	51,501	5,922,874	466,570	31,589	-	6,472,534	51,501	6,058,718	477,271	32,313	-	6,619,804
23 Prishtinë	198,897	11.17%	514	4.72%	4,146	3.84%		0.00%		13,054,783	371,556	151,287	-	13,577,625		13,311,357	378,858	154,260	-	13,844,475		13,616,660	387,547	157,798	-	14,162,066
24 Prizren	177,781	9.99%	603	5.53%	31,682	29.36%		0.00%	11,668,815	435,891	1,156,070	-	13,260,777		11,898,150	444,458	1,178,791	-	13,521,400		12,171,041	454,652	1,205,828	-	13,831,520	
25 Rahovec	56,208	3.16%	278	2.55%	944	0.87%		0.00%	83,792	3,689,263	200,958	34,446	-	4,008,459	83,792	3,761,770	204,908	35,123	-	4,085,593	83,792	3,848,048	209,607	35,929	-	4,177,377
26 Shtërpcë	6,949	0.39%	248	2.28%	3,182	2.95%		0.00%	133,051	456,104	179,272	116,111	-	884,537	133,051	465,068	182,795	118,393	-	899,307	133,051	475,735	186,988	121,108	-	916,881
27 Shtime	27,324	1.54%	134	1.23%	858	0.79%		0.00%	112,676	1,793,435	96,865	31,308	-	2,034,284	112,676	1,828,683	98,768	31,924	-	2,072,051	112,676	1,870,625	101,034	32,656	-	2,116,990
28 Skenderaj	50,858	2.86%	374	3.43%	109	0.10%		0.00%	89,142	3,338,110	270,354	3,977	-	3,701,584	89,142	3,403,717	275,667	4,056	-	3,972,581	89,142	3,481,783	281,990	4,149	-	3,857,063
29 Suharekë	59,722	3.36%	361	3.31%	575	0.53%		0.00%	80,278	3,919,907	260,956	20,982	-	4,282,123	80,278	3,996,948	266,085	21,394	-	4,364,705	80,278	4,088,620	272,188	21,885	-	4,462,970
30 Viti	46,987	2.64%	270	2.48%	258	0.24%		0.00%	93,013	3,084,034	195,175	9,414	-	3,381,636	93,013	3,144,646	199,011	9,599	-	3,446,270	93,013	3,216,771	203,575	9,820	-	3,523,179
31 Vushtrri	69,870	3.93%	345	3.17%	960	0.89%		0.00%	70,130	4,585,980	249,390	35,030	-	4,940,531	70,130	4,676,111	254,292	35,719	-	5,036,252	70,130	4,783,361	260,124	36,538	-	5,150,153
32 Zabin Potok	6,616	0.37%	333	3.06%	995	0.92%	6,616	10.67%	133,384	434,247	240,716	36,307	280,023	1,124,677	133,384	442,782	245,447	37,021	285,526	1,144,160	133,384	452,397	251,076	37,870	292,075	1,167,342
33 Zveçan	7,481	0.42%	123	1.13%	386	0.36%	7,481	12.06%	132,519	491,022	88,913	14,085	316,634	1,043,673	132,519	500,673	90,661	14,362	322,857	1,061,071	132,519	512,156	92,740	14,691	330,262	1,082,368
34 Gracanicë	10,675	0.60%	131	1.20%	3,423	3.17%	10,675	17.21%	129,325	700,663	94,696	124,905	451,820	1,501,409	129,325	714,434	96,557	127,359	460,700	1,528,376	129,325	730,820	98,772	130,281	471,267	1,560,464
35 Klokot	2,556	0.14%	23	0.21%	1,193	1.11%		0.00%	137,444	167,765	16,626	43,532	-	365,368	137,444	171,063	16,953	44,388	-	369,847	137,444	174,986	17,342	45,406	-	375,178
36 Mitrovica veriore	12,326	0.69%	5	0.05%	867	0.80%	12,326	19.87%	127,674	809,028	3,614	31,637	521,699	1,493,652	127,674	824,928	3,685	32,258	531,952	1,520,498	127,674	843,449	3,770	32,998	544,153	1,552,444
37 Partesh	1,7																									

3.2.3 Granti specifik për Arsim para universitar për vitin 2016

Granti Specifik për Arsim sipas LFPL bazohet në qasjen me sistem të hapur të financimit, duke marrë parasysh statistikat bazë dhe duke aplikuar kriteret dhe parametrat në formulë për ndarjen e grantit specifik për arsim parauniversitar për vitin 2016 është aprovuar në shumë prej 161,332,014 euro. Në kuadër të grantit specifik për arsim është kalkuluar kostoja për sigurimin shëndetësor si dhe kostoja për përvojën e punës prej 0.5% për vit pune.

Granti specifik për arsim bazohet në parametrat/kriteret si vijon:

- a) Numrin e nxënësve të raportuar nga MASHT në takimin e parë të Komisionit të Granteve të mbajtur me datë 10 prill 2015;
- b) Raporti nxënës-mësimdhënës për arsimin fillor dhe të mesëm për nxënësit shumicë 1:21.3;
- c) Raporti nxënës-mësimdhënës për arsimin fillor dhe të mesëm për nxënësit pakicë 1:14.2;
- d) Kriteret tjera për të akomoduar politikat e arsimit për vitin 2016 (pagesa e përvojës së punës, sigurimet shëndetësore);
- e) Raporti nxënës-mësimdhënës për arsimin parashkollor 1:12;
- f) Raporti nxënës-mësimdhënës për arsimin e mesëm profesional për nxënësit shumicë 1:17.2, dhe për nxënësit pakicë 1:11.5;
- g) Raporti nxënës-mësimdhënës për zonat malore 1:14.2;
- h) Kalkulimi për stafin mësimdhënës të gjuhës angleze për klasën I dhe II
- i) Kalkulimi për stafin teknik administrativ për 630 nxënës 1 staf në arsimin para fillor dhe fillor (bazuar në Udhëzimin administrativ nr.18/2009 të MASHT) ;
- j) Kalkulimi për stafin teknik administrativ për 470 nxënës 1 staf në arsimin e mesëm (bazuar në Udhëzimin administrativ nr.18/2009 të MASHT);
- k) Kalkulimi për stafin ndihmës për 170 nxënës 1 staf (pastrues) si dhe 1 staf për shkollë (roje) bazuar në Udhëzimin administrativ nr.18/2009 të MASHT;
- l) Shërbimi profesional (pedagog) nga 4 për 7 komunat e mëdha dhe nga 2 për të gjitha komunat tjera (bazuar në vendimet e mëparshme të Komisionit të granteve).

Nr	K o m u n a t	Numri i nxënësve			Staf Mësimdhënës									Staf profesional administrativ dhe ndihmës				
		Numri i nxënësve parafilior dhe fillor	Numri i nxënësve të sh. Mesme	Total numri i nxënësve të 2016	Mësimdhënës në arsimin special	Mësimdhënës në arsimin parafilior	Mësimdhënës në arsimin fillor	Mësimdhënës në arsimin parafilior dhe fillor	Mësimdhënës në arsimin Mesëm (gjimnazet)	Mësimdhënës në shkollat e mesme profesionale	Mësimdhënës të gjuhës angleze	Total staf mësimdhënës	Pushimi për lehonitë dhe pushim mjekësor	Numri i personelit administrativ për sh. Fillore	Numri i personelit administrativ për sh. të Mesme	Shërbi mi Profesional	Numri i personelit ndihmës për nxënës	Total staf profesional administrativ dhe ndihmës
		a	b	c = a + b	d		e	f	g	g	j	h=d+e+f+g+j	i = h * 3 %	j	k	l	m	n=j+k+l+m
TOTAL		321,586	90,160	411,746	76	2,897	15,074	17,971	2,035	2,795	305	23,182	695	1,250	361	80	3,747	5,438
1	Deçan	5,144	1,518	6,662	1	54	212	266	47	30	6	349	10	26	6	2	62	97
2	Dragash	5,098	0	5,098	0	8	352	360	0	0	7	367	11	18	2	2	66	88
3	Ferizaj	21,346	6,090	27,436	11	219	1,021	1,240	113	214	18	1,596	48	73	22	2	225	322
4	Fushë Kosovë	6,262	1,416	7,678	0	31	290	321	34	40	5	399	12	21	6	2	65	94
5	Gjakovë	16,149	4,565	20,714	9	131	696	827	101	141	15	1,092	33	68	19	2	192	280
6	Gjilan	16,408	5,569	21,977	7	165	800	966	120	181	16	1,290	39	59	23	4	194	280
7	Glllogoc	11,181	2,822	14,003	2	113	559	672	70	78	10	831	25	48	8	2	120	178
8	Hani i Elezit	1,671	373	2,044	0	16	71	86	18	0	1	105	3	6	2	2	21	30
9	Istog	7,005	1,910	8,915	2	72	334	406	49	50	6	514	15	27	7	2	86	123
10	Junik	698	229	927	1	7	28	36	11	0	1	48	1	3	1	2	7	14
11	Kaçanik	5,697	1,412	7,109	2	32	264	295	38	35	6	376	11	22	7	2	70	101
12	Kamenicë	4,635	1,555	6,190	2	39	214	253	50	33	7	345	10	29	8	2	83	123
13	Klinë	7,405	1,750	9,155	2	47	354	401	43	49	7	502	15	28	6	2	83	118
14	Leposaviq	1,894	451	2,345	1	43	65	108	4	21	2	137	4	10	6	2	42	60
15	Lipjan	11,630	2,704	14,334	2	107	557	664	77	62	11	816	24	44	12	2	145	203
16	Malishevë	12,615	3,104	15,719	2	121	591	713	84	77	12	887	27	56	10	2	135	203
17	Mamusha	829	205	1,034	1	6	52	58	14	0	1	74	2	3	1	2	9	16
18	Mitrovicë	13,685	4,277	17,962	2	124	624	749	82	148	12	992	30	52	16	4	152	223
19	NovoBërdë	1,156	188	1,344	0	9	70	80	0	16	3	98	3	9	3	2	33	47
20	Obiliq	4,559	781	5,340	4	45	206	251	13	33	4	305	9	19	4	2	54	79
21	Pejë	16,015	4,936	20,951	2	157	692	849	87	187	14	1,139	34	57	18	2	177	254
22	Podujevë	17,394	3,979	21,373	3	143	823	966	74	139	15	1,198	36	68	13	2	192	275
23	Prishtinë	36,679	11,350	48,029	5	413	1,552	1,965	278	319	29	2,595	78	109	36	4	364	513
24	Prizren	27,284	7,730	35,014	4	165	1,353	1,517	182	253	28	1,983	60	89	29	4	293	416
25	Rahovec	10,178	2,426	12,604	2	86	480	566	93	27	10	697	21	43	9	2	114	168
26	Shtërpcë	1,936	712	2,648	0	17	113	130	37	0	4	171	5	9	4	2	31	45
27	Shtime	5,530	1,409	6,939	1	46	274	320	38	35	5	399	12	17	4	2	63	86
28	Skenderaj	9,943	2,577	12,520	3	86	517	603	45	94	9	754	23	45	10	2	121	178
29	Suharekë	10,912	2,900	13,812	2	82	573	655	65	88	10	820	25	49	8	2	127	187
30	Viti	8,480	2,398	10,878	2	64	376	440	73	49	9	573	17	32	10	2	106	151
31	Vushtrri	12,954	3,449	16,403	1	84	612	696	69	118	12	896	27	56	11	2	150	219
32	Zubin Potok	1,012	270	1,282	0	1	50	51	0	16	1	68	2	6	4	2	15	26
33	Zveçan	897	254	1,151	0	2	42	44	0	15	1	60	2	4	2	2	13	21
34	Klllokot	508	151	659	0	4	25	29	0	9	1	39	1	4	1	2	9	16
35	Mitrovica veriore	2,728	2,311	5,039	0	69	89	158	14	117	3	293	9	16	12	0	49	77
36	Partesh	479	331	810	0	5	20	25	3	16	1	44	1	4	5	0	13	21
37	Ranillug	966	380	1,346	0	32	27	59	0	22	1	83	2	5	3	2	19	28
38	Graçanicë	2,627	1,678	4,305	3	54	92	146	9	87	4	249	7	16	13	2	46	77

Paga dhe medijtje								Total Paga dhe medijtje 2016	Përvoja e punës (0.5%*8 vite)	Sigurimi Shëndetësor (3.5%)	Total Granti specifik për arsim për vitin 2016
Paga për mësimdhënës në arsimin special	Paga për mësimdhënës në arsimin parafillos dhe fillor	Paga për mësimdhënës në arsimin e mesëm	Paga për lehonitë dhe pushim mjekësor	Paga për mësimdhënës të gjuhës angleze	Pagat për Shërbimin Profesional	Pagat për personelin administrativ	Pagat për personelin ndihmës				
n j	o	p	q	r	r r	s	s h	t=nj+o+p+q+r+rr+s+sh	x	y	z = t + x + y
425,104	95,217,481	27,490,356	3,693,988	1,473,444	455,294	7,719,873	13,600,752	150,076,292	6,003,052	5,252,670	161,332,014
2,815	1,404,411	438,397	55,369	28,001.23	11,382	155,256	225,732	2,321,364	92,855	81,248	2,495,467
-	1,934,713	-	58,041	31,863.47	11,382	96,368	239,520	2,371,888	94,876	83,016	2,549,780
60,810	6,559,284	1,861,687	254,453	86,900.36	11,382	454,528	818,106	10,107,151	404,286	353,750	10,865,188
-	1,709,256	422,417	63,950	22,207.87	11,382	129,169	236,526	2,594,909	103,796	90,822	2,789,527
48,422	4,384,042	1,373,733	174,186	70,485.85	11,382	413,815	696,344	7,172,410	286,896	251,034	7,710,341
37,724	5,111,241	1,716,199	205,955	76,279.21	22,765	392,481	705,178	8,267,822	330,713	289,374	8,887,908
10,135	3,560,474	838,914	132,286	47,312.42	11,382	267,190	436,903	5,304,597	212,184	185,661	5,702,442
-	456,526	99,662	16,686	5,793.36	11,382	35,687	76,315	702,052	28,082	24,572	754,706
11,824	2,148,640	564,918	81,761	29,932.35	11,382	163,820	313,748	3,326,026	133,041	116,411	3,575,478
3,378	188,334	61,187	7,587	3,862.24	11,382	22,019	27,042	324,791	12,992	11,368	349,151
11,261	1,573,681	415,680	60,019	27,035.67	11,382	139,210	253,420	2,491,688	99,668	87,209	2,678,565
12,387	1,341,608	475,993	54,900	31,863.47	11,382	180,114	302,768	2,411,016	96,441	84,386	2,591,842
12,950	2,134,561	520,830	80,050	33,794.59	11,382	160,442	300,735	3,254,745	130,190	113,916	3,498,851
7,883	557,810	143,941	21,289	10,621.16	11,382	76,297	151,702	980,926	39,237	34,332	1,054,495
11,824	3,518,904	789,997	129,622	54,071.34	11,382	269,127	527,471	5,312,399	212,496	185,934	5,710,828
12,387	3,774,089	913,497	140,999	56,002.46	11,382	314,523	491,691	5,714,571	228,583	200,010	6,143,164
3,378	308,339	82,161	11,816	3,862.24	11,382	22,320	32,972	476,231	19,049	16,668	511,948
9,009	3,965,074	1,306,848	158,428	56,002.46	22,765	325,044	550,487	6,393,657	255,746	223,778	6,873,181
-	424,361	88,610	15,389	12,552.27	11,382	58,635	119,434	730,364	29,215	25,563	785,141
22,522	1,328,497	260,775	48,354	19,311.19	11,382	109,739	197,495	1,998,076	79,923	69,933	2,147,932
9,009	4,489,124	1,558,399	181,696	69,520.29	11,382	359,038	643,329	7,321,496	292,860	256,252	7,870,608
16,329	5,124,658	1,215,948	190,708	73,382.53	11,382	388,561	695,912	7,716,881	308,675	270,091	8,295,647
27,026	10,361,994	3,394,044	413,492	140,006.14	22,765	696,643	1,319,485	16,375,456	655,018	573,141	17,603,615
19,707	8,080,783	2,475,932	317,293	133,247.22	22,765	568,302	1,063,386	12,681,415	507,257	443,850	13,632,521
9,572	3,000,988	681,302	110,756	48,277.98	11,382	250,732	414,297	4,527,307	181,092	158,456	4,866,855
-	688,423	212,551	27,029	19,311.19	11,382	60,275	110,985	1,129,956	45,198	39,548	1,214,703
3,941	1,698,807	414,305	63,512	24,138.99	11,382	99,570	228,017	2,543,673	101,747	89,029	2,734,449
18,018	3,200,325	791,540	120,296	44,415.74	11,382	264,863	437,917	4,888,757	195,550	171,107	5,255,414
8,446	3,481,879	870,900	130,837	49,243.54	11,382	275,481	461,868	5,290,037	211,601	185,151	5,686,790
9,572	2,336,380	694,225	91,205	41,519.06	11,382	203,979	384,699	3,772,961	150,918	132,054	4,055,934
7,320	3,702,827	1,061,855	143,160	58,899.14	11,382	320,619	546,222	5,852,285	234,091	204,830	6,291,206
-	272,195	89,338	10,846	5,793.36	11,382	44,000	52,781	486,335	19,453	17,022	522,810
-	235,841	84,044	9,597	4,827.80	11,382	28,584	46,354	420,630	16,825	14,722	452,177
-	155,476	49,963	6,163	3,862.24	11,382	24,571	32,209	283,627	11,345	9,927	304,899
-	815,229	746,071	46,839	16,414.51	-	135,376	176,555	1,936,485	77,459	67,777	2,081,721
-	130,190	105,573	7,073	5,793.36	-	40,567	46,333	335,529	13,421	11,744	360,694
-	302,343	125,735	12,842	5,793.36	11,382	35,188	68,671	561,956	22,478	19,668	604,102
17,455	756,175	543,183	39,504	21,242.31	11,382	137,738	168,142	1,694,822	67,793	59,319	1,821,933

3.2.4 Granti specifik për shëndetësi primare për vitin 2016

Granti specifik për Shëndetësi dhe përcaktimi i shumës së këtij granti bazohet në një qasje me sistem të hapur të financimit në përputhje me LFPL. Granti specifik për shëndetësi primare për vitin 2016 është aprovuar në shumë prej 42,085,037 euro. Shpërndarja e grantit specifik bazohet në formulën që merr parasysh numrin e vizitave për kokë banori shumëzuar me koston mesatare për vizitë, dhe numrit të shërbimeve shumëzuar me koston mesatare për shërbime.

Kostoja për sigurimin shëndetësor dhe përvojën e punës është e kalkuluar brenda grantit specifik për shëndetësi për vitin 2016 si dhe do të prezantohen në qarkoren buxhetore 2016/01 për komunat.

Kriteret e aplikuara për ndarjen e grantit specifik për shëndetësi për vitin 2016 janë, si vijon:

- 2.5 vizita për kokë banori me një kosto prej 4€ për një vizitë, dhe
- 3.5 shërbime për kokë banori me një kosto prej 3.89 € për një shërbim.

Tabela 3.4: Granti specifik për Shëndetësi për periudhën 2016 dhe parashikimet 2017-2018

Nr.	Komuna	Popullsia	Viti 2016				Total 2016
			Numri i vizitave		Numri i shërbimeve		
			2.5 vizita për kokë banori	4 euro për vizitë	3.5 shërbime për kokë banori	3.89 euro për shërbime	
a	b=a*2.5	c=b*4€	d=a*3.5	e=d*3.89	f=c+e		
1	Deçan	40,019	100,048	400,190	140,067	545,979	946,169
2	Dragash	33,997	84,993	339,970	118,990	463,821	803,791
3	Ferizaj	108,610	271,525	1,086,100	380,135	1,481,766	2,567,866
4	Fushë Kosovë	34,827	87,068	348,270	121,895	475,145	823,415
5	Gjakovë	94,556	236,390	945,560	330,946	1,290,028	2,235,588
6	Gjilan	90,178	225,445	901,780	315,623	1,230,298	2,132,078
7	Gllgovc	58,531	146,328	585,310	204,859	798,538	1,383,848
8	Hani i Elezit	9,403	23,508	94,030	32,911	128,285	222,315
9	Istog	39,289	98,223	392,890	137,512	536,020	928,910
10	Junik	6,084	15,210	60,840	21,294	83,004	143,844
11	Kaçanik	33,409	83,523	334,090	116,932	455,799	789,889
12	Kamenicë	36,085	90,213	360,850	126,298	492,308	853,158
13	Klinë	38,496	96,240	384,960	134,736	525,201	910,161
14	Leposavic	13,773	34,433	137,730	48,206	187,905	325,635
15	Lipjan	57,605	144,013	576,050	201,618	785,905	1,361,955
16	Malishevë	54,613	136,533	546,130	191,146	745,085	1,291,215
17	Mamushë	5,507	13,768	55,070	19,275	75,132	130,202
18	Mitrovicë	71,909	179,773	719,090	251,682	981,054	1,700,144
19	Novobërdë	6,729	16,823	67,290	23,552	91,804	159,094
20	Obiliq	21,549	53,873	215,490	75,422	293,993	509,483
21	Pejë	96,450	241,125	964,500	337,575	1,315,867	2,280,367
22	Podujevë	88,499	221,248	884,990	309,747	1,207,392	2,092,382
23	Prishtinë	198,897	497,243	1,988,970	696,140	2,713,552	4,702,522
24	Prizren	177,781	444,453	1,777,810	622,234	2,425,466	4,203,276
25	Rahovec	56,208	140,520	562,080	196,728	766,846	1,328,926
26	Shtërpcë	6,949	17,373	69,490	24,322	94,805	164,295
27	Shtime	27,324	68,310	273,240	95,634	372,781	646,021
28	Skenderaj	50,858	127,145	508,580	178,003	693,856	1,202,436
29	Suharekë	59,722	149,305	597,220	209,027	814,787	1,412,007
30	Viti	46,987	117,468	469,870	164,455	641,044	1,110,914
31	Vushtrri	69,870	174,675	698,700	244,545	953,236	1,651,936
32	Zubin Potok	6,616	16,540	66,160	23,156	90,262	156,422
33	Zveçan	7,481	18,703	74,810	26,184	102,063	176,873
34	Graçanicë	10,675	26,688	106,750	37,363	145,639	252,389
35	Kllkot	2,556	6,390	25,560	8,946	34,872	60,432
36	Mitrovica Veriore	12,326	30,815	123,260	43,141	168,164	291,424
37	Partesh	1,787	4,468	17,870	6,255	24,380	42,250
38	Ranillug	3,866	9,665	38,660	13,531	52,744	91,404
	Total	1,780,021	4,450,053	17,800,210	6,230,074	24,284,827	42,085,037

3.2.5 Financimi për shëndetësinë sekondare për vitin 2016

Financimi për shëndetësinë sekondare për vitin 2016 është aprovuar në shumë prej 2,603,077 euro, për tri komunat minoritare bazuar në vlerësimet fillestare të MAPL dhe MSH :

- Komuna e Shtërpçës, financimi prej 522,371 euro
- Komuna e Mitrovicës së veriut, financimi prej 989,935 euro dhe
- Komuna e Graçanicës, financimi prej 1,090,771 euro.

3.2.6 Financimi për shërbimet rezidenciale

Financimi i shërbimeve rezidenciale për dy shtëpitë e komunitetit në komunat Skenderaj dhe Graçanicë (të transferuara nga MPMS në Komuna), si në vijim:

Tabela 3.5: Financimi për vitin 2016

Komunat	Stafi	Paga dhe Mëditje	Mallra dhe Shërbime	Komunale	Subvencione	Kapitale	Total
<i>Skenderaj</i>	<i>13</i>	60,000	50,000	10,000	3,000	10,000	133,000
<i>Graçanicë</i>	<i>11</i>	50,000	40,000	8,000	2,000	10,000	110,000

3.2.7 Të hyrat Vetanake Komunale për vitin 2016 dhe parashikimet 2017-2018

Projeksionet e të hyrave vetanake komunale për vitin 2016 në shumë prej 80 milion euro, do të inkorporohen si pjesë e KASH Komunal 2016-2018, si burim i financimit komunal bazuar në Ligjin për Financat e Pushtetit Lokal. Në kuadër të kësaj shume përfshihen inkasimet nga gjobat e trafikut.

Tabela 3.6: Të hyrat vetanake komunale për vitin 2016 dhe parashikimet 2017-2018

Nr.	Komunat	Realizimi i THV 2014	Plani i THV 2015	Projeksionet 2016-2018		
				Projeksionet 2016	Projeksionet 2017	Projeksionet 2018
1	Deçan	434,348.01	636,892	642,835	655,692	662,839
2	Dragash	374,716.30	487,030	400,000	415,000	430,000
3	Ferizaj	3,575,463.14	4,204,689	4,160,320	4,161,000	4,172,530
4	Fushë Kosovë	2,288,351.37	1,822,756	2,350,000	2,360,000	2,370,000
5	Gjakovë	2,731,334.44	3,026,311	3,030,300	3,035,911	3,040,500
6	Gjilan	3,698,329.51	3,859,953	4,000,000	4,100,000	4,200,000
7	Gllugoc	1,412,710.22	1,200,874	1,500,000	1,520,000	1,590,000
8	Hani i Elezit	277,233.12	256,258	280,000	290,000	300,000
9	Istog	936,048.18	1,014,149	1,020,000	1,023,000	1,024,651
10	Junik	83,864.98	91,567	91,000	91,500	92,000
11	Kaçanik	533,685.08	695,757	709,672	723,865	738,342
12	Kamenicë	749,986.30	986,433	850,000	875,000	885,000
13	Klinë	916,415.43	857,767	1,028,000	1,030,000	1,050,000
14	Leposaviq	14,764.00	42,888	50,000	60,000	70,000
15	Lipjan	1,623,309.86	1,342,336	1,850,000	1,870,000	1,890,000
16	Malishevë	969,804.29	755,908	1,010,000	1,020,000	1,050,000
17	Mamusha	62,498.35	64,869	64,900	65,900	66,700
18	Mitrovicë	1,645,634.27	2,117,292	2,267,582	2,358,772	2,375,283
19	Novobërdë	166,321.03	204,672	190,000	200,000	210,000
20	Obiliq	1,045,795.52	811,716	900,000	920,000	950,000
21	Pejë	3,271,418.11	3,394,551	3,452,687	3,553,918	3,654,914
22	Podujevë	1,199,576.30	1,597,592	1,710,000	1,810,000	1,910,000
23	Prishtinë	19,904,415.42	27,162,609	30,000,000	31,122,387	32,289,607
24	Prizren	5,353,482.44	8,275,080	9,280,000	9,290,000	9,310,000
25	Rahovec	1,017,554.62	1,099,014	1,158,014	1,207,014	1,255,500
26	Shtërpcë	259,586.90	336,282	337,500	339,500	342,000
27	Shtime	350,677.12	445,503	451,788	459,224	460,500
28	Skenderaj	848,565.68	748,155	955,000	1,010,000	1,020,000
29	Suharekë	1,632,167.66	2,117,200	1,917,000	1,967,500	2,017,000
30	Viti	876,595.32	1,008,847	939,500	959,500	984,500
31	Vushtrri	1,369,707.57	1,675,327	1,703,418	1,703,418	1,730,000
32	Zubin Potok	8,680.00	42,888	50,000	60,000	70,000
33	Zveçan	16,454.10	42,888	50,000	60,000	70,000
34	Gracanicë	1,033,848.71	1,501,093	1,200,000	1,210,000	1,220,000
35	Kllokot	116,031.74	86,849	120,000	130,000	140,000
36	Mitrovica veriore	20,532.00	90,066	114,100	164,650	170,000
37	Partesh	30,654.61	46,384	46,384	47,249	48,134
38	Ranillug	115,973.09	92,768	120,000	130,000	140,000
Total		60,966,535	74,243,213	80,000,000	82,000,000	84,000,000

Shtojcat:

Tabela 1. Agregatët kryesor makroekonomik

Përshkrimi	2013	2014 Vler.	2015 Proj.	2016 Proj.	2017 Proj.	2018 Proj.
Normat reale te rritjes (ne për qind)						
BPV	3.4%	3.3%	3.8%	4.1%	4.5%	4.4%
BPV per koke banori	1.9%	1.7%	2.2%	2.5%	2.9%	2.8%
Konsumi	2.2%	4.0%	2.6%	3.3%	3.6%	4.2%
Investimet	-0.3%	0.2%	6.8%	6.8%	7.5%	5.7%
Eksporti	2.5%	16.4%	6.6%	3.0%	4.1%	4.2%
Importi	-1.5%	7.7%	4.0%	3.5%	4.0%	4.7%
Ndryshimet e çmimeve (ne për qind)						
ICK	1.8%	0.4%	0.2%	0.5%	0.3%	0.6%
Deflatori	1.9%	1.4%	1.0%	0.7%	0.7%	1.5%
Çmimet e Importit	-0.2%	-0.6%	-0.4%	0.3%	0.1%	0.5%
Buxheti Qeveritar (ne përqindje te BPV-se)						
Te hyrat	24.9%	24.1%	27.1%	25.9%	24.9%	23.8%
<i>nga te cilat : te hyrat tatimore</i>	20.7%	20.5%	23.1%	20.6%	20.0%	19.3%
Shpenzimet primare	27.8%	26.4%	29.0%	28.2%	27.0%	25.7%
<i>Nga te cilat: shpenzimet kapitale</i>	9.9%	7.4%	7.8%	7.5%	7.3%	7.0%
Bilanci rrjedhës	7.2%	5.2%	6.3%	5.5%	5.5%	5.3%
Bilanci primar	-2.8%	-2.3%	-1.8%	-2.3%	-2.1%	-1.9%
Pagesa e Interesit	-0.2%	-0.2%	-0.3%	-0.4%	-0.4%	-0.3%
Bilanci i kursimeve/investimeve (ne % te BPV-se)						
Kursimet vendore	-3.9%	-3.7%	-2.5%	-1.6%	-0.4%	0.7%
Dërgesat nga diaspora	12.4%	12.9%	12.5%	12.0%	11.8%	11.9%
Te hyrat nga jashtë, neto	1.9%	2.2%	2.3%	2.4%	2.4%	2.5%
Kursimet kombëtare	10.5%	11.4%	12.2%	12.8%	13.8%	15.0%
Investimet	26.6%	27.1%	27.6%	28.2%	29.0%	28.9%
Llogaria rrjedhëse	-7.9%	-6.7%	-7.1%	-7.1%	-7.5%	-7.2%
Agregatët kryesor (ne miliona euro)						
BPV	5,327	5,579	5,849	6,132	6,450	6,834
BPV për koke banori (ne euro)	2,865	2,955	3,050	3,148	3,261	3,402
BAKD për koke banori (ne euro)	3,264	3,379	3,510	3,613	3,732	3,884
Dërgesat nga diaspora, neto	621	694	752	764	775	805
Popullsia (ne mijëra)	1,859	1,888	1,918	1,948	1,978	2,009

Tabela 2. Komponentët e BPV-së

Përshkrimi	2013	2014 Vler.	2015 Proj.	2016 Proj.	2017 Proj.	2018 Proj.
<i>Ne miliona euro</i>						
Konsumi	5,539	5,809	6,002	6,235	6,481	6,795
Konsumi privat	4,652	4,894	5,007	5,253	5,505	5,817
Konsumi publik	864	890	971	957	950	950
Qeveria e përgjithshme	659	691	782	778	780	782
nga te cilat : paga dhe mëditje mallra dhe shërbime	417 215	485 206	560 222	562 216	564 215	566 215
Sektori i donatoreve	205	199	189	180	171	169
IJPSHESH 1/	23	25	25	25	26	27
Investimet	1,471	1,486	1,587	1,694	1,818	1,984
Investimet private	942	1,074	1,151	1,255	1,369	1,507
Investimet publike 2/	529	411	436	439	449	477
Neto eksportet e mallrave dhe shërbimeve	-	-	-	-	-	-1,944
Eksportet	927	1,091	1,176	1,240	1,324	1,399
Eksportet e mallrave	292	321	352	384	417	457
Eksportet e shërbimeve	622	771	824	857	907	943
Importet	2,611	2,807	2,917	3,038	3,173	3,344
Importet e mallrave	2,287	2,372	2,464	2,566	2,680	2,825
Importet e shërbimeve	314	435	453	472	492	519
BPV	5,327	5,579	5,849	6,132	6,450	6,834
Dërgesat nga diaspora, neto	621	694	752	764	775	805
Te hyrat nga jashtë, neto	122	106	129	141	156	162
BAKD	6,069	6,379	6,730	7,036	7,381	7,801
<i>Indikatorë tjerë:</i>						
Te ardhurat e disponueshme te sektorit privat (ne miliona euro)	5,434	5,702	6,056	6,340	6,635	7,002
Konsumi privat për koke banori (ne euro)	2,503	2,592	2,611	2,697	2,783	2,896
Konsumi privat ne raport me BPV-ne	87%	88%	86%	86%	85%	85%
Investimet private ne raport me BPV-ne	18%	19%	20%	20%	21%	22%
Eksportet ne raport me BPV-ne	17%	20%	20%	20%	21%	20%
Importet ne raport me BPV-ne	49%	50%	50%	50%	49%	49%

1/Institucionet jo-profitabile që i shërbejnë ekonomive shtëpiake

2/ Për qëllime të parashikimit investimet kapitale janë supozuar të ekzekutohen me normë 96%

